

DIE GOD LEEFT NOG!

Voor het eerst in 1740 verschenen met de titel

"Geloofwaardig historisch bericht van het heerlyke werk Godts, geopenbaart in de bekeeringe van veele honderden van Zielen te Northampton, en op andere Plaatzen in Nieuw-Engelandt".

Door Jonathan Edwards

Uit het Engels vertaald door

W. van Vlastuin

Uitgeverij Frits Hardeman te Ede
1987

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

Voorwoord van W. van Vlastuin

250 jaar geleden verscheen in Engeland het boekje "A Faithful Narrative of the Surprising Work of God in the Conversion of Many Hundred Souls in Northampton, and the Neighbouring Towns". Het was een uitgebreide brief van Jonathan Edwards aan ds. Colman. De predikanten Watts en Guyse hebben voor de uitgave zorg gedragen. Meer hierover is te lezen in de inleiding van de laatstgenoemden.

Het boekje is in Engeland gretig ontvangen. Al binnen enkele maanden verscheen er een tweede druk. Het was een boekje met grote uitwerking. Het verslag van de opleving in Nieuw-Engeland onder de prediking van Jonathan Edwards maakte diepe indruk. En het wekte ook in Engeland en Schotland het verlangen naar zo'n krachtige doorwerking van Gods Geest in de bekering van zondaren. Het gebed hierom verlevendigde. De Heere heeft dit willen gebruiken om ook in Engeland en Schotland Zichzelf te bewijzen in Zijn almacht en genade. Velen werden getrokken uit de duisternis en overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde.

Het boekje van Edwards werd niet alleen in Engeland met verwondering gelezen. Ook in Duitsland bleef het niet onopgemerkt. Johan Adam Steinmetz vertaalde het in het Hoogduits. Tevens voegde hij er een uitvoerige inleiding aan toe met informatie over het ontstaan van het Protestantisme in Noord-Amerika. Ook beschrijft hij in het kort de verdere ontwikkeling. In 1738 ziet zijn vertaling met inleiding het licht. Ook de Duitse lezers verwonderden en verblijdden zich over zo'n heerlijk werk Gods.

Deze vertaling wordt door Isaac le Long gebruikt als basis voor de vertaling in het Nederduits. Aanvankelijk wilde Le Long het vertalen vanuit het Engels, maar "door veele beesigheden, eenige lichaamelyke swakheden, en andere verhinderingen" werd hij er vanaf gehouden. Dit uitstel was uiteindelijk geen verlies omdat inmiddels de vertaling van Steinmetz uitgekomen was, zodat Le Long deze kon gebruiken. In 1740 verscheen de eerste druk onder de titel "Geloofwaardig historisch bericht van het heerlyke werk Godts, geopenbaart in de bekeeringe van veele honderden van Zielen te Northampton, en op andere Plaatzten in Nieuw-Engelandt". De tweede druk verscheen in 1750 bij R.J. Noordbeek, boekverkoper te Leeuwarden.

Het feit dat dit boekje 250 jaar geleden voor het eerst verschenen is, leek mij een goede aanleiding om het dit jaar opnieuw te vertalen en uit te geven. Ik heb het opnieuw vertaald omdat in de versie van Le Long enkele stukken van de Engelse tekst overgeslagen waren, omdat hier en daar de vertaling toch wel erg gebrekkig was, hetgeen goed te begrijpen is omdat het een vertaling van een vertaling geweest is, en omdat het Nederduits uit de achttiende eeuw ook al een bewerking nodig heeft om twee eeuwen later vlot gelezen te kunnen worden.

De 250 jarige herdenking van de eerste uitgave van dit werk is aanleiding tot heruitgave. Niet reden. De reden is dat dit werkje mij enorm aangesproken heeft. Allermeeest trof mij wel dat de omstandigheden allerminst geschikt waren om een opleving van het geestelijke leven te verwachten. Het was in de tijd van Edwards zeer donker. Bepaald geen geestelijke bloeitijd. Veel dwalingen in de kerk en de kerkmensen leefden goddeloos en zedeloos. De prediking was veelal alleen maar gericht op een net leventje; dan zou het verder allemaal vanzelf wel goed komen. De

noodzaak van wedergeboorte en bekering werd nauwelijks gehoord. En degenen die dit nog preekten, waren veelal vervallen in het hypercalvinisme; men durfde de verantwoordelijkheid van de mens niet meer te benadrukken, zodat de oproep tot bekering geheel verstomde.

De God uit de tijd van Edwards leeft nog. Lijkt onze tijd niet in veel opzichten op die tijd? Ook nu is het bepaald geen bloeitijd voor het geestelijk leven lijkt mij zo. Zou de Heere dan ook in onze tijd geen wonderen kunnen doen? Hoe donkerder de tijd, hoe duidelijker het werk des Heeren zal blijken. Ik hoop dat het verlangen naar zo'n tijd in uw hart ontwaakt door het lezen van dit geschrift. Ik hoop ook dat de gebeden zich zullen vermenigvuldigen. Het gaat niet om onze zaak, maar om Gods Koninkrijk en de heerlijkheid van Zijn Naam!

Rhenen, juni 1987

W. van Vlastuin.

Voorwoord van de predikanten Isaac Watts en John Guyse

De vertrouwelijke correspondentie, die wij onderhouden met onze broeder in Nieuw Engeland, geeft ons nu en dan het genoeg om iets te horen van opmerkelijke voorbeelden van Goddelijke genade in de bekering van zondaren en de verscheidene voorbeelden van tedere godsvrucht in dit Amerikaanse gedeelte van de wereld. Sinds de eerste eeuwen van het Christendom hebben we nooit iets gehoord of gelezen dat zo verrassend was als hetgeen in dit boekje naar voren komt. De eerwaarde predikant Colman van Boston, heeft ons enkele korte indrukken hiervan gegeven in zijn brieven. Op ons verzoek om meer informatie en bijzonderheden, heeft ds. Edwards dit verslag opgesteld in een brief aan ds. Colman. Ds. Edwards is de gelukkige en zegenrijke predikant van Northampton en één van de hoofdpersonen in dit wonderlijke werk.

Onlangs zijn er enkele praktische preken van de oude eerwaarde ds. William Williams gepubliceerd in Nieuw-Engeland. Deze preken zijn gehouden in dat deel van het land, tijdens de periode van het heerlijke werk Gods in de bekering van mensen. Ds. Colman voegde bij deze preken een getrouw en nauwkeurig uittreksel van de brief van ds. Edwards. Enige tijd hierna zond hij op verzoek van ds. Edwards het origineel naar ons, opdat het vanuit Londen wereldwijd verspreid zou kunnen worden.

Wij zijn volkomen overtuigd van de waarheid van dit verslag. Niet alleen door het eerlijke karakter van de schrijver, maar ook door bevestigingen van vele andere mensen in Nieuw Engeland. Dit is niet in een hoek geschied. Zoals wij geïnformeerd zijn, gaat het om een stuk grondgebied waarin twaalf of veertien steden en dorpen gelegen zijn. Voor het grootste deel zijn deze gesitueerd in New Hampshire (dit moet zijn Massachusetts WvV), aan de oever van de rivier Connecticut, binnen de straal van zo'n dertig mijl. Twee jaar geleden heeft het God behaagd om Zijn vrije en soevereine ontferming te tonen in de bekering van een grote menigte zielen in een korte tijd. Zij werden gebracht van een uiterlijke, koude en zorgeloze belijdenis van de christelijke religie tot een levendige beoefening van het ware geloof, en de krachtige praktijk van onze heilige religie. Het blijkt dat God hier nog meer dan met het vlies van Gideon gedaan heeft. Het vlies werd geheel doordrenkt met de dauw van de hemel, terwijl de rest van de aarde rond het vlies droog bleef en geen zegening ontving. Vele jaren is er onder de predikanten en kerken van Engeland en Nieuw Engeland (behalve in de tijd van de laatste aardbeving daar) geklaagd, dat het werk der bekering zeer langzaam voortging. De Geest van God trok Zich veelal terug in Zijn zaligmakende werkingen in de bediening van Zijn Woord. Slechts weinigen ontvingen de boodschap van het evangelie tot werkelijk heil voor hun ziel. Maar het evangelie is nog steeds hetzelfde Goddelijke instrument van genade als in de dagen van de apostelen. Daarom toont onze verhoogde Zaligmaker zo nu en dan de Goddelijkheid van dit evangelie door een overvloedige uitstorting van de Geest, op de plaatsen waar het evangelie verkondigd wordt. In grote aantallen worden zondaren dan tot heiligen gemaakt. Steden en provincies krijgen een heel ander aanzien. "De woestijn en de dorre plaatsen worden hierover vrolijk, en de wildernis verheugt zich, en bloeit als een roos". Betreffende dit geval mogen we er zeker aan toevoegen: "Zij hebben de heerlijkheid van de Heere gezien, en de uitnemendheid van onze God. Zij hebben de uitgang van God, onze Koning, uit Zijn heiligdom gezien".

Ongetwijfeld zijn wij als mensen die de christelijke godsdienst belijden verplicht om acht te geven op dergelijke verbazingwekkende bewijzen van Zijn macht en genade. Wij moeten Hem de eer geven, die Hem toekomt, omdat Hij de beloften voor de

laatste dagen gaat vervullen. Verder bemoedigt het ons om te bidden, en te wachten, en te hopen voor een dergelijke betoning van Zijn kracht onder ons. "De hand des Heeren is niet verkort dat Hij niet zou kunnen verlossen". Maar wij hebben echter alle reden om te vrezen dat onze ongerechtigheden, onze ongevoeligheid in het geestelijke, en de vleselijkheid van onze harten, een muur van scheiding hebben opgericht tussen God en ons. We mogen er wel aan toevoegen dat onze hoogmoed, onze ontrouw, onze verachtering, onze afval van het christelijke geloof, dat de laatste jaren onder ons losgebroken is, de Geest van Christus verbitterd heeft, zodat Hij nu ver weg blijft van ons land. Keer terug, o Heere, en bezoek Uw kerken, en doe Uw werk herleven onder ons!

Uit de vele gezegende voorbeelden van de vrucht van het evangelie, zoals die in dit verslag naar voren komen, kunnen we veel leren van de manier van handelen van Gods Geest met de zielen van mensen. Hij overtuigt zondaren van zonde, en herstelt hen in Zijn gunst en in Zijn beeld door Jezus Christus, Zijn Zoon. We erkennen dat bepaalde verschijnselen in dit werk der bekering veroorzaakt kunnen zijn door de prediking. Dit geeft dat men meer of minder evangelisch getroffen kan worden, of juist meer ernstig en verschrikkend, of meer liefelijk en geleidelijk. Maar hoe God ook met Zijn kracht werkt in de harten van mensen, er zal altijd enige ontdekking zijn van het gevoel van zonde, van het gevaar van de wraak van God, en de algenoegzaamheid van Zijn Zoon Jezus, om ons te verlossen onder alle geestelijke behoeften en bekommelingen. Er zal iets zijn van een hartelijke toestemming van de ziel om Hem te ontvangen in de verschillende bedieningen der genade, waarin Hij in de Heilige Schrift voorgesteld wordt. Als onze lezers de mogelijkheid zouden hebben (zoals wij die gehad hebben) om nauwkeurig kennis te nemen van de preken, die in deze roemrijke periode gehouden werden, dan zouden zij zien dat het de algemene heldere protestantse leer van de reformatie is, die daar gepreekt wordt. Er is geen neiging naar het antinomianisme enerzijds, en ook niet naar het arminianisme anderzijds. Deze eenvoudige leer heeft de Heilige Geest willen gebruiken om zo'n heerlijke zegen te schenken.

Door deze verheugende gebeurtenissen hebben we geleerd hoe eenvoudig het voor onze gezegende Heere Jezus moet zijn om al Zijn voorzeggingen betreffende Zijn Koninkrijk te vervullen. Hij kan Zijn heerschappij uitbreiden van zee tot zee, door alle volken van de aarde. We zien hoe eenvoudig het voor Hem is om met één beweging van Zijn hand, met één woord van Zijn mond, hele landen te doen ontwaken. Landen van ongevoelige en slapende zondaren worden opgewekt en Hij ontsteekt Goddelijk leven in hun zielen. De hemelse werking plant zich voort van deur tot deur. De harten en lippen van iedere inwoner worden vervuld met dringend zoeken: "Wat zullen we doen om zalig te worden? Hoe zullen we de toekomstige toom ontvlieden?" De Naam van Christus, de Zaligmaker, zal zich verspreiden zoals een sterke en krachtige parfum. Menigten die op het punt stonden om te verzinken en om te komen onder het pijnlijke gevoel van hun eigen schuld en gevaar, zullen deze Naam met vreugde ontvangen. De zaligheid zal zich verspreiden door alle geslachten en rassen van het mensdom, zoals een bliksemstraal uit de hemel in enkele momenten tienduizenden lampen en fakkels in de directe omgeving in brand kan steken. Als het onze Zaligmaker behaagt kan zo een heel volk in één dag wedergeboren worden en Zijn getrouwe en gehoorzame onderdanen zouden zo talrijk worden als de grassprietjes in een pas gemaaid weiland dat verfrist is door regenbuien. Maar de aangenaamheid van deze overdenking leidt ons van ons onderwerp af

Laat ons terugkeren naar het verhaal. Het verdient onze aandacht dat dit grote en verrassende werk niet opgekomen schijnt te zijn door een plotseling of vreeswekkend ongeluk, hetgeen een algemene schrik bij de bevolking gewerkt zou kunnen hebben: hier was geen storm, geen aardbeving, geen watersnood, geen zware brand, geen pest of een andere besmettelijke ziekte, geen wrede inval door naburige indianen, waardoor de inwoners gedreven zouden kunnen worden tot ernstige gedachten en een godsdienstige gemoedstoestand uit vrees voor de naderende dood en het oordeel. Zulke gebeurtenissen als bovengenoemd, zijn vaak gebruikt als een zegenvol middel om zondaren in Sion te doen ontwaken. Uitwendige belijders en huichelaars zijn daardoor verschrikt met gedachten van de Goddelijke toorn, die op hen losbarstte. Ze schreeuwden het uit: "Wie kan bij een eeuwige gloed wonen?" Maar in het huidige geval blijkt de directe werking van Gods hand in het werk van de Heilige Geest veel duidelijker, omdat er geen vreselijke en verschrikkelijke leidingen van de voorzienigheid zijn, die er mee vergezeld gaan.

Verder verdient het onze aandacht dat als grove zondaren en uitwendige belijders opgeschrikt worden uit hun huidige zorgeloosheid en verstokking door naderende verschrikkingen, deze godsdienstige verschijnselen niet duurzaam zijn. Het werkt geen werkelijke verandering van het hart uit. Veel van deze soort plotselinge bekeerlingen hebben hun geestelijke bekommering voor het grootste deel laten varen als de vrees voor het naderende onheil afgewend was. Maar het is een gezegende bevestiging van de waarheid van het huidige werk der genade, dat degenen die in deze periode door God bewerkt werden nog steeds in alle ernst de waarheid belijden. Ook in de levenspraktijk blijven zij getrouw en keren niet terug tot hun vroegere dwaasheid.

Als er in dit verhaal van de opmerkelijke bekering van zoveel zielen iets zou zijn dat een lezer niet zo vertrouwd voorkomt, door het gevoel of de stijl van de schrijver, of door zijn gevolgtrekkingen uit de gebeurtenissen, hopen we toch dat dit geen nadelige invloed zal hebben, zodat de geloofwaardigheid van deze heerlijke gebeurtenis ondermijnd wordt. We moeten iedere schrijver zijn eigen manier van vertellen toestaan. We moeten hem de vrijheid geven om te kiezen uit de vele gevallen die hij zich kan herinneren om ons verslag daarvan te doen. Hoewel hij andere gevallen had kunnen kiezen, of meer betekenisvolle in de ogen van de wereld, dan de vrouw en het kind, waarvan hij de ervaringen aan het eind verhaalt, toch is het duidelijk dat hij het voorbeeld van de vrouw uitkoos, omdat zij gestorven is, zodat zij niet in staat is om iets te horen van toejuiching of afkeuring. Het voorbeeld van het kind zal de schrijver uitgekozen hebben, omdat de opmerkelijke en blijvende verandering in iemand die zo jong is, veel meer indruk maakt op degenen die erbij tegenwoordig zijn en het allemaal horen en zien, dan op degenen die het slechts horen vertellen op een afstand. De taal van kinderen verliest altijd zijn treffende schoonheid als het uit tweede hand komt.

Welk gebrek de lezer ook vindt of zich verbeeldt in dit verhaal, we zijn er zeker van dat zulk een klaarblijkelijk werk van God niet verborgen moet blijven in de wereld. Dit was de mening van de geliefde schrijver, en wij verklaren dat dit ook onze mening is. We menen dat het zeer aangenaam is dat dit verslag met zulk een buitengewone en schitterende openbaring van de Goddelijke genade in de bekering van zondaren, door de zegening van God, een zeer blijde uitwerking zal hebben in de harten van mensen. Het zal zijn uitwerking hebben ten aanzien van de verering en de uitbreiding van het koninkrijk van Christus. De positieve uitwerking zal veel groter zijn dan dat de

veronderstelde gebreken in deze weergave schade kunnen berokkenen.

Dat de eerwaarde schrijver van deze brief en al zijn geliefde broeders in de bediening, die zo gezegend zijn in deze uitnemende en belangrijke dienst, hun werk ook in de toekomst bekroond mogen zien met dagelijkse en blijvende zegeningen! Dat de talloze bekeerden onder dit verrassende werk zouden volharden in hetgeen zij ontvangen hebben, opdat zij toe zouden nemen in alle christelijke genadegaven en zegeningen! Dat zo'n grote uitstorting van de Heilige Geest ook neer zou dalen op de Britse eilanden, en al hun Amerikaanse kolonies, om het gezicht van de religie daar te vernieuwen! We bidden onze lezers, zowel in Engeland als Nieuw Engeland, om zich met ons te verenigen in onze hartelijke verzuchtingen aan de troon der genade, opdat deze wondervolle ontdekking van Gods hand, in de redding van zondaren, ons geloof en onze hoop zou ondersteunen. Ons geloof en onze hoop betreffen de vervulling van al Zijn woorden van genade, die geschreven zijn in het Oude en het Nieuwe Testament en hebben betrekking op de grote uitbreiding van Zijn verlossingswerk in de laatste dagen der wereld. Kom, Heere Jezus, kom haastiglijk, breid Uw heerschappij uit tot aan alle einden der aarde! Amen.

Londen, 12 oktober 1737

Isaac Watts
John Guyse

EEN VERHAAL OVER TREFFENDE BEKERINGEN

Dominee en eerwaarde heer,

Nadat ik uw brief van 20 juli aan mijn eerwaarde oom Williams van Hatfield gezien heb, waarin u hem vertelt over uw kennisneming van het wondervolle werk Gods, in deze en in sommige andere steden in dit land, d.m.v. ds. Watts en ds. Guyse van Londen, en in de gemeente waarin laatstgenoemde iedere maand preekte op een vastendag, en waarin u hem ook vertelt over uw wens om hierover vollediger geïnformeerd te worden door enigen van ons; waarbij mijn oom Williams mij bovendien medeelde dat u wenst dat ik dat zal doen, wil ik hier aan beginnen, zo waar en betrouwbaar mogelijk als het in mijn vermogen is.

1. Beschrijving van de opwekking

De mensen van deze streek zijn, denk ik, in het algemeen even sober, netjes en een even goed soort mensen als in andere delen van Nieuw Engeland. En ik geloof dat zij het meest van alle delen van het land vrij gebleven zijn van dwaling en veelheid van sekten en meningen. Ongetwijfeld is de ligging van onze plaats midden in het land, op een grote afstand van zeehavens en in een hoek van de streek, een reden dat wij niet zo bedorven zijn door ontucht als andere delen. De godsdienst en goede orde in de provincie, en de zuiverheid in de leer hebben, naast God, zeer zeker veel te danken aan de grote bekwaamheden en uitblinkende toewijding van mijn eerbiedwaardige en eerwaarde grootvader Stoddard. Ik veronderstel dat wij van alle delen van het land het meest vrij geweest zijn van ongelukkige scheuringen en twisten tot de recente betreurenswaardige Springfield-strijd.

Omdat wij zeer gescheiden zijn van andere delen van de provincie en omdat er relatief weinig onderling contact met hen is, zijn we er altijd in geslaagd om onze kerkelijke aangelegenheden zelf te regelen. De weg waarin de streek, vanaf haar kindsheid, is voortgegaan, is door feitelijke overeenstemming van allen. Dit is de manier waarop onze vrede en goede orde tot nu toe is gehandhaafd.

De stad Northampton bestaat nu ongeveer 82 jaar en heeft nu zo'n 200 gezinnen, die voor het merendeel meer op elkaar wonen dan in een andere stad van dit formaat in deze delen van de streek. Wellicht is dit een aanleiding dat zowel ons bederf als onze reformatie, van tijd tot tijd, des te sneller verbreid is van de een naar de ander door de stad. Neem de stad in het algemeen; voor zover ik kan beoordelen zijn degenen die ik ken redelijke en intelligente mensen. Velen van hen zijn beroemd wegens de godsdienst. In het bijzonder wegens hun heldere kennis in dingen die de godsdienst van het hart betreffen en de ervaring van een christen en hun grote zorg daarvoor.

Ik ben de derde predikant die zich in deze stad gevestigd heeft. Ds. Eleazer Mather, die de eerste was, is bevestigd in juli 1669. Hij was iemand wiens hart geheel in zijn werk was en hij was overvloedig in arbeid voor het heil van kostbare zielen. Hij had hoge achting en grote liefde van zijn volk en hij werd met een niet geringe voorspoed gezegend.

Ds. Stoddard, die hem opvolgde, kwam in november na zijn dood naar de stad, maar werd pas bevestigd op 11 september 1672. Hij stierf op 11 februari 1729. Hij zette zijn werk na zijn komst in de stad bijna 60 jaar voort. Zo uitblinkend en vermaard hij was wegens zijn talenten en genade, zo was hij vanaf het begin ook gezegend met buitengewone voorspoed in zijn werk, in de bekering van vele zielen. Hij had vijf oogsten, zoals hij ze noemde. De eerste was ongeveer 57 jaar geleden. De tweede ongeveer 53, de derde ongeveer 40, de vierde ongeveer 24, de vijfde en de laatste ongeveer 18 jaar geleden. Sommigen van deze tijden waren veel opmerkelijker dan anderen doordat het inzamelen van zielen rijker was. Die van ongeveer 53, 40 en 24 jaar geleden waren veel groter dan de eerste en de laatste. Maar in elke periode van opleving scheen vooral het merendeel van de jeugd in de stad bekommerd te zijn over hun eeuwige zaligheid, zo heb ik mijn grootvader horen zeggen.

Na de laatste van deze oplevingsperiodes kwam er een periode van groter verval dan ooit tevoren, denk ik. Het minst nog onder de jeugd. Ds. Stoddard had voordat hij

stierf de troost om een periode te zien waarin geen geringe blijken waren van het Goddelijk werk onder velen, en een aanzienlijke inzameling van zielen, ook nadat ik met hem gevestigd was in het werk, hetgeen ongeveer twee jaar voor zijn dood was. Ik heb alle reden om God te danken voor het grote voordeel dat ik daarvan had. In deze twee jaar waren er bijna twintig waarvan ds. Stoddard hoopte dat zij zaligmakend bekeerd waren, maar er was niets van een algemene opbloei. Het grootste deel scheen in die periode zeer ongevoelig te zijn voor de dingen van de godsdienst en hield zich bezig met andere zorgen en verlangens. Juist na de dood van mijn grootvader scheen het een periode te zijn van buitengewone slapheid in de godsdienst. Losbandigheid had enige jaren de overhand onder de jeugd in de stad. Velen van hen waren zeer verslaafd aan nachtwandelen en het regelmatig bezoeken van herbergen en praktijken van ontucht, waarin sommigen door hun voorbeeld anderen buitengewoon bedorven. Het was hun gewoonte om zeer vaak bij elkaar te komen in samenkomsten van beide geslachten voor vrolijkheid en jool, hetgeen zij fuiven noemden. Vaak brachten ze het grootste deel van de nacht daar door, zonder enige bekommering om de orde in het gezin waartoe zij behoorden. Inderdaad faalde de gezinsorde zeer in de stad. Het was voor velen van onze jonge mensen heel gewoon om bij de ontmoetingen onzedelijk te zijn in hun gedrag. Dit zou ongetwijfeld niet zo de overhand gehad hebben, ware het niet dat mijn grootvader door zijn hoge ouderdom (hoewel hij zijn krachten verwonderlijk goed hield tot het laatst) niet in staat was om hen te observeren. Ook heeft er lange tijd een geest van twist geheerst tussen twee partijen waardoor zij vele jaren gescheiden zijn geweest. Zij handhaafden afgunst jegens de ander en waren in staat om elkaar in alle openbare aangelegenheden tegen te staan.

Maar twee of drie jaar na de dood van ds. Stoddard kwam er een merkbare verbetering van dit kwaad. De jongeren toonden meer een bereidheid om raadgevingen aan te horen en zij verlieten langzamerhand hun fuiven. Zij werden zichtbaar fatsoenlijker in het waarnemen van de openbare godsdienstoefeningen en er waren er meer dan gebruikelijk die een godsdienstige bekommering toonden.

Aan het einde van het jaar 1733 openbaarde zich onder onze jongeren een zeer ongebruikelijke handelbaarheid en meegaandheid voor advies. Het was te lang hun gewoonte geweest om de zondagavonden en de avonden na de bijbellezing tot speciale tijden van vrolijkheid en slecht gezelschap te maken. Maar nu werd er op de zondag voor de bijbellezing een preek gehouden om de kwade neiging van die praktijken te laten zien en om hen te overreden om dit te reformeren. Gezinshoofden werden aangespoord om hun gezinnen te regeren en om hun kinderen thuis te houden op deze tijden. Er werd meer persoonlijk op aangedrongen dat zij elkaar op de volgende dag zouden ontmoeten om elkaar te leren kennen in hun eigen omgeving. Dit gebeurde zo en het voorstel werd door heel de stad ingewilligd. Maar ouders hadden weinig of geen gelegenheid om hun gezag uit te oefenen in hun situatie. De jongeren verklaarden dat zij overtuigd waren door hetgeen zij vanaf de kansel gehoord hadden en zij waren gewillig om de gegeven raadgeving op te volgen. Dit was onmiddellijk en, naar ik veronderstel, vrijwel algemeen ingewilligd. De algehele reformatie van deze ongeregelde gaat sindsdien voort.

Weldra begon zich een opmerkelijke godsdienstige bekommering te openbaren in een klein dorp dat tot de gemeente van Pascommuck hoort, waar enkele gezinnen zich gevestigd hadden op ongeveer drie mijl afstand van het belangrijkste gedeelte van de stad. Op deze plaats scheen een aantal personen zaligmakend bewerkt te zijn. In april, daaropvolgend, in het jaar 1734 stierf daar een jongeman in de bloei van zijn jeugd

zeer plotseling en schrikwekkend. Hij werd heftig bevangen met een borstvliesontsteking die onmiddellijk tot waanzin voerde en hij stierf in ongeveer twee dagen. Dit, samen met de preek bij die gelegenheid, roerde vele jongeren. Dit werd gevolgd door een ander sterfgeval van een jonge getrouwde vrouw Voordat ze ziek was maakte zij zich zeer ongerust over de zaligheid van haar ziel. En ze was in grote nood in het begin van haar ziekte. Maar ze bleek voor haar dood overtuigende bewijzen te hebben van Gods genade in haar, zodat ze vol van troost stierf, terwijl ze zeer ernstig en roerend anderen waarschuwde en raad gaf. Dit bleek veel jongeren ernstig te maken en er begon zich klaarblijkelijk meer te openbaren van een godsdienstige bekommering in het binnenste van de mensen.

Aan het eind van het jaar stelde ik aan de jongeren voor dat zij met elkaar zouden overeenkomen om de avonden na de bijbellezingen door te brengen in gezamenlijke godsdienstoefeningen. Om dat te bereiken stelde ik voor dat zij zich zouden verdelen in verscheidene groepen om elkaar in verschillende delen van de stad te ontmoeten. Dit is zo gebeurd en deze bijeenkomsten zijn sindsdien voortgezet en het voorbeeld is nagevolgd door ouderen. Dit werd gevolgd door de dood van een ouder iemand, hetgeen gepaard ging met veel ongebruikelijke verschijnselen waardoor velen geroerd en bewogen werden. Ongeveer in deze tijd begon de grote onrust omtrent arminianisme in dit gedeelte van de streek, hetgeen zich leek te openbaren met een zeer dreigende kant naar de zaak van de godsdienst hier. De vrienden van de levende godzaligheid vreesden zeer voor de uitkomst. Maar het bleek, tegengesteld aan hun vrees, krachtig verworpen te worden ten gunste van de bevordering van de godsdienst. Velen, die zichzelf als onbekeerd zagen, bleken erdoor ontwaakt te zijn. Zij vreesden dat God bezig was Zich terug te trekken uit het land en dat wij overgegeven zouden worden aan onrechtzinnigheid en bedorven grondbeginselen en dat daardoor de mogelijkheid om de zaligheid te verkrijgen voor hen voorbij zou zijn. Velen kwamen ertoe om enigszins te twijfelen aan de waarheid en de leringen waarin zij tot nog toe onderwezen waren. Dezen bleken te vrezen voor hun twijfelingen, uit vrees dat zij op zijwegen geleid zouden worden tot hun eeuwig ongeluk. En het bleek dat zij met veel bekommering en ernst onderzochten wat de weg was waarin zij moesten gaan om aangenomen te worden bij God. Bij die gelegenheid zijn in het openbaar enkele dingen gezegd betreffende de rechtvaardigheid door het geloof alleen.

Hoewel er veel schuld was in de aandacht voor de tegenstelling op de kansel, nochtans bewees een in de zomer gesproken woord dat het zeer klaarblijkelijk vergezeld ging met een zeer opmerkelijke zegen van de hemel voor de zielen van de mensen in deze stad. Zij ontvingen daardoor een algehele bevrediging aangaande het belangrijkste in de kwestie, waarover zij diepe twijfel en bekommering gehad hadden. En hun geesten waren des te meer ernstig ermee bezet om aangenomen te worden door God, om gered te worden in de weg van het evangelie dat voor hen duidelijk de ware en enige weg was. Het was in het laatste gedeelte van december dat de Geest Gods buitengewoon begon in te zetten en wonderlijk begon te werken onder ons. Zeer spoedig waren er, de één na de ander, vijf of zes personen die, naar het zich laat aanzien, zaligmakend bekeerd waren. Sommigen van hen waren op een opmerkelijke wijze bewerkt door Gods Geest.

In het bijzonder was ik verrast door de kennismaking met een jonge vrouw, die één van de beruchtste gezelschapsleidsters van de hele stad geweest was. Toen zij naar mij toekwam, had ik nooit gehoord dat zij op enigerlei wijze ernstig geworden was. Maar

uit het gesprek dat ik met haar had, bleek het mij, dat hetgeen waarvan zij verslag deed een roemrijk werk van Gods oneindige macht en soevereine genade was. God had haar een nieuw hart gegeven, dat waarlijk verbroken en geheiligd was. Ik kon er toen niet aan twijfelen en naderhand heb ik in de omgang met haar veel gezien dat dit bevestigde.

Hoewel het werk heerlijk was, was ik toch vervuld met zorg over de invloed die dit werk zou hebben op anderen. Ik was geneigd om te concluderen (hoewel te snel) dat sommigen hierdoor verhard zouden worden in zorgeloosheid en in een losse levenswandel. Ook dacht ik dat zij hierdoor verwijten zouden gaan maken aan de godsdienst. Maar het gevolg was tegengesteld, tot een wonderlijke hoogte. God maakte dit tot de grootste aanleiding van alle dingen die ooit in de stad gebeurden, om anderen te doen ontwaken. Ik had een overvloedige gelegenheid om de invloed te merken, door de persoonlijke gesprekken die ik met velen had. Het nieuws hiervan leek als een bliksemstraal te werken op de harten van jongeren in de hele stad en op vele anderen. Degenen onder ons, die veelal het verst verwijderd waren van ernst, en waarvoor ik het meest vreesde dat zij hierin een kwade voorgang zouden maken, leken hierdoor ontwaakt te zijn. Velen gingen met haar praten over hetgeen zij beleefd had. Wat zich in haar vertoonde, scheen tot bevrediging van allen te zijn die met haar gingen praten.

Daarop ontstond er een grote en ernstige bekommering over de grote zaken van de godsdienst en de eeuwige toekomst in alle delen van de stad en onder mensen van alle standen en leeftijden. Het geluid onder de dode beenderen groeide meer en meer aan. Alle gesprekken, behalve over geestelijke en eeuwige dingen, werden spoedig terzijde gelegd. Alle gesprekken, in alle gezelschappen en bij alle gelegenheden, waren alleen over deze dingen, behalve zoveel als er nodig was voor de mensen om hun normale wereldse zaken uit te oefenen. Andere verhandelingen dan over godsdienstige zaken werden nauwelijks getolereerd in enig gezelschap. De geesten van de mensen waren wonderlijk afgetrokken van de wereld. Het werd onder ons behandeld als iets van zeer weinig belang. Zij schenen hun wereldse zaken meer uit te oefenen als plicht dan door genegenheid ertoe. De verzoeking scheen nu op dat gebied te liggen, namelijk om wereldse aangelegenheden teveel te verwaarlozen en teveel tijd te besteden in de daadwerkelijke beoefening van de godsdienst. Dit werd volkomen verkeerd weergegeven in verslagen die verspreid werden in vergelegen delen van het land, als zouden de mensen al hun wereldse zaken volledig van zich afgeworpen hebben om zich volkomen te geven aan het lezen en het bidden en dergelijke godsdienstige oefeningen.

Maar hoewel de mensen hun wereldse zaken niet zomaar verwaarloosden, toch was de godsdienst bij alle soorten de grote zorg en de wereld was slechts iets van geringe zorg. Hun enige oogmerk was om het koninkrijk der hemelen te verkrijgen. Ieder toonde ernaar te jagen. De betrokkenheid van hun harten in deze grote zorg kon niet verborgen blijven. Het toonde zich op hun gelaat. Het was een vreselijk iets onder ons om zonder Christus te zijn, in het gevaar om iedere dag in de hel te vallen. De harten van de mensen waren erop gezet om te ontkomen voor hun behoud en om te vlieden van de toekomstige toorn. Allen wilden alle gelegenheden voor hun ziel aangrijpen en daarom wilden ze elkaar zeer vaak ontmoeten in de huizen voor godsdienstige doeleinden. Als zulke ontmoetingen afgesproken waren, verdrong men zich in de straten.

Er was nauwelijks een jonger of ouder iemand in de stad die niet ernstig aangedaan

was met de dingen van de eeuwige toekomst. Degenen die het meest ijdel en losbandig waren en die het meest geneigd waren om lichtzinnig over de levende en beleefde godsdienst te denken en te spreken, juist die waren nu het onderwerp van diepe ontwaking. Het werk van bekering ging op een zeer verbazingwekkende manier voort en groeide meer en meer. Zielen werden als sneeuwvlokken gebracht tot Christus. Van dag tot dag, en dat maandenlang, konden overtuigende voorbeelden gezien worden van zondaars die uit de duisternis gebracht werden in het wonderbare licht, die bevrijd waren uit een gruwelijke kuil en uit het modderig slijk en die op een rots gezet waren met een nieuw gezang van Gods lof in hun monden.

Dit Goddelijke werk ging voort, en het aantal van ware heiligen vermeerderde, zodat dit spoedig een heerlijke verandering in de stad uitwerkte. In de lente en de zomer die volgden in **het jaar 1735** leek het alsof de aanwezigheid Gods de stad vervulde. De stad was nooit zo vol geweest ván liefde en blijdschap als toen. En ook nooit zo vol van droefheid en nood als toen. Er waren opmerkelijke tekenen van Gods tegenwoordigheid in vrijwel ieder huis. Het was een tijd van vreugde in de gezinnen wegens het heil dat bij hen gebracht was. Ouders verheugden zich over hun kinderen die wedergeboren waren, mannen verheugden zich over hun vrouwen en vrouwen over hun mannen. De voortgang van Gods werk was zichtbaar in Zijn heiligdom. Gods dag was een vermaak en Zijn bedehuis was beminnelijk. Onze openbare samenkomsten waren toen heerlijk. De vergadering leefde in Gods dienst. Iedereen was ernstig betrokken bij de openbare godsdienst oefening. Iedere hoorder was dorstig en dronk de woorden van de evangeliedienaar in zodra deze uit zijn mond kwamen. In het algemeen waren de samenkomsten van tijd tot tijd vol tranen als het Woord gepredikt werd. Sommigen weenden van droefheid en benauwdheid, anderen van blijdschap en liefde, weer anderen van medelijden en zorg om de zielen van hun naasten.

Onze openbare lofprijzingen werden toen zeer verlevendigd. God werd in zekere mate gediend in ons psalmgezag en in de schoonheid van de heiligheid. Het was duidelijk waarneembaar dat er vrijwel geen deel van de eredienst was, waarin de wedergeborenen onder ons zo uitgehaald werden en waarin hun harten zich zo verhieven in de wegen Gods, als juist in het zingen van Zijn lof. Onze vergadering ging alle vergaderingen die ik ooit gekend heb te boven in het uitwendige van de lofprijzingen. De mannen zongen in het algemeen drie muziekstukken en de vrouwen voerden zelf een stuk uit. Maar nu was ieder klaarblijkelijk ervoor ingewonnen om met ongebruikelijke verheffing van hart en stem te zingen, hetgeen de lofprijzing inderdaad heel fijn maakte.

In alle gezelschappen op andere dagen, bij welke gelegenheid de mensen elkaar ook ontmoetten, kon Christus in het midden gehoord en gezien worden. Als onze jongeren samenkwamen, deden zij niets liever dan alle tijd besteden aan het spreken over de uitnemendheid en de stervende liefde van Jezus Christus, de heerlijkheid van de weg der zaligheid, de wonderlijke, vrije en soevereine genade van God, Zijn roemrijk werk in de bekering van een ziel, de waarheid en zekerheid van de grote dingen van Gods Woord, de zoetheid van het zien op Zijn volmaaktheden, enz. Ook op trouwdagen, die voorheen gelegenheden van vrolijkheid en jool waren, was nu geen enkele toespraak over iets anders dan over de godsdienst, en er was geen vertoning van enige vrolijkheid buiten de geestelijke vrolijkheid. Degenen onder ons die vroeger bekeerd waren, werden zeer verlevendigd en vernieuwd met frisse en buitengewone inkomsten van de Geest van God. Wel was er verschil. Sommigen ontvingen meer dan anderen,

overeenkomstig de maat van Christus' schenking. Velen die vroeger worstelden met vragen over hun staat, werden nu verlost van hun twijfels door meer zekerheid verschaffende ervaring en meer heldere ontdekkingen van Gods liefde.

Toen dit werk zich voor het eerst onder ons openbaarde en het zo'n buitengewone voortgang had in de winter, schenen anderen buiten onze plaats niet te weten wat zij ermee aan moesten. Velen beschimpten en bespotten het. En sommigen vergeleken dat wat we bekering noemen met bepaalde ziekelijkheden. Maar het was bij velen, die bij gelegenheid van buitenaf onder ons kwamen met geringschattende gedachten, goed waarneembaar dat hetgeen zij hier zagen hen genas van een dergelijke gemoedstoestand. Vreemdelingen waren in het algemeen verrast hier dingen te vinden die ver uitgingen boven hetgeen zij gehoord hadden en zij werden ertoe overgehaald om anderen te vertellen dat men zich geen begrip van de toestand van de stad kon vormen als men er niet zelf geweest was. Vanaf begin maart waren hier de rechtszittingen. De mensen die ter gelegenheid hiervan de stad bezochten, vormden zich een zeer opmerkelijk begrip van de gebeurtenissen hier. En degenen die uit de omgeving naar onze openbare verhandelingen kwamen, werden voor het grootste deel opmerkelijk geroerd. Velen die bij deze of gene gelegenheid in de stad kwamen, hadden gekwelde gewetens en zij ontwaakten. Naar wij hopen gingen zij naar huis met gewonde harten en met zulke indrukken die nooit voorbijgingen, totdat zij een zaligmakende uitkomst hadden. Degenen die al voor die tijd ernstige gedachten hadden, ontwaakten dieper en werden ernstiger overtuigd. Er waren veel voorbeelden van mensen die hier van buitenaf op visite of voor zaken kwamen en die naar ieders voorkomen zaligmakend bewerkt werden, terwijl zij toch niet lang hier geweest waren. Zij deelden in de overvloed van de Goddelijke zegen die hier neerstortte en zij gingen vol vreugde naar huis. Na enige tijd begon hetzelfde werk klaarblijkelijk te verschijnen en te zegevieren in verscheidene andere steden van de streek.

In de maand **maart** werden de mensen van South-Hadley aangeprepen met een diepe zorg omtrent de dingen van de godsdienst, hetgeen zeer spoedig algemeen werd. Het werk van God was daar zeer wonderlijk. Het was daar in omvang niet minder dan hier, in verhouding tot de grootte van die plaats. Ongeveer in dezelfde tijd begon het door te breken in het westelijk gedeelte van Suffield (waar de omvang ook zeer groot geweest is) en spoedig was het verspreid in alle delen van de stad. Het verscheen in Sunderland en het overspoelde spoedig de stad. Ik geloof dat het daar een seizoen lang niet minder opmerkelijk was dan hier. Ook ongeveer in dezelfde tijd begon het te verschijnen in een deel van Deerfield, genaamd Green River, en naderhand vulde het de hele stad. Het werd daar tot een heerlijk werk. Ook in het zuidelijk deel van Hatfield in een plaats met name Hill begon het openbaar te komen. In de tweede week van april scheen de hele stad, als het ware in één ogenblik gegrepen te zijn met bekommering over de zaken van de godsdienst. Het werk van God is daar groot geweest. Er is ook een heel algemene opwekking geweest in West-Springfield en in Long Meadow. En in Enfield was voor een tijd een aangename bekommering onder sommigen die voorheen zeer losbandig waren. Op ongeveer dezelfde tijd dat dit gebeurde in Enfield, vertelde ds. Buil van Westfield mij dat er daar een zeer grote verandering plaatsgevonden had. Er was daar meer gebeurd in één week dan in zeven jaar daarvoor.

Iets van dit werk was eveneens zichtbaar in het eerste kiesdistrict in Springfield, voornamelijk in het noordelijke en zuidelijke uiterste van de parochie. En in Hadley

openbaarde zich geleidelijk aan zoveel van Gods werk in de zielen, dat in andere tijden zeer veel aandacht waard geacht zou zijn. Voor een korte tijd was er een soorgelijke grote en algemene bekommering in Northfield. En overal waar deze bekommering zich openbaarde, bleek het niet ijdel te zijn. Maar in iedere plaats bracht God zaligmakende zegeningen met Zich mee. En Zijn Woord vergezeld met Zijn Geest, naar we mogen weten, keerde niet ledig tot Hem weder. Het kan van die tijd in alle delen van de streek goed gezegd worden dat er niemand onaangedaan en als een dove naar huis ging.

Hetgeen andere steden hiervan hoorden en erin zagen, was een belangrijk middel om hen te doen ontwaken. Toen wij hoorden van deze snelle en buitengewone verbreiding en van de uitgestrektheid van dit werk was dit ongetwijfeld dienstig om het werk onder ons gaande te houden. Het voortdurende nieuws hield de godsdienstige gesprekken levend. Het bemoedigde en verheugde de harten van Gods kinderen en deed velen ontwaken die zichzelf bezagen als achterblijvers. Het maakte hen des te ernstiger om ook te mogen delen in de grote zegeningen die anderen verkregen hadden.

Deze opmerkelijke uitstorting van Gods Geest, die zich uitstreckte van het ene naar het andere einde van deze provincie, was niet tot dit gebied beperkt, maar ook vele plaatsen in Connecticut deelden in dezelfde genade. Bijvoorbeeld de eerste parochie in Windsor, die onder de pastorale zorg van ds. Marsh viel, werd aldus gezegend op ongeveer dezelfde tijd als wij in Northampton, terwijl wij toch niets van elkaars omstandigheden wisten. Er is daar een grote inzameling van zielen tot Christus geweest. Hetzelfde begon daarna in East Windsor, de parochie van mijn geliefde vader. Deze plaats was in vroeger tijden een plaats die begunstigd was met genadegaven van deze aard, meer dan enig andere plaats aan deze westkant van Nieuw Engeland, uitgezonderd Northampton. Er zijn daar vier of vijf seizoenen geweest waarin de Heilige Geest rijkelijk uitgestort werd tot een algemene opwekking onder de mensen daar. Dit alles nadat mijn vader zich daar gevestigd had.

Afgelopen lente en zomer was er ook een wonderlijk werk van God in Coventry onder de bediening van ds. Meacham. Ik had de gelegenheid om met enkele mensen uit Coventry te spreken. Zij gaven mij een zeer opmerkelijk verslag van de verrassende verandering die daar plaatsgevonden had in de meest ruwe en slechte mensen. Hetzelfde was zeer groots op dezelfde tijd in een gedeelte van Lebanon, met de naam Crank, waar ds. Wheelock, een jonge heer, zich onlangs gevestigd heeft. En veel van hetzelfde gebeurde onder de bediening van ds. Chauncey in Durham. Naar het zich laat aanzien was er daar geen kleine inzameling van zielen. Eveneens was dit het geval onder vele jongeren in het eerste district in Stratford onder de bediening van ds. Gould. Het werk werd daar zeer bevorderd door de opmerkelijke bekering van een jonge vrouw die voorheen een belangrijk gezelschapsleidster geweest was.

Toen ik afgelopen herfst in bovengenoemde streken was, vernam ik dat iets van dit werk zich in verscheidene andere steden in deze streek vertoond had. Nadien zijn we in kennis gesteld van iets zeer opmerkelijks van deze aard in een andere parochie in Stratford, genaamd Ripton, die onder de pastorale zorg van ds. Mills valt. Er was daar afgelopen zomer in Newhaven een aanzienlijke opleving van de godsdienst, zoals mij door ds. Noyes, de predikant daar, en door anderen verteld werd. Ook werd het mij meegedeeld door een brief die ik zeer onlangs ontving van ds. Noyes en door informatie die we op andere manieren verkregen. Deze bloei van de godsdienst duurt

nog steeds voort en is onlangs zeer vermeerderd. Ds. Noyes schrijft dat er deze zomer velen toegebracht zijn tot de Kerk en in het bijzonder noemt hij verscheidene jongeren die tot de aanzienlijke families van de stad behoren.

Ook is er een zekere mate van dit werk in een gedeelte van Guildford. En zeer zeker ook in Mansfield onder de bediening van ds. Eleazar Williams. En een ongewone godsdienstige bekommring in Tolland. En ook iets hiervan in Hebron en Bolton. Daarbij was er geen geringe uitstorting van Gods Geest in de noordelijke parochie van Preston in het oostelijk deel van Connecticut, waarover ik ingelicht was en waarvan ik ook iets zag toen ik afgelopen herfst in de pastorie en de gemeente van ds. Lord, de predikant daar, verbleef. Ds. Lord en ds. Owen van Groton kwamen in mei hier naar toe met het doel om iets te zien van Gods werk. Omdat zij hierover verschillende en tegenstrijdige berichten gehoord hadden, wilden zij graag zichzelf overtuigen. Daartoe spraken zij met veel personen afzonderlijk, waarna zij verklaarden dat zij door de gesprekken volledig overtuigd waren. De helft was hun niet gezegd en kon hun ook niet gezegd worden, zo zeiden ze. Ds. Lord vertelde mij dat hij zijn gemeente verteld had van hetgeen hij gezien had toen hij thuis kwam. Zijn gemeenteleden waren zeer aangedaan door deze boodschap en dit bleek het begin te zijn van hetzelfde werk onder hen. Deze aandoening had de overhand tot er een algemene opwekking kwam en er veel gevallen waren van mensen die opmerkelijk bekeerd schenen te zijn. En kortgeleden hoorde ik nog dat er ook iets van het werk in Woodbury geweest is.

Maar deze overvloed van Goddelijke zegeningen is nu meer uitgestrekt. Er was geen geringe mate ervan in een zeker gedeelte van de Jerseys, zoals men mij vertelde toen ik in New York was, tijdens een lange reis die ik op die tijd ondernam ter wille van mijn gezondheid. In het bijzonder ds. William Tennent, een predikant die vol was van dergelijke dingen, vertelde mij van de zeer grote opwekking van velen in de plaats Mountains onder de bediening van een zekere ds. Cross. Ook vertelde hij van een zeer aanzienlijke opleving van de godsdienst in een andere plaats onder de bediening van zijn broer ds. Gilbert Tennent. Ook op een andere plaats was een opwekking, onder de bediening van een zeer godvruchtige jongeman, een Hollandse predikant, wiens naam ik mij herinner als Frelinghuysen.

Dit lijkt een zeer buitengewone beschikking van de voorzienigheid geweest te zijn. God is in veel opzichten afgeweken van en uitgestegen boven Zijn gebruikelijke en gewone manier. Het werk in deze stad en in andere steden rondom ons is buitengewoon geweest door de algemeenheid ervan. Alle soorten mensen werden geroerd; verstandigen en boosaardigen, hoog- en laaggeplaatsten, rijken en armen, wijzen en dommen. Naar het zich laat aanzien bereikte het de meest aanzienlijke families en personen evenveel als de anderen. In vroegere roeringen van deze aard werd de meerderheid van de jongeren zeer aangedaan, maar nu zijn ook de oude mensen en de kleine kinderen geroerd. Velen van de laatsten hebben uit eigen beweging godsdienstige gezelschappen gevormd in verschillende delen van de stad. Een onbezorgd losbandig iemand kon nauwelijks in de hele omgeving gevonden worden. En als er iemand was die ongevoelig en onbezorgd scheen te blijven, dan werd daarover gesproken als een vreemd verschijnsel.

Deze Goddelijke beschikking heeft zich ook buitengewoon vertoond in het aantal van degenen waarvan we geloven mogen dat het een zaligmakende uitwerking gehad heeft. We hebben ongeveer 620 Avondmaalgangers, inclusief nagenoeg al onze volwassen mensen. De kerk was voorheen zeer groot, maar de mensen stroomden

nooit zo tot de Dis, zoals zij in de afgelopen buitengewone tijd deden. Onze sacramenten zijn om de acht weken en ik nam voor één sacramentsbediening ongeveer 100 mensen aan tot Avondmaalgangers, waarvan 80 op hetzelfde tijdstip. Toen zij zich samen vertoonden om een uitdrukkelijke belijdenis van de Christelijke religie af te leggen, was deze verschijning zeer aandoenlijk voor de gemeente. Ik nam er bijna 60 aan voor de volgende sacramentsbediening, waarbij ik ruim voldoende bewijs heb van de bekering van hun zielen door Goddelijke genade. Het is hier niet de gewoonte, zoals in vele andere kerken in deze streek, om een geloofwaardig verhaal van hun innerlijke ervaring de grond te maken voor de toelating tot des Heeren Avondmaal. Het is allerminst zo dat ik me aanmatig dat ik in staat ben om te bepalen hoeveel er de laatste tijd onderwerp geworden zijn van zulke genade. Maar het zij mij wel toegestaan om alles wat zich zeer aannemelijk aan mij voordoet in deze zin uit te leggen. Ik heb de hoop dat meer dan 300 zielen zaligmakend thuisgebracht zijn tot Christus. En dat in deze stad in de periode van een half jaar met ongeveer hetzelfde aantal mannen en vrouwen. Volgens hetgeen ik ds. Stoddard heb horen zeggen, is dit heel anders dan wat in de afgelopen jaren gebruikelijk was. Ds. Stoddard zag dat in zijn tijd veel meer vrouwen dan mannen bekeerd werden. Degenen van onze jongeren die op andere levensterreinen belangrijk zijn, zijn voor het merendeel, naar ik hoop, waarlijk godvruchtig en onderwijzend in de wegen van de godsdienst. Degenen die voorheen losbandige jongeren waren, zijn in het algemeen naar het zich laat aanzien, ware liefhebbers van God en Christus geworden en ze zijn geestelijk in hun gezindheden. Ik heb de hoop dat bij verreweg het merendeel van de bevolking boven de zestien jaar in deze stad zaligmakende kennis van Jezus Christus is. Uit hetgeen ik gehoord heb, veronderstel ik dat dit ook het geval is in sommige andere plaatsen, vooral in Sunderland en South Hadley.

Dit werk is ook daarin een zeer buitengewone Goddelijke beschikking dat de Geest van God zeer wijd uitgestrekt is; niet alleen in Zijn ontwakende, maar ook in Zijn wederbarende werkingen, zowel bij ouderen als bij degenen die zeer jong zijn. Tot nu toe heeft men er nauwelijks van gehoord dat personen na hun middelbare leeftijd bekeerd werden. Maar nu hebben we dezelfde grond om te geloven dat velen van de ouderen in deze tijd zaligmakend veranderd zijn als dat we geloven dat anderen op zoveel jongere leeftijd bekeerd zijn. Ik vermoed dat er boven de vijftig mensen bekeerd zijn in deze stad die ouder waren dan veertig jaar, waarvan er meer dan twintig boven de vijftig waren, ongeveer tien van hen boven de zestig en twee van hen boven de zeventig jaar.

Tot nu toe is het altijd beschouwd als een vreemd iets, wanneer iemand in de kinderjaren zaligmakend bewerkt leek te worden en opmerkelijk veranderde. Maar nu zijn er, naar het mij voorkomt, bijna dertig zaligmakend bewerkt tussen de tien en veertien jaar. Twee tussen negen en tien en één van ongeveer vier jaar. En omdat ik veronderstel dat dit laatste het moeilijkst geloofd zal worden, zal ik hierna een apart verslag daarvan geven. De werkingen van Gods Heilige Geest zijn ook zeer opmerkelijk geweest in kinderen in sommige andere plaatsen, vooral in Sunderland, South Halley en het westelijk deel van Suffield. Er zijn verschillende gezinnen in die stad waarin allen godvrezend zijn. Zelfs zijn er verscheidene grote gezinnen waarvoor we grond hebben om te geloven dat alle kinderen waarlijk godvruchtig zijn. En de meesten van die kinderen zijn dat de laatste tijd geworden. Er zijn zeer weinig huizen in de hele stad, waarin de zaligheid de laatste tijd niet gekomen is, in één of meer gezinsleden. Er zijn verscheidene negers die door hetgeen in hen gezien wordt en

sindsdien in hen bespeurbaar is, waarlijk wedergeboren blijken te zijn in het afgelopen opmerkelijke seizoen.

God schijnt eveneens in de snelheid van Zijn werk en de vlugge voortgang van Zijn Geest in Zijn werkingen op de harten van velen afgeweken te zijn van Zijn normale manier. Het is zeer wonderlijk dat mensen zo plotseling en zo totaal omgezet worden. Velen zijn gegrepen van een losbandige en zorgeloze manier van leven en bevangen met diepe overtuigingen van hun schuld en ellende, en in een zeer korte tijd waren de oude dingen voorbij gegaan en waren alle dingen voor hen nieuw geworden.

Gods werk heeft zich ook zeer buitengewoon geopenbaard in de trappen van Zijn werkingen. In de trappen van zowel ontwaking en overtuiging als ook van zalig licht, liefde en vreugde hetgeen velen ervaren hebben. Het is ook zeer buitengewoon geweest in de uitbreiding en de zo vlugge verbreiding van stad tot stad. In vroeger tijden van de uitstorting van de Geest van God op deze stad, reikte het niet verder dan de stad, hoewel het in sommigen van hen zeer opmerkelijk was. De omliggende steden bleven onbewogen.

Dit werk scheen op de grootste hoogte te zijn in deze stad in het begin van de lente, in maart en april. In deze tijd had Gods werk van de bekering van zielen zo'n voortgang onder ons op zo'n wondervolle wijze dat, zover als ik kan beoordelen, het bleek dat het tempo minstens op vier personen per dag lag, oftewel dertig in een week. De één na de ander werd gegrepen en dat vijf of zes weken lang. Als God op zo'n opmerkelijke manier het werk in Zijn eigen hand neemt, gebeurt er evenveel in een dag of twee als in normale tijden met alle inspanning die men kan gebruiken en met de zegen zoals we die in het algemeen hebben, in een jaar.

Ik ben me er goed van bewust hoe ad rem velen zouden zijn, als ze het verslag zouden zien dat ik hier geef. Ze zouden onmiddellijk bij zichzelf denken dat ik er overdreven blij mee ben dat ik zoveel bekeerlingen gemaakt heb. Ze zouden ook denken dat ik de zaak vergroot om het nog mooier te maken. En om dat te bereiken, zou ik iedere godsdienstige consciëntiekneep en iedere hevige inbeelding voor zaligmakende bekering houden. Ik vraag me niet zoveel af of zij geneigd zijn om zo te denken. Het is om deze reden dat ik lang nagelaten heb om een verslag te publiceren van dit grote Godswerk, hoewel ik er veel om verzocht ben. Maar omdat ik nu een speciale reden heb om hiervan een verslag te geven, heb ik na rijp beraad bedacht dat het niet buiten mijn plicht zou zijn om verslag te doen van dit verbazende werk. Zoals het zich aan mij voordoet, is het inderdaad Goddelijk. Ook wilde ik niets van de glorie van het werk verborgen houden, waarbij ik het aan God overlaat om zorg te dragen voor de geloofwaardigheid van Zijn eigen werk. Alle negatieve en kritische gedachten die ontstaan, wil ik tot mijn eigen nadeel laten zijn.

2. Eenheid en verscheidenheid in de bekeringen

Ik ga verder met het geven van een verslag van de manier van bekering in de bewerkte personen. Er is een uitgestrekte verscheidenheid, misschien wel zo menigvuldig als het aantal onderwerpen van de Goddelijke werking. Maar toch is er ook steeds in veel dingen een grote overeenkomst in allen. Mensen worden eerst opgeschrikt met een gevoel van hun ellendige natuurlijke toestand, namelijk het gevaar om voor eeuwig om te komen. Ook ontwaakt bij hen het besef van het grote belang voor hen om zo spoedig mogelijk te ontkomen en in een betere staat te geraken. Degenen die vroeger zich veilig wanend en gevoelloos leefden, zijn nu gevoelig gemaakt dat zij in hun vroegere koers op de weg naar het verderf waren. Sommigen zijn meer plotseling gegrepen door overtuigingen. (Wellicht door het nieuws van de bekering van anderen of iets dat zij in het openbaar of in privé gesprekken hoorden.) Hun gewetens worden gekweld alsof hun harten doorpriemd zijn met pijlen. Anderen zijn meer geleidelijk ontwaakt. Zij worden eerst meer peinzend en bedachtzaam zodat zij tot de conclusie komen dat het de beste en meest wijze weg is om niet langer uit te stellen, maar om de tegenwoordige gelegenheid tot bekering ten nutte te maken. Daarom stellen zij zichzelf er ernstig op in om te mediteren over de dingen die de meest ontwakende strekking hebben, met het doel om overtuigingen te verkrijgen. Op die manier zijn hun gewetensberoeringen meer geworden, totdat door de werking van de Heilige Geest een gevoel van hun ellende hen volledig in beslag neemt. Anderen die voorheen enigszins godsdienstig waren, zijn op een nieuwe manier ontwaakt. Zij zijn gevoelig geworden voor hun trage en flauwe manier van zoeken, die nooit geleid zou hebben tot het gewenste doel.

Deze ontwakingen hebben twee soorten uitwerking gehad op degenen die er voor het eerst door gegrepen werden. Eén effect was dat zij onmiddellijk hun zondige praktijken opgaven. De meer losbandigen werden ertoe gebracht om hun vroegere ontucht en uitspattingen te verzaken en te vrezten. Toen de Geest van God eenmaal door heel de stad in het algemeen uitgestort was, werden oude vetes zeer snel bijgelegd. Ook roddel en het zich bemoeien met andermans zaken verdwenen spoedig. De herberg was spoedig leeg achtergelaten en de mensen bleven zeer veel thuis. Niemand ging naar het buitenland, behalve voor noodzakelijke zaken of wegens een godsdienstige reden. En elke dag scheen in veel opzichten een zondag. Het andere effect van de ontwakingen was dat het hen tot ernstige betrachtning van de middelen der zaligheid bracht, zoals lezen, bidden, mediteren, de instellingen van Gods huis en privé gesprekken. Hun roep was: "Wat moeten we doen om zalig te worden?" De plaats die nu het meest bezocht werd, was niet meer de herberg, maar het huis van de prediker, dat nu meer bestormd werd dan ooit enige herberg.

Er is ook een grote verscheidenheid in de trap of mate van vrees en moeite waarmee mensen gekweld worden, voordat zij enige troostrijke bewijzen verkrijgen van genade en aanneming bij God. Sommigen gaan vanaf het begin voort met overvloedig meer bemoediging en hoop dan anderen. Sommigen hebben tien keer zo weinig onrust gehad als anderen, terwijl toch de uitkomst hetzelfde bleek te zijn. Sommigen hebben zo'n gevoel gehad van het ongenoegen van God en het grote gevaar van verdoemenis waarin zij waren, dat zij nachtenlang niet konden slapen. Velen hebben gezegd dat wanneer zij zich neergelegd hadden de gedachte aan slapen in zo'n toestand

schrikwekkend voor hen was. Zij zijn in hun slaap nauwelijks vrij geweest van verschrikking en zij werden wakker met vrees, beladenheid en nood die steeds hun gedachten bezette. Het is heel algemeen geweest dat de vaste en diepgewortelde zorg van het gemoed een pijnlijke invloed gehad heeft op hun lichamen en een verstoring van het natuurlijk leven veroorzaakte.

De ontzaglijke bezorgdheid die men gehad heeft van de ellende, is bij de meesten gestegen, naarmate zij dichter hun verlossing naderden, hoewel zij dikwijls vele veranderingen en wisselingen van hun gemoedstoestand ondergingen. Soms denken zij van zichzelf dat zij volledig gevoelloos zijn en zij vrezen dat Gods Geest hen verlaten heeft en dat zij overgegeven zijn aan rechtvaardige verharding. Toch zijn zij in diepe oefeningen door hun vrees en zij zijn in grote ernst om toch maar weer overtuigingen te verkrijgen.

Samen met deze angsten en die gemoedskwellingen die redelijk zijn en waarvoor zij ook grond hebben, hebben zij ook dikwijls onnodige zorgen geleden. Waarschijnlijk heeft de satan daarin een grote hand om hen te verwarren en om hun weg af te sluiten. Soms was de kwaal van zwaarmoedigheid zeer klaarblijkelijk vermengd in de overtuigingen. Als dit gebeurde, bleek de verzoeker daar een groot voordeel mee te behalen doordat hij een ongelukkige dwarsboom plaatste op de weg naar een goede uitkomst. Het is vrijwel onmogelijk met zulke mensen te spreken. Alles wat tegen hen gezegd wordt, verdraaien zij op een onjuiste wijze en veelal tot hun eigen nadeel. Er is niets waarvan de duivel zo'n gretig gebruik schijnt te maken als juist een zwaarmoedige geest, of het moest de verdorvenheid van het hart zijn.

Maar het is zeer opmerkelijk dat er veel minder van dit mengsel is geweest in deze tijd van buitengewone zegening. Onder ontwakingen in andere tijden was het gebruikelijk dat er veel meer hiervan aanwezig was. Het staat vast dat velen die vroeger buitengewoon bezet waren door dergelijke moeilijkheden nu, vreemd genoeg, in vrijheid gezet zijn. Sommige mensen die vroeger voor een lange tijd buitengewoon verstrikt waren in eigenaardige verzoeken van de een of andere soort, onvoordelige en schadelijke kwellingen, zijn nu spoedig geholpen over de vroegere struikelblokken, die hun voort-gang naar het zaligmakende goed verhinderden. Overtuigingen hebben meer kinderlijk gewerkt en zij zijn voorspoedig geweest in de uitwerking op de manier van leven. Op deze manier scheen de satan beteugeld te zijn, tot het laatste einde van deze wondervolle tijd toen de Heilige Geest Zich terugtrok.

Het is vaak gebeurd dat mensen onder diepe ontwakingen zich erover verontrusten dat zij niet ontwaakt waren, maar dat zij ellendig, verhard, gevoelloos en levend als in een roes waren en dat zij op de rand van de hel sliepen. Het besef van de noodzaak dat zij ontwaken moesten en het gevoel van hun hardheid groeide met hun ontwakingen mee. Zodat zij zichzelf toeschenen als zijnde zeer gevoelloos, terwijl ze in werkelijkheid juist zeer gevoelig waren. Er zijn sommige voorbeelden geweest van mensen die zo'n groot gevoel van hun gevaarlijke toestand en hun ellende gehad hebben dat zij maar nauwelijks konden blijven bestaan, zodat een weinig meer hen waarschijnlijk verwoest zou hebben. En toch hebben juist zij te kennen gegeven dat zij zich zo verbaasden over hun eigen ongevoeligheid en roes in zulk een buitengewone tijd.

De mensen zijn soms gebracht tot de rand van de wanhoop en het was zo zwart als de middernacht in hun zielen voordat het licht in hun harten begon te schijnen. Er zijn enkele voorbeelden geweest van mensen die zo'n gevoel hadden van Gods wraak over de zonde dat zij overweldigd zijn. Zij schreeuwden het uit onder verbazingwekkende gevoeligheid over hun schuld en zij verwonderden zich zeer dat God zulke schuldige

ellendigen nog duldde op de aarde en dat Hij hen niet onmiddellijk naar de hel zond. Soms grijsde hun schuld hen zodanig aan dat zij buitengewoon angstig waren uit vrees dat God hen ogenblikkelijk weg zou doen. Maar in het algemeen zijn hun benardheden onder ontwakingen van de wet niet tot zo'n diepte gegaan. In sommigen schijnen deze angsten niet zo hevig geweest te zijn toen zij vlakbij de troost waren, als het vroeger het geval was. Hun overtuigingen schijnen niet zo diep in die richting gewerkt te hebben, maar deze leidden dieper in, in hun eigen hart, tot een dieper gevoel van hun eigen algehele verdorvenheid en hun doodstaat.

Het bederf van het hart bleek zichzelf in verschillende oefeningen te ontdekken in de tijd van overtuigingen door de wet. Soms kwam het naar voren in een grote strijd zoals iemand geprikkeld kan worden door een vijand. Zo scheen de satan, de oude bewoner van het hart, zich te laten gelden, zoals een slang zich laat gelden als hij verontrust en woedend gemaakt is. Velen hebben in dergelijke omstandigheden een grote afgunst gehad jegens de godzaligen, vooral jegens hen waarvan men dacht dat zij kortgeleden bekeerd waren. En nog het meest jegens kennissen en kameraden die bekend stonden als bekeerde mensen. Ja, zelfs hebben velen felle opstand tegen God gevoeld. Zij mopperden over Zijn manier van handelen met het mensdom en in het bijzonder over Zijn omgang met henzelf. Het is veel beweerd, zowel in het openbaar als onderling, dat men de hoogste vrees voor zulke jaloerse gedachten moet hebben. Deze gedachten zouden ten zeerste leiden tot het uitblussen van de Geest als zij toegelaten werden. Zij zouden Hem uiteindelijk zelfs zo tergen dat Hij hen zou verlaten. En als een dergelijke geest veel de overhand heeft en als men zich hiertegen niet zo ernstig inspant als men wel zou moeten, dan is het een buitengewone verhindering voor het goed van hun zielen. Maar in sommige andere gevallen, waarin men zeer verschrikt was bij het zien van zulk een verdorvenheid in hun harten, heeft God toch goed gedaan aan hen. Hij maakte dit tot een middel om hen te overtuigen van hun eigen hopeloze zondigheid en bracht hen zo af van al hun zelfvertrouwen.

De gang van de Geest van God in Zijn wetsworstelingen met zielen, bleek zeer duidelijk een gang te zijn die brengt tot een overtuiging van hun absolute afhankelijkheid van Zijn soevereine kracht en genade en de volstrekte noodzakelijkheid van een Middelaar. Dit is uitgevoerd door hen meer en meer te leiden tot een gevoel van hun buitengewone verdorvenheid en schuld ten opzichte van God. En tot een gevoel van hun besmetting en de ongenoegzaamheid van hun eigen gerechtigheid; dat zij op geen enkele manier zichzelf kunnen helpen en dat God volkomen rechtvaardig en billijk zou zijn als Hij hen en alles wat zij doen, zou verwerpen en hen voor eeuwig zou verstoten. Er is evenwel een grote verscheidenheid zowel in de manier als in de duidelijkheid van zulke overtuigingen.

Als men geleidelijk meer en meer overtuigd wordt van de verdorvenheid en het bederf van hun harten, schijnt het henzelf toe dat zij slechter en slechter worden, harder en blinder, en meer hopeloos verdorven in plaats dat het beter gaat. Zij zijn geneigd om hierdoor ontmoedigd te raken en zeer vaak denken zij dat zij nog nooit zover van de zaligheid af geweest zijn, juist als ze het dichtste erbij zijn. Onder het gevoel van hun zondigheid dat de Heilige Geest in hen werkte, denken zij dat zij verschillen van alle anderen. Hun harten zijn gereed tot zinken door de gedachte dat zij de slechtste van allen zijn en dat nooit iemand genade verkreeg die zo slecht was als zij.

Als de ontwakingen voor het eerst beginnen, zijn hun gewetens in het algemeen het meest verontrust over hun uitwendig gebrekkig gedrag of andere zondige daden. Maar

naderhand worden zij veel meer beladen met een gevoel van de verborgen zonden van het hart, de vreselijke verdorvenheid van hun natuur, hun vijandschap tegen God, de hoogmoed van hun harten, hun ongelooft, hun verwerping van Christus, de hardnekkigheid en weerspanning van hun wil en dergelijke dingen meer. In velen maakte God gebruik van hun eigen ervaring en inspanningen voor het zaligmakende goed in het verloop van hun ontwakingsen om hen te overtuigen van hun eigen walgelijke leegheid en algehele verdorvenheid.

Onder de eerste ontwakingsen, als zij ertoe gebracht zijn om terug te zien op de zonde van hun voorgaande leven en als zij iets hebben van een schrikbaar gevoel van Gods toorn, gebeurt het dikwijls dat zij zich ertoe zetten om nauwgezet te leven, hun zonden te belijden, veel godsdienstige plichten waar te nemen met een hemelijke hoop om Gods toorn te stillen en de bedreven zonden te vergoeden. En als zij zich het eerst daartoe zetten, komt het vaak voor dat hun aandoeningens zeer bewogen worden en dat zij vol tranen zijn in hun belijdenissen en gebeden. Zij zijn geneigd om er zeer veel van te maken, alsof dit enige verzoening is en de kracht heeft om overeenkomstige aandoeningens in God te verwekken. Daarom hebben ze voor enige tijd grote verwachtingsen van hetgeen God voor hen zal doen. Zij stellen zich voor dat zij snel beter worden en dat zij spoedig door en door bekeerd zullen zijn. Maar deze aandoeningens hebben slechts een kort leven. Snel zien zij in dat zij falen en dan denken zij dat zij opnieuw slechter zullen worden. Zij denken spoedig bekeerd te zijn, maar zij ondervinden dit 'vooruitzicht niet zo snel als zij denken. In plaats dat zij dichterbij zijn, schijnen zij verder af te zijn. Zij denken dat hun harten harder worden en daardoor wordt hun vrees om eeuwig om te komen veel groter. Maar hoewel zij teleurgesteld zijn, vernieuwen zij hun pogingens steeds opnieuw. En zolang als hun pogingens meer worden, zijn ook hun teleurstellingens groter en meer. Alles mislukt. Zij zien geen teken dat zij Gods hart naar zich toegebogen hebben. Zij verwachtten dat Hij hun gebeden zou verhoren, maar het schijnt hen toe alsof Hij helemaal niet hoort. Daarom rijzen er soms grote verzoekingens op om te stoppen met al het zoeken en de zaak maar op te geven. Maar als zij nog meer verschrikt worden door de vrees om eeuwig om te komen en als hun vroegere hoop om God tot genade te bewegen in grote mate faalt, veranderen hun godsdienstige aandoeningens soms in opstand tegen God, omdat Hij geen medelijden met hen heeft en omdat Hij Zich niets aan schijnt te trekken van hun nood en jammerlijke klachten en al de moeite die zij doen. Zij denken aan de genade die God aan anderen betoond heeft. Zij overwegen hoe spoedig en hoe gemakkelijk anderen troost verkregen hebben, terwijl die toch zoveel slechter waren dan zij en niet zoveel moeite gedaan hebben als zij. Soms hebben zij verschrikkelijke godslasterlijke gedachten gehad in deze omstandigheden.

Maar als zij dan terugzien op de zondige werkingens van hun hart tegen God (indien hun overtuigingens voortgaan en de Geest van God niet totaal uitgeblust wordt om hen te verlaten) hebben zij des te meer smartelijke bevattingens van de toorn van God op degenen wiens harten Hem op zulk een zondige wijze tegenwerken. En het is mogelijk dat zij grote vrees hebben dat zij de onvergeefbare zonde bedreven hebben of dat God nooit genade zal tonen aan hen die zulke addergebroedsels zijn. Zij zijn dikwijls verzocht om er in wanhoop een einde aan te maken. Maar dan hebben zij enige vernieuwde moer' en hoop, door hetgeen zij misschien horen of lezen over de oneindige genade van God en de volkomen algenoegzaamheid van Christus voor de voornaamste der zondaren. Maar dan denken zij weer dat zij niet geschikt zijn om tot Christus te komen. Zij zijn zo verdorven dat Christus hen nooit zal willen aannemen.

En dan is het mogelijk dat zij zich opnieuw zetten tot een gedrag van vruchteloze pogingen. En dat in eigen kracht om zichzelf beter te maken. En zij komen nog steeds nieuwe teleurstellingen tegen. Zij zijn zeer ernstig om te onderzoeken wat zij zullen doen. Zij weten niet dat er iets anders gedaan moet worden om bekerende genade te verkrijgen. Iets dat zij tot nog toe nooit gedaan hebben. Het kan zijn dat zij hopen dat zij iets beter zijn dan zij voorheen waren, maar dan sterven al hun plezierige dromen weg. Indien hen verteld wordt dat zij teveel vertrouwen op hun eigen kracht en gerechtigheid kunnen zij deze praktijk niet onmiddellijk afleren, terwijl zij toch niet de verschijning van enig goed ondervinden, maar alles zo donker als de nacht voor hen schijnt te zijn. Zo zwerven zij rond van berg naar heuvel om rust te zoeken, maar zij vinden het nergens. Als zij uitgedreven worden uit het ene toevluchtsoord, vluchten zij naar een ander. Totdat zij als het ware verzwakt zijn, verbroken en onderworpen door vernederingen van de wet. Daarin geeft God hen een overtuiging van hun eigen totale hulpeloosheid en ongenoegzaamheid en laat hen zien het ware geneesmiddel, namelijk een heldere kennis van Christus en Zijn evangelie.

Als zij beginnen met het zoeken naar zaligheid, weten zij in het algemeen bitter weinig van zichzelf. Zij gevoelen niet hoe blind zij wel zijn, en hoe weinig zij bij kunnen dragen om geestelijke dingen op de juiste wijze te zien en hoe weinig zij zichzelf kunnen brengen tot genadige oefeningen in hun eigen zielen. Zij hebben er geen gevoel van hoe ver verwijderd zij zijn van Gods liefde en andere heilige neigingen en hoe dood ze zijn in de zonde. Als zij onverwachte verdorvenheid in hun eigen harten zien, dan doen zij er alles aan om hun eigen verontreiniging weg te wassen om zichzelf rein te maken. Zij vermoeien zichzelf tevergeefs, totdat God hen laat zien dat het allemaal ijdel is en dat hun hulp niet daar is waar zij het gezocht hebben.

Maar sommigen gaan voort om in zo'n soort doolhof te zwerven. Soms wel tien keer zo lang als anderen, voordat hun eigen ervaring hen overtuigt van hun ongenoegzaamheid. En zo blijkt het niet slechts hun eigen ervaring te zijn, maar de overtuigende werking van Gods Heilige Geest, die samen met hun ervaring deze uitwerking bereikt. God heeft het de laatste tijd overvloedig laten zien dat het voor Hem niet nodig is om te wachten totdat de mensen overtuigd zijn door lange en dikwijls herhaalde vruchteloze beproevingen. Want in een overvloed van gevallen maakte Hij er een korter werk van. God heeft de gewetens zo doen ontwaken en zo overtuigd, en Hij maakte hen zo gevoelig van hun buitengewone grote walgelijkheid, en Hij gaf hen zulk een gevoel van Zijn wraak over de zonde, dat Hij spoedig al hun ijdele zelfvertrouwen overwon, en hen in het stof neerwierp voor een heilig en rechtvaardig God.

Er zijn er enkelen die geen grote verschrikkingen gehad hebben, maar zeer snel ontledigd werden. Sommigen van degenen die voor hun bekering niet zulke diepe overtuigingen van deze dingen gehad hebben, hebben dit na hun bekering des te meer ondervonden. God heeft getoond dat Hij allermint gebonden is aan een bepaalde methode in Zijn handelwijze met zondaren onder overtuigingen van de wet. In sommige gevallen is het voor ons verstand zeer eenvoudig om de methoden van Goddelijke wijsheid in Zijn leidingen met de ziel onder ontwakingen vast te stellen. In andere gevallen kan men Zijn sporen niet volgen, maar kunnen Zijn wegen pas achteraf vastgesteld worden. Sommigen die minder duidelijk bewerkt werden in de voorbereiding tot de genade, bleken achteraf niet minder uitblinkend te zijn in de ervaringen van genade.

Er is in niets meer onderscheid in de verschillende personen, dan ten opzichte van de tijd dat zij in benauwdheid geweest zijn. Sommigen slechts enkele dagen, en anderen voor maanden en jaren. In deze stad zijn er velen die jaren, en sommigen zelfs vele jaren, bekommerd geweest zijn over hun zaligheid voor deze uitstorting van de Geest op ons. Misschien waren zij niet volkomen ontwaakt. Toch waren zij bekommerd tot zulk een graad die zeer ongebruikelijk is. Zij leefden zeer ongemakkelijk en ongerust. Zij gingen voort in een weg om aanzienlijke inspanningen te doen voor hun redding. Maar zij verkregen nooit een vertroostend bewijs van de staat der genade. Verschillenden van deze soort mensen hebben licht ontvangen in deze buitengewone tijden. Maar velen van hen behoorden bij de laatsten. Eerst zagen zij menigten van anderen met grote blijdschap en lofzangen van verlossing in hun mond. Terwijl dezen voordien geheel zorgeloos, gerust, en in jacht naar ijdelheid geleefd hadden. Zij lagen toen al neergebogen met kommer over hun zielen. Ja, sommigen leefden in grote roekeloosheid, en gingen daarin voort tot vlak voor hun bekering. En toch groeiden zij spoedig op tot een heilig vermaak in de oneindige zegeningen die God hen schonk.

Ieder die als predikant onder zorgelijke omstandigheden in een gemeente moet omgaan met zielen, zal spoedig ondervinden hoe noodzakelijk het is om de nadruk erop te leggen dat God op geen enkele wijze verplicht is Zijn genade te schenken aan een natuurlijk mens wiens hart nog niet tot God bekeerd is. Voordat men geloofd heeft in Jezus Christus en voordat de ware bekering begonnen is, kan men niets van God eisen, noch omdat God dat verschuldigd is wegens Zijn rechtvaardigheid, noch omwille van een genadige belofte. Het komt mij voor dat, indien ik de zielen die onder bekommring tot mij kwamen een andere leer geleerd zou hebben, ik dan zeer zeker een koers gegaan zou zijn die hen in het verderf stortte. Ik zou op direkte wijze de loop van de Heilige Geest in Zijn werkingen in hen gekruist hebben. Want als zij mij geloofd zouden hebben, zou daardoor hun ijdel zelfvertrouwen en zorgeloosheid bevorderd zijn. Waardoor een eind aan hun opwekking zou komen. Of ik zou hun strijd en twist met God, betreffende Zijn leidingen met hen en anderen, gevoed en bevestigd hebben. Zodoende zou hun weg naar verootmoediging voor de soevereine Beschikker over leven en dood belemmerd zijn. Terwijl God gewoon is om zielen door verootmoediging voor te bereiden voor Zijn vertroosting. En toch was het dikwijls nodig dat degenen die onder opwekkingen verkeerden, bemoedigd werden, door hen te wijzen op de oneindige en allesverzadigende genade van God in Christus. Het is Gods gewone manier van doen om vlijt te onderhouden en Zijn eigen middelen te zegenen. Dat doet Hij door opwekkingen en bemoedigingen, vrees en hoop. Dezen worden behoorlijk door elkaar gemengd en afgemeten om in hun gemoed het juiste midden te houden tussen de twee uitersten van ijdel zelfvertrouwen en wanhoop. Zowel het ijdele zelfvertrouwen als de wanhoop doen vervallen tot traagheid en achteloosheid en uiteindelijk zelfs tot dodelijke gerustheid. Ik denk dat ik ondervonden heb dat geen verhandelingen meer opmerkelijk gezegd zijn dan deze, waarin nadruk gelegd werd op de leer van Gods absolute soevereiniteit. God is volkomen vrij ten opzichte van de zaligheid van zondaren, en de verhoring van de gebeden. God is vrij om degene die in zijn natuurlijk leven volhardt, te laten blijven in zijn nood. Ik heb nooit zoveel onmiddellijke zaligmakende vrucht ondervonden van enige preek die ik hield voor mijn gemeente, als enkele preken over de woorden van Rom. 3 : 19: "Opdat alle mond gestopt worde". In deze preken streefde ik ernaar om uit deze tekst te laten zien dat het volkomen rechtvaardig van God zou zijn, om een natuurlijk mens te verwerpen en voor eeuwig te verstoten.

In degenen waarin de opwekkingen zaligmakende uitwerking hadden, is dit in het algemeen het eerste dat zij na hun benauwdheden geloven dat God volkomen rechtvaardig zou zijn als Hij hen zou verdoemen. Dit blijkt in een gevoel van hun eigen buitengewone zondigheid en de afschuwelijkheid van al hun plichtplegingen. Als zij daar iets van vertelden, drukten zij zich heel verschillend uit. Sommigen legden er de nadruk op dat God soeverein en vrij is om sommigen aan te nemen en anderen te verwerpen. Anderen zien in dat God volkomen rechtvaardig zou zijn als Hij ieder in de stad genade zou bewijzen en hen tot in alle eeuwigheid zou voorbij gaan. Weer anderen drukten het zo uit dat God rechtvaardig handelde als Hij niet het minste acht zou geven op al hun benauwdheden en gebeden. Er zijn er ook die belijden dat als zij hun hele leven zouden zoeken en zich tot het uiterste inspanden, God op het einde hen volkomen terecht in de hel mocht werpen, omdat al hun arbeid, gebed en gewezen niet de minste verzoening aan kan brengen voor de minste zonde. Er is geen verdienste om genade uit de hand van God te krijgen. Nog weer anderen verklaarden dat zij in de hand van God waren. Hij mocht met hen doen wat Hem behaagde. Er waren er ook die zeiden dat God Zichzelf mocht verheerlijken in hun verdoemenis. Zij verwonderden zich dat God hen zolang gespaard had en hen niet reeds lange tijd in de hel geworpen had.

Velen zijn tot deze overtuiging gebracht door een groot gevoel van hun zondigheid; dat zij zulke walgelijke en afschuwelijke schepselen in hart en leven geweest zijn. Anderen zagen meer de concrete zonden van hun voorgaande leven in een buitengewone manier voor hun ogen. Vele van die zonden kwamen juist nu in hun geheugen en werden hen ter verzwarening voorgezet. Er waren er ook van wie het gemoed in het bijzonder gericht was op een bepaalde zondige daad die zij bedreven hadden. Bij anderen heeft een gezicht van de verdorvenheid en gemeenheid van het hart hen in het bijzonder overtuigd. Ook waren er die tot overtuiging gebracht werden door inzicht in de gruwelijkheid van bepaalde verdorven daden, die zij bedreven hadden in de tijd van hun opwekking, waarmee zij in het bijzonder hun haat en vijandschap tegen God aan de dag gelegd hadden. Sommigen werden tot vernedering gebracht door een bijzonder gevoel van de zonde van ongelooft, de tegenkanting van hun hart tegen de weg der zaligheid in Christus. Zij zagen in hoe hardnekkig zij waren door Christus en Zijn genade te verwerpen.

Er is in dit opzicht groot verschil in helderheid. Velen, die niet zo'n helder inzicht hebben van Gods rechtvaardigheid in hun verdoemenis, noemden toch dingen waarin dit opgesloten ligt. Zij zijn geneigd om te erkennen dat God rechtvaardig en heilig is in Zijn bedreigingen en dat zij totaal niets verdienen. Vaak hebben zij hiervan in het begin niet zoveel besef, terwijl zij naderhand zeer duidelijke ontdekkingen hiervan hebben, zodat zij voor God in het stof zeer verootmoedigd worden.

In het algemeen zijn de harten van de mensen onmiddellijk voor de ontdekking van Gods rechtvaardigheid buitengewoon ongerust. In een soort van strijd en beroering en soms meer in zielsangsten. Maar in het algemeen brengt de ontdekking van Gods rechtvaardigheid hun gemoed tot een kalme en onverwacht rustige bedaardheid. Zeer vaak, hoewel niet altijd, verdwijnt dan de drukkende last van hun geest. Er ontstaat een algemene hoop dat op de een of andere tijd God hen genadig zal zijn. Terwijl er nog niet de minste blijk van Zijn genade gebleken is. Vaak komen zij dan voor zichzelf tot een besluit om aan Gods voeten te liggen en te wachten op Zijn tijd. Daarin rusten zij, terwijl zij er geen besef van hebben dat Gods Geest hen hierdoor in een gestalte brengt waardoor zij voorbereid zijn voor de genade. Het is opmerkelijk

dat personen die voor het eerst dit gevoel van de rechtvaardigheid Gods ondervinden, zelden kunnen bekijken op dat moment dat dit de vernedering is waarop zij nadruk hebben horen leggen en die door anderen ondervonden is.

In veel personen is de eerste overtuiging van Gods rechtvaardigheid in hun verdoemenis waarvan zij zich bewust zijn, en misschien wel de eerste heldere overtuiging hiervan, van een zodanige aard dat het alleen maar wettisch lijkt te zijn. Hoewel het dan toch na wettische vernederingen is. Een gevoel van hun eigen hulpeloosheid en van de ongenoegzaamheid van al hun plichten openbaart zich hierin. Het blijkt dat het niet veroorzaakt is door alleen maar wettische schrik en overtuiging. Het is veel meer veroorzaakt door een diepere beoefening van genade, waaruit zaligmakend berouw en evangelische vernedering ontstaan. Omdat er hierin iets is van een welgevallen van de ziel in de eigenschap van Gods rechtvaardigheid, zoals die zich openbaart in Zijn bedreigingen van eeuwige verdoemenis aan zondaars. Soms kunnen zij bij de ontdekking hiervan zich nauwelijks inhouden om niet uit te schreeuwen: "Het is rechtvaardig, het is rechtvaardig!" Sommigen zeggen dat zij zien dat Gods glorie helder zou schijnen in hun eigen verdoemenis. En zij zijn zeer genegen om te denken dat als zij verdoemd worden, zij dan nog tegen zichzelf voor God zullen kiezen. Om Zijn rechtvaardigheid te verheerlijken, zelfs in hun eigen ondergang. En als het alzo is in het hart, hebben zij in het algemeen een duidelijk gevoel van de vrije en volkomen genade, hoewel zij er geen nauwkeurig verslag van kunnen doen. Maar toch is het duidelijk door de grote mate van hoop en bemoediging die zij dan genieten, hoewel zij tegelijkertijd zoveel besef hebben van hun eigen waardeloosheid en afschuwelijkheid als zij nooit eerder gehad hebben.

Velen hebben in dergelijke omstandigheden zulk een gevoel van de uitnemendheid van Gods rechtvaardigheid gehad, die bleek in de bedreigende beproevingen, tegen de zondigheid die in hen was. Zij hadden zulk een onderwerping aan deze Goddelijke eigenschap en aan Zijn bedreigingen, dat zij het soms een gewilligheid om verdoemd te worden noemden. Dit ging samen met een buitengewone afkeer van hun eigen onwaardigheid, tot zelfs iets van een verontwaardiging tegen zichzelf. Het moet wel erkend worden dat zij geen duidelijk besef van de verdoemenis hadden. Daarbij, dat geen enkel woord in de Bijbel een dergelijke zelfverloochening vereist. Maar de waarheid, zoals sommigen die uitdrukten, is dat de zaligheid te groot voor hen was. Zij waren voor hun eigen besef niets anders waard dan veroordeling. Zij durfden er nauwelijks aan te denken dat zij genade zouden verkrijgen, omdat zij vreesden dat dat niet in overeenstemming was met de heerlijkheid van Gods majesteit, die zij zo dikwijls veracht en beledigd hadden.

De kalmte van de geest die velen ondervonden na hun wettische angsten duurde meestal enige tijd. Totdat een bijzondere en verheugende openbaring van Gods genade in de ziel kwam, zoals dit in het evangelie gepredikt wordt. Maar het was ook zeer vaak het geval dat onmiddellijk na de wettische angsten, of korte tijd daarna, een troostvol en zoet gezicht ontvangen werd op een genadig God, een algenoegzame Verlosser, of op andere grote en verheugende zaken van het evangelie. Er waren er ook, bij wie het eerste gezicht van de rechtvaardige verwerping en Gods soevereiniteit met betrekking tot hun zaligheid onmiddellijk verbonden was met een ontdekking van de algenoegzame genade. Het leek wel samen te gaan.

Deze genadige ontdekkingen, waaruit de eerste bijzondere verkwikkingen vloeiden, zijn in vele opzichten zeer verscheiden. Vaak is Christus het voorwerp van hun

gemoed. Men ziet Hem in Zijn algenoegzaamheid en volkomen gewilligheid om verloren zondaren te redden. Maar anderen hebben meer een zicht op God en sommige van Zijn zeer zoete en roemvolle eigenschappen, zoals die in het evangelie geopenbaard worden en oplichten in het aangezicht van Christus. Anderen zien de algenoegzaamheid van de genade en ontferming van God. Of in het bijzonder de oneindige almacht van God en Zijn vermogen om alles voor hen te doen om hen te redden. Weer anderen worden getroffen door de trouw en waarheid van God. Bij sommigen is de betrouwbaarheid en zekerheid van het evangelie in het algemeen de eerste vreugdevolle ontdekking die zij doen. Bij anderen de zekere waarheid van een bepaalde belofte. Of de genade en welmenendheid van God in Zijn nodigheden. Vaak is het dan zo dat een bepaalde evangelische nodiging hen in het bijzonder treft, waaruit het hen blijkt dat God hen werkelijk uitnodigt tot Zijn heil. Er zijn er ook die getroffen worden door de roem en wonderlijkheid van de stervende liefde van Christus. Anderen weer door de genoegzaamheid en waarde van Zijn bloed, zoals dit aangeboden wordt om verzoening voor de zonden te doen. Of door de waarde en roem van Zijn gehoorzaamheid en gerechtigheid. Velen worden in het bijzonder vernederd door de uitnemendheid en lieflijkheid van Christus. De gedachten van velen worden geheel vervuld met Zijn Goddelijkheid, dat Hij werkelijk de Zoon van de levende God is. Of met de uitnemendheid van de weg der zaligheid door Christus. En de uitstekende geschiktheid van deze weg voor al hun behoeften.

Er is veel verscheidenheid in de beleving. Sommigen scheen het meer vanzelfsprekend toe om de ontvangen zaken te benoemen met een zicht op of ontdekking van. Anderen daarentegen, denken dat hun ervaring veel beter uitgedrukt wordt door de benaming van een daadwerkelijke overtuiging, of een levendig en gevoelig besef in het hart. Ik veronderstel dat dit alles niet meer aangeeft dat verschil in omstandigheden of diepte, maar beslist geen verschil in wezen van de zaak.

Vaak is er in het hart een bepaalde tekst uit de Schrift, die een evangelische grond van troost geeft. Vaak ook een grote hoeveelheid van teksten, genadige uitnodigingen en heerlijke beloften die de één na de ander in de ziel stromen en haar vervullen met troost en voldoening. Deze troost hebben sommigen voor het eerst ontvangen onder het lezen van een bepaald schriftgedeelte. Maar in anderen gaat dit in het geheel niet vergezeld met een bepaald schriftgedeelte. En ook niet door het lezen of bemediteren van iets anders. Bij velen zijn veel Goddelijke zaken tegelijkertijd verklaard aan de ziel. Bij anderen is het hart in het begin meer speciaal gericht op één zaak, terwijl naderhand een besef van andere zaken volgt. Bij sommigen ging het snel, bij anderen langzamer. Vaak ook met onderbreking door veel duisternis.

Vaak blijkt het dat de weg waarin genade na de vernedering door de wet, voor het eerst verschijnt in de ziel, bestaat in een vurig verlangen naar God en Christus. In een innig verlangen om God te kennen, Hem te beminnen, onder Hem vernederd te zijn en om gemeenschap te hebben met Christus en Zijn weldaden. Zoals zij deze verlangens onder woorden brengen, is het overduidelijk dat deze nergens anders door gewekt kunnen worden, dan door een gevoel van de onovertroffen uitnemendheid van Goddelijke zaken. Dit is verbonden met een geestelijke smaak daarvan en een behagen daarin. En tevens met een hoogachting daarvoor als hun hoogste vreugde en beste deel. Deze verlangens waar ik nu van spreek, gaan in het algemeen gepaard met een vast besluit om dit goed voor altijd na te jagen. Hetgeen samengaat met een hopende en verwachtende houding. Als de mensen in deze zielsgestalte begonnen zijn, zijn in het algemeen andere ervaringen en ontdekkingen spoedig gevolgd. Die dan nog weer helderder de vernieuwing van het hart deden blijken.

Het moet hier ook opgemerkt worden dat Christus niet altijd duidelijk en uitdrukkelijk de gedachten inneemt bij de eerste gevoelige genade. Meestal heeft men wel een duidelijk begrip van Hem, maar soms ligt Zijn Persoon opgesloten in andere gedachten, zodat men niet direct en bewust op Hem betrokken is. Bijvoorbeeld als iemand zeer duidelijk ontbloot is van al zijn eigengerechtigheid, als hij vol zelfveroordeling zich doodschuldig verklaart en dan getroost wordt met een vreugdevol en allesverzadigend gezicht op de genade en ontferming van God, die voor hem voldoende is. Als zo iemand dan ziet dat zijn zonden, hoeveel het er ook zijn, geen hinderpaal zijn om door God aangenomen te worden. Dat er in God voldoende ontferming is voor de hele wereld en dergelijke gedachten meer. En toch ligt in deze gedachten Christus verborgen. Men kan geen bijzonder en helder verslag doen van Christus, maar Hij ligt wel in de gedachten opgesloten. Als het verslag nauwkeurig overwogen wordt en als zij enigszins hierover ondervraagd worden, dan blijkt het dat de openbaring van de ontferming in het evangelie de grond is van hun bemoediging en hoop. Het blijkt dat inderdaad Gods genade door Christus aan hen geopenbaard is. En ook dat hun ontdekking van genade door Christus gewerkt is en niet voortgebracht is door iets in henzelf.

Het is gebeurd dat ongetrooste zielen herleefden en tot rust in God gebracht werden door een zoet gevoel van Zijn genade en betrouwbaarheid, in een bepaalde evangelische nodiging of belofte. En toch was er in zo'n belofte of nodiging niet een bepaalde verwijzing naar Christus. En ook waren hun gedachten niet speciaal op Hem gericht. En toch kan het niet anders ontvangen zijn dan uit Christus. Als een nodiging of belofte van God aan arme zondaars door Zijn Zoon Jezus. Deze personen hebben naderhand wel heldere en duidelijke ontdekkingen van Christus gehad, die gepaard gingen met levendige en bijzondere daden van geloof in en liefde tot Hem.

Regelmatig hebben personen er geen enkele gedachte over gehad dat zij bekeerd waren als zij voor het eerst een zicht kregen op het evangelisch fundament van verlossing, waarin hun harten zich zoet vermaakten. Als zij de volmaakte volheid in God zagen, en de overvloedige schatten in Christus, dan werden zij buitengewoon versterkt en verfrist. Vooral omdat zij voor die tijd neergeslagen waren en wegzonken met een gevoel van hun schuld en vrees voor Gods toorn. Het gezicht op Christus verheugt hen. Het geeft hen geheel nieuwe en vreugdevolle gedachten van God en Christus. Het bemoedigt hen zeer om bekering te zoeken. Het veroorzaakt in hen een krachtig besluit om zichzelf en hun hele leven voortaan geheel te wijden aan God en Zijn Zoon. Om geduldig te wachten totdat God hen geschikt acht om dit alles toe te passen in hun hart. Vaak bemerken zij een krachtige verzekering dat Hij dit op Zijn tijd zal doen.

In hen wordt een heilige kalmte gewerkt. De ziel rust in God door Christus met de verborgen genegenheid om Hem te vrezen en lief te hebben. En om in deze weg op Zijn zegeningen te wachten. Toch kunnen zij zich nog niet voorstellen dat zij bekeerd zijn. Het komt eenvoudig niet in hun gedachten op. Zeer vaak is de oorzaak dat zij niet zien dat zij Christus' volheid ontvangen in het zien op Hem. Zij hebben een verkeerde voorstelling van het gelovig ontvangen. Zij zijn zich niet bewust dat het gehoorzame en vreugdevolle vermaak, waaraan het hart zich overgeeft bij de ontdekking der genade, een wezenlijk ontvangen van het heil is. Zij weten niet dat het zoete welgevallen, dat zij ervaren in de genade en volkomen verlossing van God, vergeving en heiligmaking insluit. Deze verlossing wordt hen door Christus voorgesteld en is

een waar ontvangen van Zijn genade. Het is een duidelijk bewijs van het delen daarin. Zij verwachten ik weet niet wat voor een werking van de ziel. Of misschien hadden zij er zelfs geen enkele voorstelling van.

Het blijkt inderdaad zeer duidelijk in velen van hen, dat zij voor hun eigen bekering zeer vage voorstellingen van de bekering hadden. Het is allemaal nieuw en vreemd, zonder dat er voordien een helder begrip was. Zoals zij zelf toegeven is dit heel duidelijk in de uitdrukkingen die gebruikt worden om bekering te beschrijven. Te denken valt aan uitdrukkingen zoals: Geestelijk zien op Christus, geloof in Christus, armoede van geest, vertrouwen in God, enz. Al deze verwoordingen konden niet de inhoud overbrengen van datgene wat ermee bedoeld wordt. Wellicht waren al deze begrippen voor sommigen van hen niet duidelijker dan de namen van kleuren voor iemand die vanaf zijn geboorte blind is.

En toch is deze stad een stad waarin altijd veel gesproken is over bekering en geestelijke ervaringen. Zodoende was de bevolking in staat om een algemene voorstelling te vormen van de bedoelde onderwerpen. Maar als zij zelf onderwerp van deze bekering en ervaringen werden, voelden zij zichzelf verward door al hun denkbeelden. Zij werden door al hun vroegere bevattingen omvergeworpen. Het is zeer opmerkelijk dat de meest intelligente mensen, die het meest bestudeerd hadden van geestelijke dingen, veel meer verward waren dan anderen. Velen van deze verstandigen erkenden dat al hun vroegere wijsheid hen niets verder gebracht had. Zij schenen zichzelf niet anders toe dan babies, die niets weten. Het bleek dat niemand meer onderwijs in eigen omstandigheden en moeilijkheden nodig had, dan juist de meest ontwikkelden. Zij ontvingen dit onderwijs ook van hun medechristenen die in dezelfde omstandigheden als zij verkeerden. Het bleek dat zij er genoeg in hadden om zo vernederd te worden en niets te zijn. Opdat vrije genade en Goddelijke kracht in hen verhoogd zou worden.

Het was zeer wonderlijk om te zien hoe sommige mensen aangedaan waren als God als het ware voor het eerst hun ogen opende. God gaf dan in hun gemoed een gevoel van de grootheid van Zijn genade en van de volheid van Christus en Zijn gewilligheid om zalig te maken. Zij waren voor die tijd verbroken door bevattingen van de Goddelijke toorn. Zij zonken weg in een afgrond, onder een gevoel van hun schuld. Zij dachten dat hun schuld de genade van God te boven ging. Maar de verrassende vreugde deed hun hart opspringen. Zij waren in staat om uit te breken in luid gejuich. Zij barstten in een vloed van tranen uit, hetgeen vaak gemengd was met een luid schreien. Soms waren zij niet in staat om zichzelf te bedwingen. Zij juichten met luide stem om hun grote verwondering uit te drukken. Zelfs het gezicht op de heerlijkheid van Gods vrijmacht, in de werkingen van Zijn genade, verraste de zielen van sommigen met zulk een zoetheid, dat ook zij luidkeels juichten. Ik herinner mij het voorbeeld van iemand die iets las over Gods soevereiniteit in de redding van zondaren. Hij las dat God in Zichzelf bewogen was. God werd niet in het minst bewogen door de eigen gerechtigheid van de mens, als een motief voor Zijn genade. Hij wilde slechts Zichzelf bewijzen en verheerlijken en de mens vernederen. Deze dingen las die persoon. En het bracht hem tot een plotselinge verrukking van vreugde en blijdschap door het zien daarop. En toch dacht hij van zichzelf dat hij buiten Christus was. Lange tijd was hij in ongerustheid geweest uit vrees dat God voor hem geen genade zou hebben. En toch zo'n verheuging in God.

Velen ondervinden lange tijd opeenvolgende oefeningen en ervaringen van genade.

En toch denken zij van zichzelf niet dat zij bekeerd zijn, maar zij trekken de tegengestelde conclusie. Niemand weet hoe lang zij die gedachte blijven koesteren, als zij van deze of gene geen persoonlijk onderwijs krijgen. Ik ben er vast van overtuigd dat er veel voorbeelden zijn van mensen, die jarenlang in deze toestand geleefd hebben. Deze misvattingen hebben bij de verschillende personen verschillende gevolgen. Want sommigen gaan voort in veel bemoedigingen en hoop. Zij geloven vast dat zij genade zullen ontvangen als zij standvastig volhouden om daarnaar te zoeken, in een ootmoedig afwachten van Gods tijd. Maar zeer vaak is het heel anders. Als dan het levendige gevoel van de genoegzaamheid van Christus en de rijkdom van Zijn Goddelijke genade begint te verdwijnen, doordat de Goddelijke werkingen ingetrokken worden, dan vallen zij terug in een veel grotere ongerustheid dan ooit tevoren. Omdat zij nu een veel dieper besef hebben van de ellende van een natuurlijk mens. Zij zijn nu op een geheel nieuwe manier gevoelig voor de ernst van de eeuwige dingen, de grootheid van God, Zijn uitnemendheid en de verschrikkelijkheid om van Hem gescheiden te zijn, en om onderwerp van Zijn wraak te zijn. Soms zijn zij geheel verslonden door duisternis en verschrikking. De duivel heeft in dergelijke gevallen een uitstekende gelegenheid om hen met verschillende verzoeken te plagen, hetgeen hij zeker niet nalaat. In zulke gevallen hebben de mensen leiding nodig om hen te onderwijzen in het Woord van God. En in wat het Woord zegt over de aard en het karakter van de genade, opdat dit hen zal helpen om dit op zichzelf toe te passen.

Ik ben veel belasterd en berispt, omdat ik het duidelijk tegen iemand zeg als ik ervan overtuigd ben dat iemands staat goed is. Deze dingen zijn in het buitenland geheel verkeerd weergegeven, zoals zoveel andere dingen. Dit heeft een vooroordeel tegen Gods werk hier gewerkt in het hele land. Maar men moet er wel op letten dat ik geen personen beoordeel, maar verschijnselen en ervaringen. Ik denk dat het als predikant niet anders dan mijn plicht is, om mensen bij te staan en te onderwijzen. Zodat zij in staat zijn om zelf regels uit de Schrift en kenmerken op zichzelf toe te passen. Ik denk dat velen hierin zeer veel behoefte hebben aan leiding. En als het geval zeer duidelijk was, heb ik de vrijheid genomen om mijn hoop betreffende iemand aan anderen door te vertellen. Maar ik heb me er ver van gehouden om dit bij ieder te doen, van wie ik enige hoop had. Ik geloof dat ik veel meer voorzichtigheid betracht heb dan velen veronderstellen. Het zou voor mij een ramp zijn om verstoken te zijn van de troost en de verheuging met degenen van mijn kudde, die in veel benauwdheid geweest zijn. Als er duidelijke bewijzen zijn dat doden levend gemaakt zijn, dat verlorenen gevonden zijn, dan doe ik niets liever dan mij met hen verblijden. Omdat ik bekend ben met hun voorgaande omstandigheden, is hun blijdschap ook mijn blijdschap. Ik ben mij ervan bewust dat de praktijk veiliger is bij iemand van een rijper oordeel en met meer ervaring. Maar toch geloof ik dat er een absolute noodzaak is om de voornoemde redenen. En wij hebben naderhand ondervonden dat God Zelf rijke zegen onder ons gegeven heeft. Hij heeft dit op een bijzondere wijze als Zijn werk bevestigd, zowel bij de personen zelf als ook bij anderen.

Door deze onwetendheid over hun staat en het zien op zichzelf als voorwerpen van Gods toom is de genade in veel mensen zoals de bomen in de winter, of zoals het zaad dat in de lente bedolven wordt door harde aardkluiten. Velen hebben in dergelijke omstandigheden hun uiterste best gedaan om hun gedachten af te trekken van de aangename en vreugdevolle gezichten die zij gehad hebben. Zij probeerden deze vertroosting en genadige aandoeningen die daarop naar boven kwamen te onderdrukken. En als het in hun gedachten kwam om te onderzoeken of zij wel of niet

in de staat der genade waren, werden zij zeer bang. Want zij vreesden dat zij zichzelf bedrogen hadden met algemene verlichtingen en vlagen van aandoening. Zij vreesden dat zij voor eeuwig in het verderf zouden storten met een valse hoop. Maar als zij beter onderwezen werden, werden zij gebracht tot het aanvaarden van hoop voor zichzelf. Dit heeft de genadige voorbereiding van hun hart opgewekt tot leven en kracht, zoals de warme stralen van de zon in de lente de zaden en de aardvruchten doen herleven. Nu de genade als het ware bevrijd is, en ondersteund wordt door hoop, vloeit het uit tot een volkomen verzekering en groei.

Ik weet niet dat er iets is waarvan God meer gebruik gemaakt heeft om Zijn werk onder ons te bevorderen, dan het nieuws van de bekering van anderen. Dit is gebruikt in het doen ontwaken van zondaars. Het zette hen ernstig aan om dezelfde zegen te zoeken. Ook verlevendigde dit de heiligen. Vaak heb ik aan mijn gemeenteleden betuigd hoe onbekwaam een mens is om het hart van een ander te kennen, en hoe gevaarlijk het is om slechts te rusten op het oordeel van anderen. Hoewel ik wel geloof dat het verdedigd kan worden dat een predikant zijn gedachten uitspreekt over de ervaringen van een bepaald persoon. Met alle ernst heb ik erop aangedrongen, dat de verzekering van de oprechtheid door de vruchten van het geloof veel en veel beter is dan de verzekering die uit enkele woorden opgemaakt kan worden. Zonder de vruchten zijn alle aanspraken op geestelijke ervaringen waardeloos en ijdel. Hiervan kan mijn gemeente getuigenis afleggen. Deze tijd hebben alle mensen in het algemeen een buitengewone vrees aan de dag gelegd voor het gevaar van zelfbedrog. Zij waren buitengewoon bevreesd om op verkeerde gronden gebouwd te hebben. Sommigen van hen waren zo bevreesd om enige hoop aan te nemen, dat zij het tot het uiterste lieten komen. Dit is de reden dat ik bij dit gedeelte van het verhaal wat langer stilgestaan heb.

Bekering is het grote en heerlijke werk van Gods kracht. Hij verandert het hart, en stort leven in de dode ziel. Deze ingestorte genade laat zich bij sommigen geleidelijker blijken dan bij anderen. In het aanwijzen van het tijdstip waarop men de eerste daad van genade beoefende, is er een groot verschil in de verscheidene personen. Bij sommigen schijnt het zeer duidelijk te zijn wanneer dit moment was. Maar anderen tasten hieromtrent veel meer in het duister. Wat dit betreft zijn er zeer velen die niet weten dat zij de genade van de bekering ondervinden, ook al hebben zij het wel. Soms duurt het tot een lange tijd later voordat men dit inziet. Bij velen is het zo dat als zij zich herinneren wat zij ervoeren in de eerste oefeningen van genade, zij later vol vertwijfeling denken dat het niet meer geweest is dan een algemene verlichting. Vaak denken zij ook dat een latere meer heldere en opmerkelijke ervaring de eerste ervaring was met een zaligmakend karakter. De wijze waarop God werkt in zielen is zeer verborgen. Soms bijzonder verborgen. Wat betreft de openbaring van het koninkrijk van God in het hart van de bekeerling, geldt Mark. 4 : 26-28: "Alzo is het Koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad in de aarde wierp; en voorts sliep, en opstond, nacht en dag; en het zaad uitsproot, en lang werd, dat hij zelf niet wist, hoe. Want de aarde brengt vanzelf vruchten voort: eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar."

Bij sommigen is het licht der bekering gelijk een heerlijke helderschijnende plotselinge straal op een persoon zijn omgeving. Op een opmerkelijke manier worden zij uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht gebracht. Bij vele anderen gaat het meer zoals het gloriëren van de dag. Eerst verschijnt er slechts een klein licht. Het kan verder

wel de hele tijd verborgen zijn in een wolk. Als het opnieuw verschijnt, schijnt het enigszins helderder. Geleidelijk neemt het toe met onderbrekingen van duisternis. Totdat het op het laatst zeer helder van achter de wolken doorbreekt. Velen zijn geneigd hun bekering verkeerd te dateren. Zij verwerpen de mindere mate van licht, die verscheen in het eerste gloren. De latere meer opmerkelijke ervaring noemen zij dan hun bekering. Voor een groot gedeelte komt dit vaak voort uit een verkeerde bevattning van de bekering. Zij begrijpen, hetgeen zij altijd geleerd en gehoord hebben, verkeerd. Zij stellen zich voor dat bekering een grote verandering is, waarin al het oude verdwijnt, en waarin alle dingen nieuw worden. Op zijn minst zijn er verkeerde gevolgtrekkingen van deze leer die misverstanden veroorzaken.

In de eerste bekering, en ook daarna, heeft men in het algemeen veel teksten die in het hart gedrukt worden. Deze teksten zijn buitengewoon passend voor hun omstandigheden, en ze komen veelal met grote kracht, als het Woord van God of Christus. Velen hebben een veelheid van zoete nodigheden, beloften en lofprijzingen, die de een na de ander in de ziel stromen. Deze brengen veel licht en troost met zich mee. Zij maken de ziel boordevol. Zij versterken het hart en openen de mond in de godsdienst. Het blijkt noodzakelijk te zijn om te veronderstellen dat het een onmiddellijke werking van Gods Geest is, waardoor deze teksten in het hart gebracht worden. Niet dat ik geloof dat dit gebeurt in de weg van onmiddellijke openbaring, zonder het gebruik van het geheugen. Maar toch is er duidelijk sprake van een onmiddellijke en buitengewone werking, die de gedachten vestigt op die en die passage in de Schrift, en die het geheugen opwekt. Het blijkt inderdaad in velen zo te zijn dat God Schriftplaatsen in hun harten brengt door hun gemoedsgesteldheid en overdenkingen zo te leiden dat ze overeenkomen met deze teksten. Maar in velen blijkt het toch iets meer te zijn dan dit alleen.

Degenen die onder de overtuigingen van de wet de grootste verschrikkingen ondervonden, hebben niet altijd het grootste licht en de heerlijkste vertroosting verkregen. Ook hebben deze lang niet altijd de meest plotselinge verlichtingen meegedeeld gekregen. Wel denk ik dat de tijd van bekering in deze personen het beste herkenbaar was. Vaak is de eerste voelbare verandering na de buitengewone verschrikkingen een kalmte. Daarna komt het licht geleidelijk helderder te voorschijn. Eerst flauwe glimpen, na een middernachtelijke duisternis. Of één of twee woorden van troost, die hen als het ware zacht toegefluisterd worden. Zij hebben een kleine smaak van de zoetheid van de Goddelijke genade, van de liefde van de Zaligmaker. Hun angst en vrees in het geweten beginnen te veranderen in een nederig, zachtmoedig gevoel van hun eigen onwaardigheid voor God. Soms voelen zij in hun hart een genegenheid om God te prijzen. Doch kort daarna begint het licht helderder en krachtiger te schijnen. Maar toch geloof ik dat grote verschrikkingen vaak gevolgd worden door meer plotseling en groot licht en troost. Als de zondaar als het ware overwonnen is en gebracht van een tumult in het hart tot een kalmte, dan is het Gods tijd om een buitengewoon gevoel van die grote genade door de Verlosser te geven.

De werkingen van de bekering geven meestal een buitengewone overtuiging van de werkelijkheid en zekerheid van de hoofdzaken van de godsdienst. Hoewel dit in sommigen enige tijd na de bekering veel sterker is dan direct daarna. Zij hebben een zicht op en een smaak van de Goddelijke uitnemendheid in het evangelie. Dit is veel geschikter om hen te overtuigen dan het lezen van veel boekwerken met argumenten zonder dit inwendige besef. Zomin zij twijfelen aan het bestaan van de zon, aan het

feit dat hun ogen open zijn naar een heldere hemel en de sterke gloed van de zonnestralen al hun tegenwerpingen overwint, zomin twijfelen zij aan de waarheden van het Christendom. Als de heerlijkheid van bepaalde waarheden voor hen gezet wordt, als zij op datzelfde moment de smaak ervan proeven en de Goddelijkheid ervan voelen, dan kunnen zij niet anders dan niet twijfelen. En toch, als men aan velen van hen zou vragen waarom zij geloven dat deze dingen waar zijn, zijn zij niet in staat om een bevredigende reden mee te delen aan de vraagsteller. Wellicht geven zij geen ander antwoord dan dat zij zien dat het waar is. Een willekeurige vraagsteller zou zeker wel bevredigd worden als hij een gesprek met zo iemand zou hebben. Het zou snel blijken dat zo iemand met een dergelijk antwoord bedoelt dat hij door innerlijke gewaarwording de Goddelijkheid van deze waarheden gezien heeft. Door een onmiddellijke werking voelde hij de heerlijke en krachtige zekerheid ervan.

Sommigen zijn overtuigd van de waarheid van het evangelie in het algemeen. Dat de Schrift het Woord van God is. Anderen zijn meer getroffen door bepaalde grote leerstukken van het evangelie of bepaalde waarheden, die zij overdenken en in sommige gedeelten van de Schrift lezen. Sommigen hebben een dergelijke overtuiging op een veel opmerkelijker wijze dan anderen. Er zijn er ook velen die nooit een speciaal gevoel van de zekerheid van Goddelijke zaken gehad hebben. Deze zaken hebben hen niet getroffen met innerlijke zekerheid en kracht. Maar toch hebben zij zeer heldere oefeningen van genade. Zoals de liefde tot God, berouw en heiliging. En als zij nader ondervraagd worden, blijkt het dat zij een innerlijke vaste overtuiging hebben van de werkelijkheid van de Goddelijke dingen. Iets wat zij voor hun bekering niet kenden. Degenen die de meest heldere ontdekkingen van de Goddelijke waarheid ontvingen, op de manier zoals hiervoor verhaald, kunnen dit ook niet altijd bekijken. Als het gevoel en de smaak van de Goddelijke uitnemendheid van deze dingen verdwijnen, doordat de Geest van God Zich terugtrekt, dan kunnen zij niet naar geloven over deze overtuiging van de waarheid beschikken. In geestelijke donkerheid kunnen zij het denkbeeld en het innerlijk gevoel, dat zij hadden, niet terugroepen in hun hart. Alles komt hen nu veel duisterder voor dan ooit tevoren. Hoewel er toch een hebbelijke krachtige overtuiging en zekerheid blijft. Maar dit is niet van dien aard, dat het alle verzoeken en ongeloof uitsluit, en de mogelijkheid van vertwijfeling verdrijft. Op bepaalde tijden echter herleeft door Gods hulp hetzelfde gevoel van deze dingen opnieuw, zoals vuur dat in het as verborgen is. Ik geloof dat de gronden van dergelijke overtuigingen van de waarheid van Goddelijke zaken goed zijn, en ook vaak redelijk. Maar toch maakt God in velen het gebruik van hun eigen verstand veel meer gevoelig dan in anderen. Voor zover het beoordeeld kan worden, hebben veel personen de eerste zaligmakende overtuiging ontvangen door verstandelijke overleggingen, die zij maakten naar aanleiding van hetgeen zij van de kansel gehoord hebben. Vaak zijn zij in de weg van overleggingen tot meditaties over hun eigen ziel geleid.

De argumenten zijn dezelfde die zij als honderd keer gehoord hebben. Maar de kracht van de argumenten, en de uitgewerkte overtuiging bij hen, is geheel nieuw. De argumenten komen met een nieuwe nooit tevoren ervaren kracht. Tevoren hoorden zij dat het zo was, en zij stemden het toe. Maar nu zien zij dat het inderdaad zo is. De dingen komen hem nu buitengewoon helder voor, en zij zijn verbaasd dat zij deze dingen vroeger niet zagen.

Zij zijn zo gegrepen door de nieuwe ontdekking, en de dingen komen hen zo helder en redelijk voor, dat zij in het begin geneigd zijn om te denken dat zij anderen kunnen

overtuigen. Zij zijn geneigd om zich in een gesprek te begeven met ieder die zij maar ontmoeten. Om hier maar over te spreken. En als zij teleurgesteld worden, zijn zij geneigd om zich erover te verwonderen dat hun argumenten niet meer indruk maken. Velen zijn in de fout gevallen om te twifelen aan hun eigen staat, als zij inzien dat er in hun overtuiging veel gebruik gemaakt is van hun eigen vermogens. Velen maken ook deze tegenwerping tegen de geestelijkheid van hun overtuigingen, namelijk dat het zo eenvoudig is om de dingen te zien, zoals ze ze nu zien. Vaak hebben zij gehoord dat de bekering een werk van de almachtige kracht is. Deze kracht openbaart dingen aan de ziel, waarvan geen mens of engel overtuigen kan. Maar het schijnt hun toe dat deze dingen zo helder en eenvoudig en redelijk zijn, dat iedereen dit moet kunnen zien. Als men hen vraagt waarom zij dit nooit tevoren zagen, antwoorden zij dat zij denken dat dit zo is omdat zij er nooit aan gedacht hebben. Maar zeer vaak verdwijnen deze moeilijkheden als zij andere problemen ondervinden. Namelijk als God Zich terugtrekt, zien zij dat zij geheel blind zijn. Als zij het levendige gevoel van de dingen die hen eerst zo helder voorkwamen missen, kunnen zij het niet terugkrijgen met alles wat zij doen. Het is nodig dat God de werkingen van Zijn Geest vernieuwt. Vaak spreken de mensen na hun bekering over geestelijke dingen als iets dat nieuw is voor hen. De prediking is geheel nieuw. Het schijnt hun toe dat zij nooit tevoren hoorde preken. De Bijbel lijkt hen wel geheel nieuw. Zij vinden er nieuwe hoofdstukken, nieuwe psalmen, nieuwe geschiedenissen, omdat zij alles in een nieuw licht zien. Er was in deze stad een opmerkelijk geval van een oudere vrouw van ongeveer 70 jaar. Het grootste gedeelte van haar leven had zij onder de bediening van ds. Stoddards krachtige prediking doorgebracht. Toen ze in het Nieuwe Testament las over het lijden van Christus voor zondaren was ze zeer verbaasd over hetgeen ze las. Het werd plotseling werkelijk en wonderlijk voor haar. Het was totaal nieuw Toen ze zich aanvankelijk niet nader bedacht, dacht ze dat ze daar nog nooit van gehoord had. Maar bij nadere overweging bleek haar dat ze hier al heel vaak over gehoord en over gelezen had. Maar tot nu toe had ze het nooit als iets werkelijke gezien. Het greep haar hoe wonderlijk het was, dat de Zoon van God zulke dingen voor zondaars onderging. Ze zag hoe ze al haar tijd ondankbaar geweest was en gezondigd had tegen zulk een goed God en zulk een Zaligmaker. En toch was ze een vrouw met een voor het oog ongerlijk leven. Ze was door deze overwegingen zo aangedaan dat haar natuur er bijna onder bezweek. Degenen die met haar waren en niet wisten wat er aan de hand was, waren verrast en dachten dat zij stervende was.

Velen hebben verteld dat hun harten uitgedreven werden in liefde tot God en Christus. Hun harten werden ontstoken door de heerlijke gezichten op de heerlijkheid en de wonderlijke genade van God, op de uitnemendheid en stervende liefde van Jezus Christus. Hun harten waren vol uitgaande verlangens naar God en Christus. Verschillende van onze jonge kinderen hebben hier veel van verteld. Zij toonden een bereidheid om vader en moeder en alle dingen van de wereld te verlaten, om tot Christus te gaan en met Hem te zijn. Sommige mensen hadden zo'n uitgaand verlangen naar Christus, of het verlangen werd zo hevig, dat hun natuurlijke krachten het nauwelijks konden dragen. Sommigen zijn zo overweldigd met een gevoel van de stervende liefde van Christus tot zulke arme, ellendige en onwaardige schepselen, dat het hun lichaam verzwakte. Verschillende personen hadden zo'n groot gevoel van de heerlijkheid van God en de uitnemendheid van Christus, dat hun natuur en leven eronder scheen te bezwijken. Als God hen maar iets meer van Zichzelf getoond zou hebben, zouden ze naar alle waarschijnlijkheid gestorven zijn. Ik heb zulke mensen in deze omstandigheden gezien en gesproken. Zij waren volkomen bij hun verstand en

zij waren geheel vreemd van alle buitensporigheden van geestdrijvers. Als zij in staat waren om te spreken, hebben zij iets verteld over de heerlijkheid van Gods deugden, de wondervolle genade in Christus, en hun eigen onwaardigheid. Zij vertelden het op zo'n manier, dat het door een ander niet naverteld kan worden. In verhouding tot hun licht en vreugde, bleek het dat zij een diep besef hadden van hun eigen buitengewone nietigheid en zondigheid. Ditzelfde geldt ook voor hun begeerte om zich voor God te verootmoedigen.

Op geen enkele wijze heeft men gemerkt dat de personen die alzo onderscheiden werden met de meest zonderlinge ontdekkingen der genade, zichzelf iets verbeeldden of aanmatigden. Dit treft men wel aan bij geestdrijvers en allen die zich toeleggen op de schijn van Godzaligheid. Maar de bedoelde personen lieten veel meer het tegendeel blijken. Zij waren groot door de geest van zachtmoedigheid, nederigheid, zelfverloochening en lage gedachten van zichzelf. Niemand was zich zo bewust van de noodzaak van onderwijs, en zo gewillig om dit te ontvangen, als juist degenen die zoveel genade ontvangen hadden. Niemand als juist zij waren zeer genegen om anderen uitnemender te achten dan zichzelf. Degenen waarvan ieder geloofde dat zij bekeerd waren, hebben in het algemeen getoond dat zij er sterk naar verlangden om laag in het stof te bukken voor God. Als zij klaagden, klaagden zij erover dat zij niet in staat waren om diep genoeg te buigen.

Zij spreken veel over hun gevoel van de uitnemendheid van de weg der zaligheid, namelijk door vrije en soevereine genade in de gerechtigheid van Christus alleen. Met genoegen verzaken zij hun eigen gerechtigheid. Zij zijn verblijd dat zij niets aan hun zaligheid gedaan hebben. Velen hebben zich hierover als volgt uitgelaten: Het zou de vreugde en voldoening die zij in de hemel hopen te krijgen verminderen, als zij het moesten verkrijgen door hun eigen gerechtigheid, of in een andere weg; niet als een geschenk van vrije genade, op grond van de verdienste van Christus alleen. Zij spreken er veel over hoe onuitdrukbaar hetgeen zij ervaren is. Hun woorden schieten tekort, zodat ze het niet kunnen verklaren. En in het bijzonder spreken zij met buitengewone aanbidding van de onovertroffen uitnemendheid van de vreugde en het vermaak dat zij soms genieten. Weinig hiervan is al voldoende om al hun moeiten en zorgen, die zij ondervonden in het zoeken naar de zaligheid, te vergoeden. Deze blijdschap gaat al de aardse genoegens ver te boven. Sommigen leggen er sterk de nadruk op hoe deze geestelijke gezichten hun doen voelen hoe ijdel al de aardse vreugde is. Alle dingen zijn gering en waardeloos in verhouding tot deze hemelse vreugde.

Velen hebben hun maaltijd vergeten als hun hart vol was met geestelijke genietingen. De verlangens van hun lichaam faalden, als hun hart onthaald werd met spijs waar anderen niet van weten. Het licht en de vreugde die sommigen ervaren, geven een nieuwe smaak aan hun algemene zegeningen. Het veroorzaakt dat alle dingen rond hen heen schoon, zoet en aangenaam lijken. Alle dingen buiten hen, zoals de zon, maan en sterren, de wolken en de lucht, de hemel en de aarde, doen zich als het ware met een Goddelijke heerlijkheid en zoetheid aan hen voor. Hoewel deze vreugde een gemakelijk gevoel van de veiligheid van hun eigen staat in zich heeft, toch is het vaak zo dat in de tijden van de diepste geestelijke genietingen, niet hun veilige staat het voornaamste voorwerp van hun gedachten en meditatie is. De hoogste aandacht van hun hart is voor de heerlijke uitnemendheden van God en Christus. Vaak gaat met het gevoel van Gods uitnemendheid een verrukkend gevoel van Gods liefde gepaard. Zij verheugen zich mateloos in het gevoel van de betrouwbaarheid van Gods beloften,

betreffende de toekomstige eeuwige verheuging in Hem.

De ongeëvenaarde vreugde, waar velen van hen over spreken, ondervinden zij als zij het diepste in het stof bukken, als ze geheel ontledigd zijn van zichzelf, en als ze zichzelf als het ware geheel wegcijferen voor God, als ze niets zijn en God alles is. Zij zien dan op hun eigen onwaardigheid. Ze wantrouwen alles van zichzelf en ze vertrouwen alleen op Christus. Zij schrijven alle roem alleen aan God toe. In zulke omstandigheden zijn hun zielen het meest in de genieting van de volmaakte rust. Het enige wat er soms voor hun eigen besef aan ontbreekt, is dat zij niet dieper buigen. In dergelijke omstandigheden verlangen zij meer dan ooit om echt klein te wezen. Sommigen spreken veel van de buitengewone zoetheid en de rust van de ziel, die zij ondervinden in de beoefening van overgave aan God en in de beoefening van ootmoedige onderwerping aan Zijn wil. Velen betuigen dat zij vurig verlangen om God groot te maken. Maar tegelijkertijd klagen zij dat zij Hem niet zo kunnen prijzen, zoals zij zouden willen. Zij wensen de hulp van anderen om Hem te verheerlijken. Zij willen wel dat iedereen God prijst. Zij zijn genegen om iedereen op te roepen tot verheerlijking van Zijn Naam. Zij laten uitkomen dat zij een hunkerend uitzien hebben om tot Gods eer te leven en iets te doen ter bevordering van Zijn heerlijkheid. Maar op hetzelfde ogenblik klagen zij over hun onbekwaamheid en onvermogen. Zij klagen dat zij arme en onmachtige schepselen zijn, die van zichzelf tot niets in staat zijn. Zij belijden dat zij volkomen en volstrekt tekort schieten in het verheerlijken van hun Schepper en Verlosser.

Toen God zo opmerkelijk onder ons tegenwoordig was met Zijn Geest, was er geen boek zo voortreffelijk als de Bijbel. Vooral het boek der psalmen, de profetie van Jesaja en het Nieuwe Testament. Sommigen zijn door hun liefde tot Gods Woord bij het zien van de Bijbel wonderlijk verheugd en aangedaan. Geen ogenblik werd zo geprezen als de dag des Heeren. Geen plaats werd zo vurig verlangd als het huis van God. Het bleek dat de bekeerlingen onder ons opmerkelijk verenigd waren in liefdevolle genegenheid tot elkaar. Velen hebben laten blijken dat zij veel van die geest van liefde hadden. Zij voelden die liefde tot de gehele mensheid. En in het bijzonder voor degenen van wie zij de minste liefde ondervonden hadden. Ik geloof dat er nooit zoveel onrecht beleden is als het afgelopen jaar. Nooit tevoren werden zoveel twisten bijgelegd. De mensen die bekeerd werden, hebben in het algemeen een zeer sterk verlangen naar de bekering van anderen aan de dag gelegd. Sommigen hebben zelfs gedacht dat zij gewillig waren om te sterven voor de bekering van deze of gene ziel. Soms zelfs voor de minste van hun naasten of de slechtste van hun vijanden. Velen zijn inderdaad in grote bekommering geweest door verlangens en hunkeringen naar de bekering van anderen. Ook heeft dit werk van God een grote bijdrage geleverd aan de verbondenheid van de gemeenteleden met hun predikant.

Er zijn enkele personen waarmee ik omgang gehad heb, die geheel verslonden werden door een buitengewoon gevoel van de ontzaglijke grootheid Gods en Zijn Majesteit. In het bijzonder was dit het geval met twee personen die uit een andere plaats kwamen. Beiden vertelden mij dat zij op dat moment door een zeer grote vrees bevangen werden, omdat zij niet in vrede waren met zulk een groot God. Zij vreesden op dat moment te moeten sterven.

Het is vermeldenswaardig om op te merken dat vele personen in hun bekering zeer geholpen werden door de bevattingen die zij hadden van de leer der waarheid. Vooral in één was dit zeer opmerkelijk, namelijk in een jongen die als kind gevangen genomen werd en in Canada in de roomse godsdienst opgevoed werd. Enige jaren

later kwam hij terug naar zijn geboorteplaats, en werd tot op zekere hoogte bevrijd van het pausdom. Hij scheen geheel onwetend en onverstandig te zijn, om een helder zicht te ontvangen op de protestantse leer. Totdat hij bekeerd werd. Toen kwam ook in dit opzicht een totale verandering in zijn leven.

Zoals wij waargenomen hebben, is er een uitgebreide verscheidenheid in de trap en mate, en ook in de wijze van de persoonlijke ervaringen zowel in als na de bekering. Sommigen hebben de werkingen der genade meer gevoelig op die wijze ervaren, anderen weer op een andere manier. Sommigen spreken meer uitgebreid over de overtuiging van de rechtvaardigheid van God in hun verdoemenis. Anderen meer over hun toestemming van de weg der zaligheid in Christus. Anderen leggen weer meer nadruk op hun daden van liefde tot God en Christus. Sommigen spreken meer van de daden van vertrouwen, in een zoete en zekere overtuiging van de waarheid en betrouwbaarheid van God in Zijn beloften. Anderen spreken meer over de keuze van hun hart en het rusten in God als hun algenoegzaam en eeuwig deel. Ook spreekt men meer bijzonder over de ernstige en vurige verlangens naar God, om met Hem gemeenschap te hebben. Er zijn er ook die wegens hun zonden in het verleden een afschuw van zichzelf hebben. Deze hebben vooral ernstige verlangens om in de toekomstige tijd tot eer van God te leven. Maar het is duidelijk dat het hetzelfde werk en dezelfde verandering van hebbelijkheid in het hart is. Alles is gericht op dezelfde weg, op hetzelfde doel. Het is duidelijk dat het dezelfde Geest is, Die in de verschillende personen blaast en handelt. Er is een eindeloze verscheidenheid in de persoonlijke wijze en omstandigheden van de personen waarin de Heere werkt. De gelegenheid om op deze verscheidenheid acht te slaan, laat zien dat God Zich veel minder bindt aan eenbepaalde methode in Zijn werk in de zielen, dan sommigen zich voorstellen. Ik geloof dat dit enkele geachte mensen onder ons ten goede gekomen is. Voorheen waren zij teveel geneigd om hun eigen ondervinding als een maatstaf voor anderen te gebruiken, terwijl zij nu minder kritisch en meer vanuit het oordeel der liefde oordelen. Dit is waarlijk een zeer groot voordeel. Het werk van God was heerlijk in Zijn verscheidenheid. Het liet de menigvuldige en onnaspeurlijke wijsheid van God zien. Ook werkte het meer liefde onder Gods volk uit.

Onder degenen die bekeerd werden, is een grote verscheidenheid betreffende de mate van hoop en zekerheid die zij aangaande hun staat hebben. Sommigen hebben een grote mate van zekerheid in deze zaak, die vrijwel constant is. En toch is het zelden dat iemand zo'n volle verzekering van zijn aandeel in Christus geniet, dat zelfonderzoek hen overbodig toeschijnt. Dit is alleen het geval in bepaalde perioden in de daadwerkelijke genieting en ontdekking van Gods heerlijkheid en de rijkdom van Zijn genade in Christus, die buitengewone werkingen der genade voortbrengt. Maar het overgrote deel wordt regelmatig geplaagd met twijfelingen en vrees aangaande hun staat, als zij soms in een toestand terecht komen, waarin zij niets merken van het werk van de Heilige Geest.

In het algemeen hebben zij een benauwde bevatting van de verschrikkelijkheid van valse hoop. Het is goed waarneembaar dat velen zeer voorzichtig zijn om iets van zichzelf te vertellen of om een verslag te geven van hun ervaringen. Zij vrezen dat zij teveel zeggen of dat ze te verheven uitdrukkingen gebruiken. Velen worden zeer aangevochten met vrees als zij eens iets vertellen over hun ervaringen. Zij vrezen dat zij een huichelaar zijn en dat ze andere uitdrukkingen gebruikt hebben dan die passend zijn voor hun omstandigheden. En toch kunnen zij niet bedenken hoe ze het anders

zouden moeten zeggen. Ik geloof dat de voornaamste reden van twijfeling en vrees, die men na de bekering aangaande de eigen staat ondervindt, voortkomt uit de ondervinding van het grote bederf dat in het hart overblijft. In het begin schijnt het dat hun zielen geheel levend zijn, en dat hun harten vast zijn, en dat al hun lusten verdwenen zijn. Het schijnt dat zij als het ware boven de wereld leven, en dat zij in de geestelijke oefeningen weinig moeilijkheden ondervinden. En zij zijn inderdaad geneigd om te denken dat het altijd wel zo zal blijven. Hoewel zij wegens hun vroegere zonden waarlijk vernederd zijn door het gevoel van hun verdorvenheid, toch hebben zij er dan niet voldoende besef van welk een verdorvenheid er in hun harten nog overblijft. Daardoor zijn zij verrast als zij bemerken dat zij in een ongevoelige en dode toestand terechtkomen. Zij bemerken dat zij verzocht worden door omzwerende gedachten, zelfs op tijden van openbare en persoonlijke godsdienstoefening. Zij gaan ondervinden dat zij totaal onbekwaam zijn om zich van deze verwarringen los te maken. Zij ondervinden dat zij onaangedaan blijven, terwijl er toch de beste gelegenheid is om aangedaan te worden. Ook voelen zij wereldse neigingen in hun hart, zoals hoogmoed, afgunst, wraakgedachten of hatelijke gedachten jegens bepaalde personen die hen beledigd hebben, als ook andere werkingen van de inwonende zonde. Als zij deze dingen merken, zijn zij daarover zeer neerslachtig. Zelfs zijn zij geneigd om in deze ontmoedigingen te denken dat zij slechts huichelaars zijn.

Zij zijn geneigd om te denken dat zulk een ondankbaarheid onmogelijk bestaan kan met genade. Als God inderdaad zulke grote dingen in hen gedaan heeft, zoals zij hopen, dan zouden zij anders moeten zijn. Zij klagen over de hardheid en verdorvenheid van hun hart. Zij zeggen dat zij zoveel bederf hebben, dat het hun toe lijkt dat het onmogelijk is dat er nog iets goeds in hen is. Velen van hen schijnen meer dan voordat zij bekeerd waren gevoelig te zijn over de verdorvenheid van hun hart. Sommigen zijn veel te veel geneigd om gedrukt te worden door vrees dat het steeds slechter met hen zal gaan in plaats van beter. Zij maken dit tot een bewijs tegen hun goede staat. Maar in werkelijkheid blijkt het zeer duidelijk, dat zij nu de pijn van hun eigen wonden voelen. Zij hebben een waakzaam oog om op hun hart te letten, hetgeen zij voordien niet hadden. Zij geven er meer acht op wat de zonde in het hart is. Dit maakt de zonde ondraaglijker en zij strijden er meer tegen waarbij zij meer van de kracht der zonde voelen.

Zij zijn verrast dat zij ondervinden dat zij zo zijn. Zij leren zichzelf heel anders kennen dan hun bevattingen voor die tijd over godvrezende mensen waren. De genade Ieren zij inderdaad kennen als iets van een veel uitnemender aard dan zij zich voorstelden. Maar zij zien dat zij er veel minder van hebben. En ook zien zij dat er veel meer verdorvenheid overblijft dan zij dachten. Zij hebben zich nooit gerealiseerd dat iemand met zulke moeilijkheden geconfronteerd kan worden nadat men eenmaal bekeerd is. Als zij op deze wijze door de doodsheid van hun toestand bestreden worden met vertwijfelingen over hun staat, dan zijn zij in het algemeen niet in staat om zichzelf verzekerd te houden van de waarheid van hun genade. Dit ondanks veel zelfonderzoek en zolang als deze toestand duurt. Als zij horen van de kenmerken der genade, die hen voorgelegd worden om zichzelf daardoor te beproeven, dan zijn zij vaak zo verduisterd, dat zij niet weten hoe zij deze kenmerken toe moeten passen. Zij weten nauwelijks of zij de dingen die genoemd worden nu bezitten of niet bezitten, of zij die ervaren hebben of niet ervaren hebben. De zoetste, de beste en de helderste ervaringen blijven zó leeg, dat zij zichzelf er geen begrip van kunnen vormen. Maar als de Heilige Geest terugkomt met Zijn werkingen, om de levende oefeningen der

genade nieuw leven te geven, dan breekt het licht door de wolken. Twijfels en duisternis verdwijnen spoedig geheel.

Uit deze dode en donkere toestanden zijn velen opgewekt door geestelijke gesprekken. Terwijl zij spreken over Goddelijke zaken, worden hun zielen meegevoerd in heilige oefeningen met een buitengewoon vermaak. Dit gebeurt zonder dat men er zelf erg in heeft. Vaak hebben zij het gevoel dat hun vroegere ervaringen herleven als zij deze aan hun vrienden verhalen. In zekere zin worden dezelfde ervaringen vernieuwd. Als personen in hun gemoed aangevochten worden over hun genadestaat, gebeurt het soms dat het ene na het andere schriftgedeelte in hun hart komt, om te antwoorden op hun twijfels, en om hun moeilijkheden uit de weg te ruimen. Deze teksten zijn buitengewoon passend en geschikt voor hun omstandigheden. Door deze middelen wordt hun duisternis verdreven. Voor het ontvangen van nieuwe opmerkelijke vertroostingen, zijn er vaak hernieuwde vernederingen, vooral na een lange periode van doodsheid en ellendigheid. Dit geeft een diep besef van hun eigen buitengewone verdorvenheid en onwaardigheid, zoals zij dit ook ondervonden voordat zij voor de eerste keer vertroosting ontvingen. Velen in deze streek hebben lage en slechte gedachten van dit grote werk van God. Deze gedachten komen voort uit hetgeen zij gehoord hebben van de indrukken, die in de verbeeldingen van sommige mensen gewekt worden. Er zijn betreffende deze zaak buitengewoon veel verkeerde voorstellingen, en ontelbaar veel verdraaide verhalen. Voor zover ik weet is er in de stad geen enkel persoon, die van mening is dat er enig werk van gemaakt moet worden om het geestelijke met lichamelijke ogen te zien. Ik weet dat het tegendeel onder ons een aanvaard en vastgesteld uitgangspunt is. Ik kan niet zeggen dat er in het geheel geen gevallen van personen geweest zijn, die teveel geneigd waren aandacht te geven aan ijdele en waardeloze verbeeldingen. Maar zij konden allen heel gemakkelijk verbeterd worden. Hieruit concludeer ik dat men er zich niet over verwonderen moet, dat een gemeente in zulke gevallen leiding nodig heeft om hen bij te staan in het onderscheiden van koren en kaf. Maar zulke indrukken in de verbeelding, zoals die wel meer gebruikelijk zijn, lijken mij zeer duidelijk niet anders te zijn dan men in zulke omstandigheden verwachten kan van de menselijke natuur. Het is het natuurlijke gevolg van een krachtige inspanning van het hart, en indrukken op het hart.

Ik geloof niet dat zij zichzelf verbeelden dat zij iets met hun lichamelijke ogen gezien hebben. Zij hebben slechts denkbeelden gezien, die hen krachtig ingedrukt werden. En het was alsof het levende afbeeldingen in hun hart waren. Bijvoorbeeld waren sommigen in grote angsten voor de hel. Dit werkte in hen de levende verbeelding van een vreselijke oven. Bij anderen daarentegen werden de harten innig bewogen, en werden hun emoties grotelijks aangedaan door een besef van de schoonheid en voortreffelijkheid van Christus. Dit werkte zo in op hun verbeeldingskracht, dat zij door een gevoel van Zijn roemrijke geestelijke volmaaktheden in hun hart een voorstelling vormden van een Wezen met roemvolle majesteit. Dit ging gepaard met een zoet en genaderijk gezicht op Hem. Sommigen hebben een zeer levendige voorstelling van Christus aan het kruis, en van Zijn bloed dat uit Zijn wonden stroomt. Dit als zij diep geroerd zijn door de dood van Christus. Ik weet zeker dat dergelijke dingen geen verwondering zullen wekken bij degenen die ondervonden hebben hoe krachtige aandoeningen over tijdelijke zaken in de geest zeer levendige voorstellingen en beelden kunnen opwekken.

De hevige inspanningen van het gemoed zullen ongetwijfeld in de één een krachtiger indruk met beeldende voorstellingen maken dan in de ander. Dit zal waarschijnlijk

voortkomen uit het verschil in geestelijk gestel. Klaarblijkelijk komt het in sommigen ook gedeeltelijk door het verschil in omstandigheden. Als mensen lang geoefend zijn door extreme angsten, en er komt een plotselinge verandering tot het licht en de vreugde, dan blijkt de verbeelding meer vatbaar te zijn voor krachtige voorstellingen in de geest. De ondergeschikte geestesvermogens, en ook de gesteldheid van het lichaam, worden veel meer aangedaan bij zo'n plotselinge en totale verandering, dan wanneer dezelfde personen hetzelfde grote licht en vreugde naderhand ondervinden.

De redenen hiervan zijn eenvoudig te geven. De hiervoor genoemde predikanten Lord en Owen (die in hoge achting zijn wegens hun geleerdheid en onderscheidingsvermogen) verklaarden, dat de indrukken op de verbeeldingen van de mensen heel anders waren dan zij door geruchten vernomen hadden. Tevens zeiden zij dat men zich over deze verschijnselen niet behoefde te verwonderen.

Inderdaad zijn er wel enige voorbeelden van indrukken op de verbeeldingen van bepaalde personen geweest, die mij wat al te wonderlijk overkwamen. Ik verkeer nog steeds in twijfel daarover. Door vele dingen die toen en daarna gebeurden, is het mij volkomen duidelijk dat deze mensen een diep besef hadden van de uitnemendheid van de Goddelijke zaken die hen vergezelden. Toch ben ik niet in staat om tot mijn tevredenheid vast te stellen of hun verbeeldingen meer en anders zijn, dan zij die op natuurlijke wijze opgewekt kunnen worden door een geestelijke bevatting van de zaken. Echter, ik heb de uiterste voorzichtigheid in dergelijke gevallen betracht. Grote voorzichtigheid moet in acht genomen worden, zowel in het openbaar, als persoonlijk, in het onderwijzen van de mensen aangaande het verschil tussen hetgeen geestelijk is en hetgeen slechts verbeelding is. Vaak heb ik de mensen gewaarschuwd om het fundament van hun hoop niet te leggen op voorstellingen van enige heerlijkheid buiten zichzelf, of op enig ander uitwendig iets. In dergelijke raadgevingen heb ik geen weerstand ondervonden. Maar het behoeft geen verwondering te verwekken, dat zwakkere mensen, als zij een verslag van hun ervaringen geven, niet zo helder het verschil tussen geestelijk en verbeelding onderscheiden. Toch hebben bepaalde mensen, die geen genegenheid voor geestelijke zaken hadden, door een dergelijk verslag voordeel ondervonden.

In veel delen van de provincie is veel gesprek geweest over de vraag of de bevolking omgang gehad heeft met de Quakers.

De Quakers zelf werden zelfs bewogen door deze soort berichten. Zij kwamen hier in de hoop om hier goede wateren te vinden om in te vissen. Maar zij hadden niet het minste succes en moesten onverrichterzake naar huis terugkeren. Ook zijn er veel verhalen door de provincie verspreid, als zou deze opmerkelijke bekommering veroorzaakt zijn door een hevige bezorgdheid dat het einde van de wereld nabij was. Al deze verhalen zijn verzinsels. Wel was het zo, dat nadat deze bekommering zo algemeen en buitengewoon geworden was, de harten van sommigen vervuld werden met de gedachte wat dit grote werk der Goddelijke voorzienigheid betekenen mocht. Men heeft ook wel geruchten van andere plaatsen vernomen, dat bepaalde predikanten en anderen dachten dat de grote brand nabij zou zijn. Maar in het algemeen heeft men op dergelijke geruchten weinig of geen acht geslagen.

Het werk dat nu in de zielen gewerkt wordt, is duidelijk hetzelfde als dat gewerkt werd in de dagen van mijn dierbare voorvader. Ik had ruimschoots gelegenheid om hiervan kennis te nemen, omdat ik hier twee jaar met hem samenwerkte in de gemeente. Zodoende kwam ik in aanraking met een aanzienlijk getal van mensen,

waarvan mijn grootvader geloofde dat zij toen werkelijk bekeerd werden. Ook kwam ik met velen in contact die mij vertelden over hun ervaringen, sinds zij bekeerd geworden waren onder zijn bediening. Ik weet niet dat er één van hen is, die eraan twijfelt dat dit hetzelfde werk is van dezelfde Geest als toen. De mensen zijn nu op geen andere wijze dan voorheen voorwerp geworden van indrukken in hun hart. Het werk is van dezelfde aard. En het gaat gepaard met dezelfde buitengewone omstandigheden, behalve die verschijnselen die zich in zo'n buitengewone mate voorgedaan hebben, zoals tevoren beschreven is.

Gods kinderen die al vroeger bekeerd waren, deelden in dezelfde uitgieting van Goddelijke zegeningen. Zij ondervonden vernieuwende, versterkende, opbouwende werkingen van Gods Geest. Anderen ondervinden deze werkingen nu in bekerende invloeden. Het is duidelijk dat het werk hier hetzelfde is als dat wat van andere plaatsen vermeld wordt. De andere plaatsen deelden in dezelfde overvloed van Goddelijke zegening. Ik heb een persoonlijk gesprek gehad met sommige mensen over hun ervaringen. Zij kwamen uit alle delen van de provincie en ook uit verscheidene streken van Connecticut, alwaar zich onlangs een geestelijke opleving voorgedaan heeft. Ook heb ik gehoord van de ondervindingen van vele anderen bij monde van hun predikant.

Uit het voorgaande verslag kan eenvoudig opgemaakt worden, dat het de gewoonte van de mensen hier is om vrijmoedig met elkaar te spreken over hun geestelijke ervaringen. Velen hebben hier op afgegeven. Maar hoewel onze mensen in bepaalde opzichten moge-lijk te ver daarin gegaan zijn, is het ongetwijfeld een gewoonte, die veroorzaakt is door de omstandigheden van deze stad en van de omliggende steden. Als de harten van de mensen in zulk een mate bezet worden met dezelfde zaken, zodat het al hun gedachten inneemt, dan kunnen zij eenvoudig niet anders dan hierover spreken als zij met elkaar zijn. Door deze onderlinge gesprekken neemt de vrijmoedigheid meer en meer toe. Alle terughoudendheid neemt meer en meer af, en zij verbergen niet voor elkaar wat zij ondervonden hebben. In het algemeen gesproken, is het een gewoonte die veel goede uitwerkingen gegeven heeft. God heeft dit zeer willen zegenen onder ons. Maar het moet ook toegegeven worden dat er kwalijke gevolgen geweest kunnen zijn. Deze moeten echter meer toegeschreven worden aan onvoorzichtig gedrag dan aan de gewoonte op zichzelf. Het zal niemand verwonderen dat onder zo'n menigte sommigen een fout maken, in het kiezen van de tijd, de manier en de gelegenheid van zo'n uiteenzetting.

3. Enkele voorbeelden van Gods werk

Om een heldere indruk te geven van de aard en de manier van de werking van Gods Geest in Zijn wonderlijke uitstorting, zal ik een verslag geven van twee bijzondere gevallen.

Het eerste is van een volwassen persoon, een jonge vrouw met de naam **Abigail Hutchinson**. Ik richt me in het bijzonder op haar, vooral omdat zij gestorven is. Het is beter om uitvoerig over haar te spreken dan over iemand die nu nog leeft. Om andere redenen kleven er echter grote nadelen in het spreken over haar. Een volledig en helder verslag van ondervindingen zou ik veel beter kunnen geven van enkele anderen. Nochtans zal ik niets anders vertellen, dan hetgeen haar vrienden zich herinneren over hetgeen zij zelf in haar leven gezegd heeft.

Zij was afkomstig uit een zeer intelligente familie. Niets in haar opvoeding zweemde ook maar naar geestdrijverij. Eerder was er sprake van het andere uiterste. Het was op geen enkele wijze de natuur van hun familie om prat te gaan op ervaringen. En zo was dit ook allerminst haar aard. Naar het getuigenis van haar burens was voor haar bekering haar levenswandel ingetogen en onberispelijk. Zij was een stil, rustig en zedig persoon. Geruime tijd had zij een ziekelijk lichaam. Men heeft echter nooit gemerkt dat deze ziekte haar deed vervallen in allerlei bespiegelingen of hersenschimmen. Het veroorzaakte niet iets van geestelijke zwaarmoedigheid. Zij was nauwelijks een week onder overtuigingen van haar zonden, toen er een helder bewijs bleek te zijn dat zij werkelijk bekeerd was.

Op een maandag, in het winterseizoen, werd zij voor het eerst stilgezet door iets wat zij haar broer hoorde vertellen over de noodzakelijkheid om ernstig te zoeken naar wederbarende genade. Dit ging samen met het nieuws van de bekering van de jonge vrouw, waarvan hiervoor melding gemaakt is, en van wie de bekering het overgrote deel van de jonge mensen hier zo diep roerde. Dit nieuws had een grote uitwerking op haar. Het riep afgunst bij haar op jegens deze jonge vrouw, omdat deze het helemaal niet waard was om door zulk een genade onderscheiden te worden van anderen. Maar daarbij bracht dit haar tot het vaste besluit om haar uiterste best te doen om dezelfde zegen te verkrijgen. Toen zij bij zichzelf overwoog hoe zij zou beginnen, bedacht zij dat zij onvoldoende kennis van de gronden van het Christelijk geloof had om tot bekering te komen. Daarop besloot zij om de Schriften nauwkeurig te onderzoeken. Gelijk begon zij de Bijbel in Genesis te lezen, met de bedoeling om zo heel de Schrift door te gaan. Ze ging hiermee door tot donderdag. Toen kwam er een plotselinge verandering, doordat de bekommering over haar zaligheid sterk toenam. Op een buitengewone wijze ondervond zij de zondigheid van haar hart. In het bijzonder de zondigheid van haar natuur en de goddeloosheid van haar hart. Dit kwam als een lichtflits over haar, zoals zij het uitdrukte, en het trof haar met een buitengewone vrees. Daarop stopte zij met het lezen van de Bijbel, in de volgorde zoals zij begonnen was. Ze begon in het Nieuwe Testament, om te zien of zij daar niet iets van verlichting kon vinden voor haar verwarde ziel.

Zoals zij zei, was het haar grootste verschrikking dat zij tegen God gezondigd had. Haar nood werd groter en groter gedurende drie dagen. Na deze dagen zag zij niets dan zwartheid en donkerheid voor zich. Heel haar lichaam beefde uit vrees voor Gods

toorn. Zij verwonderde zich en was er verbaasd over, dat zij zo'n grote zorg aan haar lichaam besteed had. En dat zij zo vaak artsen geroepen had om haar te genezen, terwijl zij haar ziel verwaarloosde. Haar zondigheid leerde zij kennen in al haar verschrikkelijkheid. In het bijzonder in drie opzichten zag zij haar eigen zondigheid: 1. Haar erfzonde, 2. haar zonde in het niet eens zijn met God in Zijn voorzienigheid (betreffende haar zwakheid en lijden, waar ze in verkeerde), 3. haar zonde door gebrek aan gehoorzaamheid aan haar ouders, hoewel anderen haar beschouwden als een buitengewoon gehoorzaam iemand. Op zaterdag was zij zeer ernstig bezet met het lezen van de Bijbel en andere boeken, om daarin iets te vinden wat haar zou kunnen verlichten. Zij was er zo mee bezet dat zij doorging met zoeken, totdat haar alles voor de ogen schemerde en zij niets meer van de letters kon lezen. Terwijl zij zo ijverig en ernstig bezig was in het lezen, bidden en andere geestelijke bezigheden, dacht zij aan de woorden van Christus, waarin Hij ons waarschuwt om niet zoals de heidenen te zijn, die denken dat zij verhoord zullen worden wegens de veelheid van hun gebeden. Dit bracht haar ertoe dat zij zag, dat zij teveel op haar eigen gebeden vertrouwd had.

Nu was zij ertoe gebracht dat zij niets meer over had, zodat zij niet wist wat ze moest doen, of waar ze enige verlichting zou zoeken. Terwijl haar gemoed in deze gesteldheid was, wilde haar hart voor verlichting naar haar predikant vluchten, zoals zij zei. Zij hoopte dat hij haar enige rust zou kunnen schenken. Nog op dezelfde dag kwam zij bij haar broer, met een gelaatsuitdrukking van iemand in verwarring. Zij vermaande hem en liet hem verantwoording afleggen waarom hij haar niet meer verteld had van haar zondigheid. Ook vroeg zij hem ernstig wat zij moest doen. Het scheen dat zij op die dag in vijandschap tegen de Bijbel verviel. Althans, zo scheen het haar zelf toe. Dat verschrikte haar zeer. Haar gevoel van haar eigen buitengewone zondigheid nam alsmaar toe van donderdag tot maandag, en zij gaf er het volgende verslag van: Tot nu toe was het haar veronderstelling dat zij niet schuldig was aan de zonde van Adam. Ook meende zij dat zij er op geen enkele manier bij betrokken was, omdat zij er niet actief in geweest was. Maar nu zag zij dat zij zelf aan deze zonde schuldig was en er ook geheel door verontreinigd was. Deze zonde, die zij met zich meebracht toen zij op de wereld kwam, was alleen al genoeg om haar voor eeuwig te veroemen.

Op zaterdag was zij zo ziek, dat haar vrienden het het beste achtten dat zij niet naar de openbare godsdienstoefening zou gaan, hoewel zij er zeer begerig naar was. Maar toen zij die zondagavond naar bed ging, nam zij de resolute beslissing om de volgende morgen naar de predikant te gaan, in de hoop om daar enige verlichting te vinden. Toen zij die maandagmorgen wakker werd, verwonderde zij zich, dat zij zo'n stilte en kalmte in haar hart voelde. Het was van zo'n soort als zij nog nooit gevoeld had. Toen zij daar zo over dacht, kwamen de volgende woorden in haar hart: "De redenen des Heeren zijn reine redenen, die de ziel gezondheid en de beenderen sterkte geven". Daarna kwamen deze woorden: "Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonde". Dit ging vergezeld van een levendig gevoel van de uitnemendheid van Christus. En Zijn genoegzaamheid om voor de zonde van de hele wereld te voldoen. Daarna dacht zij over de uitdrukking "Het is de ogen goed om de zon te aanschouwen". Deze woorden schenen haar zeer goed toepasbaar te zijn op Jezus Christus. Door deze dingen werd haar hart in zulke aanschouwingen van en gezichten op Christus geleid, dat het haar vervulde met buitengewone vreugde. Zij vertelde die morgen aan haar broer dat zij Christus die nacht gezien had, namelijk met de ogen des geloofs. Ook zei zij dat zij voorheen gedacht had dat zij niet voldoende kennis had om bekeerd te

kunnen worden, maar nu moest zij bekennen dat God het heel eenvoudig kan maken en geven. Op maandag voelde zij de hele dag een voortdurende zoetheid in haar ziel. Drie morgens lang had zij iedere dag een herhaling van dezelfde ontdekking van Christus. Steeds ontwaakte zij net voor het dag werd en ervaarde steeds veel dingen op gelijke wijze. Zij het met dit verschil dat het iedere dag helderder en helderder werd.

De laatste keer, op woensdagmorgen, was haar ziel vervuld met medelijden jegens mensen die buiten Christus waren. Zij zag in welke ellendige toestand zij waren, juist omdat zij zelf op dat moment zich onuitsprekelijk verheugde in een geestelijk gezicht op de heerlijkheid en volheid van Christus. Zij voelde onmiddellijk een sterke drang om alle onbekeerde zondaars te waarschuwen. De volgende dag legde zij dit aan haar broer voor, met het verzoek om haar bij te staan als zij van huis tot huis zou gaan. Maar haar broer weerhield haar en vertelde haar dat zulk een gedrag niet paste. Op dezelfde dag vertelde zij één van haar zusters, dat zij ieder mens liefhad, maar bijzonder Gods volk. Haar zuster vroeg haar waarom zij iedereen liefhad. Zij antwoordde, dat dit was omdat God hen allen gemaakt had. Na deze voorvallen kwamen er in de winkel waar zij werkte drie mensen, waarvan het bekend was dat zij onlangs bekeerd waren. Toen zij de één na de ander de deur binnen zag komen, werd zij zo innig bewogen, en zo gedreven door liefde tot hen, dat het haar bijkans teveel werd. Toen zij over geestelijke dingen begonnen te spreken, kon zij dat nauwelijks verdragen. Zodat zij genoodzaakt waren om te stoppen. Dit gebeurde haar dikwijls. Als zij in gesprek was met godzalige personen, of hen slechts zag, dan kon het haar plotseling zo aangrijpen. dat het haar bijna teveel werd.

Zij ontving vele buitengewone ontdekkingen van de heerlijkheid van God en Christus. Op bepaalde momenten van enkele bijzondere eigenschappen, en op andere tijden van alle eigenschappen. Zij vertelde dat eens, toen deze vier woorden door haar gemoed gingen "wijsheid, rechtvaardigheid, goedheid, waarheid", haar ziel vervuld werd met een gevoel van de heerlijkheid van ieder van deze eigenschappen, in het bijzonder wel van de laatste eigenschap. "Waarheid" (= trouw), zei ze, "raakte het diepst". Toen de woorden voorbij waren, werd dit herhaald "waarheid, waarheid!" Haar gemoed werd zo geheel verslonden met een gevoel van de heerlijkheid van Gods waarheid en andere deugden, dat het haar toescheen dat haar leven haar begaf. Zij zag dat het voor God eenvoudig was om haar uit dit leven weg te nemen door de ontdekkingen van Zichzelf. Spoedig hierna ging zij naar een godsdienstige samenkomst bij mensen thuis. Haar hart was vol met een gevoel en een gezicht van de heerlijkheid van God. Nadat de bijeenkomst geëindigd was, vroegen sommigen haar over haar ervaring. Zij begon er iets van te vertellen. Maar toen zij bezig was hierover te vertellen, deed dit een gevoel van dezelfde dingen krachtig herleven. Het werd zo krachtig, dat haar krachten het begaven. De omstanders waren gedwongen om haar op te nemen en op bed te leggen. Naderhand werd zij krachtig aangedaan en verheugde zich met de woorden: "Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging".

Verschillende dagen achtereenvolgens had zij een zoet gevoel van de uitnemendheid en de liefde van Christus in Zijn vernedering. Dit drong haar ertoe om voortdurend de volgende woorden te herhalen, die zo zoet voor haar waren: "Zachtmoedig en nederig van hart, zachtmoedig en nederig van hart". Zo vertelde zij eens dienaangaande aan één van haar zusters, dat zij wel eens dagen en nachten doorbracht in een gedurige en

verrukkende genieting van de heerlijkheid van God en Christus. Zij ondervond er zoveel van, dat haar lichaam het nog net kon verdragen. Toen haar broer haar eens vertelde over de stervende liefde van Christus, vertelde zij hem, dat zij er zo'n gevoel van had, dat het haar zou doen bezwijken als hij er meer van zou zeggen.

Toen ze eens een keer bij mij kwam, zei zij mij dat ze op die en die tijd zoveel van God gezien had, en zoveel vreugde en verheuging ondervonden had, dat het naar haar gedachten niet mogelijk was om dit dieper te ervaren. En toch heeft God Zich naderhand veel overvloediger aan haar bekendgemaakt. Ze zag dezelfde dingen als tevoren, maar veel helderder, en op een veel uitnemender en vreugdevoller manier. Zij werd met een veel uitnemender zoetheid vervuld. Zij gaf mij tegelijk een verslag van haar dagelijkse ervaring van de heerlijkheid van Christus en van God in Zijn verschillende deugden. Het scheen mij toe dat zij dagen achtereen doorbracht in een soort van zalige aanschouwing van God. Naar ik dacht, had zij een omgang met God, zoals een kind met een vader. En tegelijkertijd bleek het dat zij geheel vreemd was van hoge gedachten over zichzelf.

Zij had geen hoge gedachten over haar eigen vermogens. Zij was als een klein kind; zij liet blijken dat zij groot verlangen naar onderwijs had. Zij wilde wel bij mij in huis wonen, zodat ik haar vertellen zou wat haar te doen stond.

Zij heeft dikwijls laten blijken dat zij een gevoel had van Gods heerlijkheid in de bomen, in de gewassen op het veld, en in andere werken van Gods hand. Tegen haar zuster die voorheen in het hartje van de stad naast haar woonde, vertelde ze dat ze het voorheen als iets plezierigs beschouwde om in het centrum van de stad te wonen. Maar nu dacht zij dat het veel fijner was om te zitten en te zien, hoe de wind door de bomen waait, en op het land te zien wat God allemaal gemaakt heeft. Als zij in het Woord las, gebeurde het wel eens dat de krachtige invloed van de Heilige Geest in haar ziel werkte. De Geest werkte zo dat zij de zekere waarheid en Goddelijkheid van het gelezene voelde. Soms kon men op haar gezicht een aangename glimlach waarnemen. Toen haar zuster dit eens een keer zag, en vroeg waarom zij zo glimlachte, antwoordde zij: "Ik ben boordevol met zoete gevoelens". Vaak was het haar gewoonte om te vertellen hoe goed en zoet het is om laag voor God te liggen. "Hoe lager, hoe beter!" zei zij dan. Het was voor haar al aangenaam om er alleen maar aan te denken dat zij heel haar leven in het stof zou liggen, om te wenen over haar zonden. Zij was gewoon om veel te laten blijken van haar eigen nietigheid en totale afhankelijkheid. Vaak liet zij een buitengewoon medelijden blijken, in ontfermende liefde, jegens personen die in een toestand zonder Christus waren. Dit was soms zo sterk, dat als zij zulke mensen in de straat passeerde, of als zij vreesde dat zij onbekeerd waren, dan werd het haar te veel om hen te zien. Ze zei eens dat ze wel wenste dat heel de wereld zalig werd. Als het ware wilde ze ieder wel tot Christus trekken. Ze kon het niet verdragen dat er iemand verloren zou gaan.

Ze had sterke verlangens om te sterven, opdat ze met Christus zou zijn. Dit verlangen nam zo sterk toe, dat ze niet meer wist hoe ze geduldig moest blijven om te wachten op Gods tijd. Maar eens, toen zij deze sterke verlangens voelde, dacht zij bij zichzelf: "Als ik verlang om te sterven, waarom ga ik dan naar doktoren?" Hieruit concludeerde zij dat haar verlangens naar de dood niet van de rechte aard waren. Hierna stelde zij zich vaak voor de vraag, wat zij wilde kiezen. Wilde zij leven of sterven, ziek zijn of gezond? Zij bemerkte dat zij dat niet kon zeggen. Totdat zij ten laatste zichzelf gedreven voelde om de volgende woorden te uiten: "Ik ben geheel gewillig om te leven, en ik ben gewillig om te sterven. Ik ben gewillig om ziek te zijn en ik ben

gewillig om gezond te zijn. Ik ben geheel gewillig voor ieder ding dat God over mij wil brengen". "Daarop", zei zij, "voelde ik mij in volkomen vrede, in een volledige onderwerping aan Gods wil". Daarop klaagde zij veel, dat zij zo heftig naar de dood verlangd had. Zij werd ervan overtuigd dat het haar ontbrak aan zo'n overgave aan Gods wil zoals passend is. Zij volhardde in deze overgave aan Gods wil tot haar dood. Inmiddels werd haar ziekte steeds erger. Op een keer had ze het grootste deel van de nacht doorgebracht in buitengewone pijnen. Toen ze uit een korte en lichte slaap ontwaakte, had ze deze woorden in haar hart en mond: "Ik ben gewillig om voor de zaak van Christus te lijden. Ik ben gewillig om mij voor Christus over te geven en voor Hem overgegeven te worden. Ik ben gewillig om mijn leven, ja mijn hele leven te besteden in de zaak van Christus!" Hoewel zij een buitengewone overgave aan de Heere beoefende in betrekking tot leven of dood, toch waren de gedachten aan de dood zeer zoet voor haar. Toen haar broer eens in Job las, over de wormen die zich voeden met dode lichamen, bleek het dat zij luisterde met een glimlach op haar gezicht. Toen men haar daarover vroeg, antwoordde zij dat het zeer aangenaam voor haar was om eraan te denken dat zijzelf in die omstandigheden zou zijn. Toen haar broer haar op een andere keer vertelde over het grote gevaar waarin zij was, dat de ziekte waaraan zij leed wel eens een oorzaak voor haar dood zou kunnen zijn, vervulde dit haar met grote vreugde. Bijna werd deze vreugde haar teveel. Toen zij op een ander tijdstip in een gezelschap, dat een lijk naar het graf droeg, was, zei zij, dat het haar vreugde gaf om eraan te denken dat men haar binnen afzienbare tijd op dezelfde wijze zou volgen.

Vooraf in de laatste tijd van haar ziekte, zetelde de ziekte vooral in haar keel. Een inwendige zwelling verstopte haar slokdarm, zodat ze niets anders door kon slikken, dan iets wat geheel vloeibaar was. Ook al was het helemaal vloeibaar, dan nog kon zij maar zeer weinig tot zich nemen, en dat met grote moeilijkheden. Hetgeen zij inkeeg, stroomde soms uit haar neus, zodat zij op het laatst niets meer door kon slikken. Ze had een razende eetlust. Daarom zei ze eens tegen haar zuster, toen ze samen spraken over haar omstandigheden, dat het slechtste stuk voedsel al heel lekker zou zijn. Maar als zij inzag dat zij het niet door kon slikken, bleek het dat zij volkomen tevreden zonder dit voedsel was. Zo tevreden, alsof zij geen eetlust had. Anderen waren zeer bewogen als zij zagen wat zij moest ondergaan. En zij waren vervuld met bewondering wegens haar ongewone geduldigheid en verdraagzaamheid. Toen ze op een keer tevergeefse pogingen deed om een beetje vocht naar binnen te krijgen, en zij veel moeite hieraan besteedde, zag zij haar zuster met een glimlach aan en zei: "O zuster, dit is goed voor mij!" Toen haar zuster een andere keer met haar sprak over hetgeen zij moest ondergaan, vertelde zij haar zuster dat zij in ruil voor al die moeite een hemel op aarde beleefde. Vaak pleegde zij tegen haar zuster te zeggen, vooral als zij zeer zwaar moest lijden: "Het is goed om zo te zijn!" Haar zuster vroeg haar een keer waarom zij dat toch zei: "Omdat God dit zo wil hebben. Het is het allerbeste, als het gaat zoals God het wil. Dit schijnt mij het beste te zijn." Toen het tijdstip gekomen was dat zij volledig het bed moest houden, en men haar van het bed naar de deur begeleidde, bleek het dat zij overweldigd was door het zien van dingen van de andere wereld. Zij zag de heerlijkheid van de grote Schepper, Die dit alles gemaakt heeft. Toen zij op haar sterfbed lag, gebruikte zij vaak de woorden: "God is mijn Vriend!" Op een keer keek zij met een glimlach naar haar zuster en zei: "O zuster, hoe goed is het! Hoe zoet en zalig is het de hemelse dingen te overwegen en te bedenken!" Zij gebruikte dit als een argument voor haar zuster om veel in overdenking van de hemelse dingen te zijn.

Op haar sterfbed drukte zij een sterk verlangen uit. Zowel naar mensen die nog onbekeerd waren, als naar de godzaligen. Voor de eersten begeerde zij dat zij bekeerd zouden worden, en voor de laatsten verlangde zij dat zij meer zouden weten en zien van God. Als degenen die van zichzelf moesten zeggen dat zij Christus misten naar haar toe kwamen om haar te zien, was zij uit medelijden altijd diep bewogen. Er was er één, die in grote bekommering scheen te zijn over het heil van haar ziel. Zij kwam regelmatig om bij de zieke te kijken. Maar het zien van haar werkte zo op haar medelijden, dat het haar bijkans teveel werd. Daarom vroeg zij haar zuster om dit meisje ervan te overreden om niet meer te komen. Zij kon het niet meer verdragen. Dezelfde week dat zij stierf, en zij in zeer zorgwekkende omstandigheden naar haar lichaam verkeerde, kwamen er enkele burenen, en vroegen haar of zij bereid was om te sterven. Zij gaf ten antwoord dat zij geheel gewillig was om te leven of te sterven. Ze was gewillig om in pijn te zijn, om altijd in die toestand te zijn waarin ze toen was, als het de wil van God maar was. Zij wilde wat God wilde. Zij vroegen haar of zij gewillig was om in die nacht te sterven. Zij antwoordde: "Als het Gods wil is, ja". Het bleek dat zij dit alles sprak met een volkomen kalmte in haar gemoed. Zij was in een opgewekte en blijde onderworpenheid. Dit vervulde de omstanders met verwondering. Geruime tijd voor haar sterven is ze heel zwak geweest. Zij was uitgeteerd door honger en dorst. Zelfs zo dat haar vlees tot aan haar botten scheen verdroogd te zijn. Daardoor kon ze slechts weinig zeggen, zodat ze door gebaren liet blijken wat er in haar omging. Zij zei dat ze stof genoeg had om heel de tijd met gesprek te vullen, als ze de kracht daartoe maar zou hebben.

Enkele dagen voor haar sterven vroeg men haar of zij haar oprechtheid nog vasthield en of zij niet bang was om te sterven. Zij antwoordde hierop, dat zij niet de minste vrees voor de dood koesterde. Men vroeg haar hoe het toch kwam dat zij zo vol vertrouwen was. Zij antwoordde dat indien zij iets anders zou zeggen, zij zou spreken tegen hetgeen ze wist. Zij zei: "Er is inderdaad een donkere ingang, die er enigszins donker uitziet, maar aan de andere kant schijnt er een helder licht, zodat ik niet bevreesd kan zijn!" Niet lang voor haar sterven zei zij, dat zij altijd heel bevreesd placht te zijn bij de gedachte aan de worsteling met de dood. "Maar", zei zij "God heeft mij laten zien dat Hij het in grote pijnen heel gemakkelijk kan maken". Verschillende dagen voor haar dood, kon zij nauwelijks iets meer zeggen dan "ja" of "nee", als antwoord op vragen die haar gesteld werden. Daarom dacht men al die tijd dat ze ieder ogenblik kon sterven. Dit duurde drie dagen. Al die tijd scheen zij zonder enige onderbreking, tot het einde toe in een zoete gestalte voor haar ziel te zijn. Zij stierf als iemand die gaat slapen. Zonder de minste worsteling ging zij omstreeks de middag van vrijdag 27 juni 1735 heen.

Zij was lange tijd ziek geweest en ze had dikwijls veel pijn moeten ondervinden. Maar zij stierf voornamelijk door honger. Ongetwijfeld was het gedeeltelijk aan haar zwakke lichaam toe te schrijven, dat haar natuur dikwijls bezweek, zodat zij neerviel door de krachtige aandoeningen van genade. Maar toch was het ook waar dat zij meer genade en heerlijker ontdekkingen van God en Christus ontving, dan haar zwakke gestel kon verdragen. Zij wenste daar te zijn, waar de krachtige genade meer vrijheid zou hebben, zonder gehinderd te worden door de last van een zwak lichaam. Daar verlangde ze naar en ongetwijfeld is ze daar nu. Zij werd onder ons beschouwd als een voorbeeld van iemand waarin Gods genade verheerlijkt was. Dit alles is slechts een gebrekkig en onvolledig verslag over haar. De heerlijkheid hiervan zou veel duidelijker blijken, als er een volledig verslag van haar ervaringen gegeven werd,

zoals zij gewoon was dit te vertellen en uit te drukken in haar leven. Deze beschrijving las ik een keer voor aan enkele van haar godvrezende burens, die haar goed gekend hebben. Deze zeiden bij deze gelegenheid dat de beschrijving slechts een flauwe afbeelding was van haar leven. Vooral schoot dit verslag alles tekort in de weergave van haar ootmoed en de verwonderenswaardige nederigheid van haar hart. Deze ootmoedigheid bleek altijd duidelijk in heel haar leven. Maar God zij geloofd, dat er ook nu nog veel voorbeelden zijn van dergelijke aard. Gods genade heeft zich daarin op niet minder krachtige wijze geopenbaard.

Nu wil ik verdergaan met het voorbeeld van het kleine kind dat ik hiervoor al noemde. Haar naam is **Phebe Bartlet**, de dochter van William Bartlet. Ik zal het verslag weergeven, zoals ik het gehoord heb uit de mond van haar ouders, aan wier oprechtheid niemand die bekend is met deze mensen, zal twijfelen.

Zij werd in maart 1731 geboren. Ongeveer de tweede helft van april of het begin van mei 1735 was zij zeer bewogen door het spreken van haar broer. Haar broer was korte tijd daarvoor tot bekering gekomen, zoals wij vast geloven. Hij was elf jaar oud en kon het niet nalaten om zeer ernstig met haar te spreken over geestelijke zaken. Haar ouders wisten hier niet van. Zij waren het ook niet gewend om in het spreken met hun kinderen geestelijke dingen aan te roeren. Zij veronderstelden dat de kinderen nog veel te jong waren om er iets van te begrijpen. Maar nadat haar broer met haar gesproken had, bemerkten zij dat zij ernstig luisterde naar de aanwijzingen die de ouders gaven aan de oudere kinderen. Men bemerkte dat zij zich verschillende keren per dag terugtrok. Naderhand bleek dat zij dit deed om in het verborgen te bidden. Zij werd meer en meer bezet met de dingen van het geestelijke. Steeds vaker trok zij zich terug voor het persoonlijk gebed. Uiteindelijk was het haar gewoonte om vijf of zes keer per dag haar bidvertrek op te zoeken. Zij werd hier zo door ingenomen, dat niets haar van dit verborgen gebed op vaste tijden kon weerhouden. Haar moeder lette scherp op haar als er dingen gebeurden die haar gemakkelijk af zouden kunnen leiden. Bijvoorbeeld door haar gedachten ergens anders op te richten of haar gemoed ergens anders mee te bezetten. Maar haar moeder merkte niet dat zij het ooit ook maar één keer naliel. Zij noemde nog enkele zeer opvallende voorbeelden.

Eens begon zij uit zichzelf te spreken over moeilijkheden. Zij kon God niet vinden in het gebed. Maar op donderdag, de laatste dag van juli, ongeveer op het midden van de dag, hoorde haar moeder haar luid spreken in de ruimte, waar zij zich normaal terugtrok. Dit was heel ongebruikelijk. Men had dit nog nooit gemerkt. Haar stem was als van iemand die zeer heftig is. Het was een doordringende stem. Haar moeder kon slechts de volgende woorden duidelijk verstaan: "Ik smeek U, gezegende Heere, geef mij de zaligheid?!" Zij sprak dit met een buitengewone ernst, op een kinderlijke wijze en uit diepe bekommernis over haar ziel. "Ik bid U en smeek U, vergeef mij al mijn zonden?!" Toen het kind dit gebed gedaan had, kwam het uit het kamertje, ging bij haar moeder zitten en barstte in luid schreien los. Haar moeder vroeg haar herhaaldelijk op ernstige wijze wat er toch aan de hand was, voordat zij op deze vraag antwoord gaf. Zij ging echter door met schreien. Zij wrong haar lichaam in duizend bochten, zoals iemand die in zeer grote benauwdheid is. Haar moeder vroeg haar vervolgens of zij bang was dat God haar de zaligheid niet zou geven. Zij antwoordde daarop: "Ja, ik vrees dat ik naar de hel zal gaan!" Haar moeder trachtte haar tot stilte te manen en zei haar dat zij niet zo moest schreeuwen. Ze was toch immers een goed meisje en ze bad toch immers iedere dag. Zou God haar de zaligheid dan niet geven? Maar dit alles kon het meisje niet tot bedaren brengen. Ze ging al maar door met ernstig te wenen. Geruime tijd volhardde ze hierin, totdat ze tenslotte stopte met wenen. Ze begon te lachen en gelijk zei zij met een kalme gelaatsuitdrukking: "Moeder, het koninkrijk der hemelen is tot mij gekomen!" Haar moeder was zeer verbaasd over de plotselinge verandering en over haar uitspraak. Ze wist niet wat ze ervan moest denken. Daarom zei zij in eerste instantie niets. Het kind sprak opnieuw en zei: "Er is een ander tot mij gekomen, en nog een ander, er zijn er drie". Toen haar

gevraagd werd wat zij toch wel bedoelde, antwoordde zij: "De ene is: Uw wil geschiede, en de ander is: Verblijd u in Hem voor eeuwig." Hiermee bedoelde zij passages van haar catechismus die in haar gedachten gekomen waren. Nadat het kind dit gezegd had, ging het opnieuw in haar kamertje.

Haar moeder begaf zich naar haar broer, die er vlak naast woonde. Toen zij terugkwam, kwam het kind juist terug uit het kamertje. Het kind begroette haar met deze troostvolle woorden: "Nu kan ik God vinden!" Hiermee verwees zij naar haar voorgaande klachten, dat zij God niet kon vinden. Toen sprak het kind opnieuw en zei: "Ik heb God lief!" Haar moeder vroeg haar hoe zeer zij God liefhad. Had zij God meer lief dan haar vader en moeder. Zij antwoordde hierop: "Ja". Toen vroeg ze haar of ze God meer liefhad dan haar kleine zusje Rachel. Zij antwoordde opnieuw: "Ja, meer dan alle andere dingen". Daarop vroeg haar oudere zuster haar (verwijzend naar de woorden dat ze God niet kon vinden), hoe en waar ze God kon vinden. Zij antwoordde: "In de hemel". "Hoe, ben jij dan in de hemel geweest?" zei haar oudere zus. "Nee", antwoordde het kind. Hieruit bleek dat zij van God niet één of andere inbeelding of voorstelling had, die zij God noemde, toen zij zei dat zij God nu kon vinden. Haar moeder vroeg haar of zij bang was dat zij naar de hel zou gaan en of deze angst haar eerst deed schreien. Zij antwoordde: "Ja, ik was bang dat ik naar de hel zou gaan, maar nu zal ik het niet meer zijn". Haar moeder vroeg haar daarop of het was omdat zij dacht dat God haar de zaligheid gegeven had. Hierop zei zij eenvoudig: "Ja". Haar moeder vroeg haar: "Wanneer?" Zij antwoordde: "Vandaag". De hele namiddag bleek zij buitengewoon vrolijk en opgewekt te zijn. Eén van haar burens vroeg haar hoe zij zich voelde. Zij antwoordde: "Ik voel me beter dan voorheen". De buurman vroeg haar wat het was dat haar zoveel beter deed voelen. Zij antwoordde: "God maakte dat ik me zoveel beter voel". Toen zij die avond te bed lag, riep zij één van haar kleine neefjes, die in de kamer waren. Zij had iets tegen hem te zeggen. Toen hij kwam, zei zij tegen hem dat de hemel beter was dan de aarde. De volgende dag vroeg haar moeder haar waarom God haar gemaakt had. Zij antwoordde: "Om Hem te dienen" en, voegde zij toe: "Iedereen moet God dienen en iedereen heeft een aandeel in Christus nodig".

Toen de oudere kinderen die dag uit school kwamen, bleken zij zeer bewogen te zijn door de buitengewone verandering die in Phebe plaatsgevonden had. Terwijl haar zuster Abigail bij haar stond, maakte haar moeder van deze gelegenheid gebruik om haar te vermanen. Zij moest nu haar tijd uitkopen en zich voorbereiden op de toekomstige wereld. Daarop barstte Phebe in tranen uit en riep luidkeels: "Arme Nabby!" Haar moeder vermaande haar dat zij niet hoefde te huilen. Zij hoopte dat God ook aan Nabby de zaligheid zou geven. Maar dit kon haar niet tot stilte brengen. Enige tijd ging zij door met ernstig te wenen. Toen de hevigheid van haar wenen enigermate afnam, kwam haar zuster Eunice bij haar staan. Dit deed haar opnieuw in huilen uitbarsten: "Arme Eunice!" Zij weende zeer innig. Nadat zij dit lang gedaan had, ging zij naar een andere kamer. Daar kreeg zij haar zuster Naomi in het oog. Daarop barstte zij opnieuw uit, schreeuwende: "Arme Amy!" Haar moeder was door dit gedrag van haar kind zeer bewogen. Zij wist niet wat ze tegen haar moest zeggen. Toen één van haar burens een poosje later binnen kwam, vroeg deze haar waarom zij zo gehuild had. Aanvankelijk scheen het dat zij niet genegen was om dit te zeggen. Haar moeder zei haar dat zij het de buurman moest vertellen, omdat die haar een appel gegeven had. Daarop zei zij het. Wenende zei zij dat het was omdat zij vreesde dat zij allen naar de hel zouden gaan.

Die avond was er juist een predikant in de stad. Hij kwam bij haar thuis en sprak met haar over de geestelijke dingen. Nadat hij weggegaan was, zat zij leunend aan de tafel, terwijl de tranen uit haar ogen rolden. Toen men haar vroeg waarom zij weende, zei zij, dat zij aan God dacht. De volgende dag, zaterdag, scheen zij de hele dag in een zeer bewogen gestalte te zijn. Tot viermaal toe wilde zij beginnen te schreien, maar zij hield zichzelf in. De hele dag was ze zeer terughoudend in de gesprekken. Op zondag vroeg iemand haar of zij in God geloofde. Daarop antwoordde zij: "ja". En toen haar verteld werd dat Christus de Zoon van God was, haastte zij zich om te zeggen dat zij dat vast wist.

Van deze tijd af bleek er een opmerkelijke en standvastige verandering in het kind te zijn. Ze was zeer nauwgezet in het onderhouden van de zondag. Het bleek dat zij ver voor de zondag steeds opnieuw ernaar verlangde. Verschillende keren in de week vroeg zij hoe lang het nog duurde voordat het weer zondag zou zijn. Met het antwoord was zij niet tevreden, voordat zij dit verschillende keren nageteld had. Het bleek in alles dat zij Gods huis liefhad en dat zij er graag heenging. Haar moeder vroeg haar eens waarom zij zo begerig was om naar de kerk te gaan. Was het niet om nette mensen te zien? Zij zei: "Nee, het is om ds. Edwards te horen preken". Als zij de openbare godsdienst-oefening bijwoont, brengt ze de tijd heel anders door dan kinderen van haar leeftijd plegen te doen. Ze luistert met een aandacht die voor kinderen van haar leeftijd heel ongewoon is. Ook blijkt het dat zij zeer begerig is om bij alle gelegenheden naar de godsdienstige samenkomsten in de huizen te gaan. Onder het gebed in huis is zij altijd zeer stil en aandachtig. Verschillende keren bleek zij onder het gezinsgebed geroerd te zijn. Als zij geestelijke gesprekken hoorde, was zij altijd zeer verblijd. Toen ik eens met drie gasten bij haar was, sprak ik met haar over enkele dingen van het geestelijke leven. Het bleek dat zij meer dan normaal aandachtig was. Toen wij weggingen, keek zij ons verlangend na en zei: "Ik wilde wel dat zij nog eens zouden komen!" Haar moeder vroeg haar waarom zij dit wenste. Zij zei: "Ik heb hen lief door hun gesprekken".

Men kon aan haar merken dat zij veel van de vreze des Heeren beoefende; zij vreesde buitengewoon om tegen God te zondigen. Haar moeder noemde hiervan enkele opmerkelijke voorbeelden. In het afgelopen jaar ging zij in augustus eens met oudere kinderen naar de boomgaard van hun buurman om pruimen te plukken. Zij zag niet het minste kwaad in hetgeen zij deed. Maar toen zij enkele pruimen in huis bracht, bestrafte haar moeder haar vriendelijk. Zij zei haar dat zij zonder toestemming geen pruimen moest plukken, omdat dit zonde was. God had haar bevolen om niet te stelen. Het kind bleek zeer verrast te zijn. Zij barstte in tranen uit en schreeuwde: "Ik wil deze pruimen niet hebben!" Vervolgens keerde zij zich tot haar zus Eunice, en zei op ernstige toon tegen haar: "Waarom heb je mij gevraagd om mee te gaan naar de pruimenboom? Ik zou niet meegegaan zijn, als je mij niet gevraagd had". De andere kinderen schenen in het geheel niet aangedaan of bezorgd te zijn, maar Phebe was allerm minst gerust. Haar moeder zei haar dat ze alsnog verlof moest gaan vragen. Als ze dit kreeg zou het geen zonde zijn om de pruimen te eten. Moeder zond één van de andere kinderen weg om dit te gaan vragen. Toen ze teruggekeerd was, zei haar moeder dat de eigenaar toestemming gegeven had, zodat ze nu de pruimen kon eten, omdat het geen stelen was. Dit stilde haar onrust voor een kleine tijd. Maar kort hierna barstte ze opnieuw in snikken uit. Haar moeder vroeg haar wat haar opnieuw deed schreien. Waarom moest ze nu nog wenen, terwijl ze toch toestemming gekregen had? Wat verontrustte haar nu nog? Zij moest het verschillende keren vragen, voordat zij

antwoord gaf. Maar tenslotte gaf ze toe en zei dat het was omdat het toch zonde was. Zij ging geruime tijd door met wenen, en zei dat ze nooit meer zou gaan als Eunice haar zou vragen, ook al vroeg zij het honderd keer. Zij behield haar afkeer van pruimen gedurende een aanzienlijke periode, door de herinnering aan haar voorgaande zonde.

Soms bleek zij zeer bewogen en verblijd te zijn door teksten uit de Schrift, die in haar hart kwamen. Ongeveer in het begin van november kwam de volgende tekst in haar gedachten: "Zie Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem Avondmaal houden en hij met Mij" (Openb. 3 : 20). Zij sprak hiervan tot haar gezinsleden. Het bleek dat zij er zeer verblijd door was. Zij lachte vriendelijk en sprak met verheven stem. Hierna ging zij naar een andere kamer, waar haar moeder haar hierover zeer ernstig hoorde spreken met andere kinderen. In het bijzonder viel het haar op dat zij wel drie- of viermaal met buitengewone vreugde en verwondering zei: "Wat betekent het om met God Avondmaal te houden?"

Omstreeks het midden van de winter, bemerkte haar moeder laat in de avond, toen allen al naar bed waren, dat zij nog wakker was. Zij hoorde iets dat erop leek dat zij weende. Zij riep haar en vroeg wat eraan scheelde. Zij antwoordde met zachte stem, zodat haar moeder niet kon horen wat zij zei. Maar omdat ze dacht dat het veroorzaakt zou zijn door een geestelijke aandoening, vroeg ze maar niet verder. Ze merkte echter wel dat zij wakker bleef. In dezelfde gesteldheid ging ze lange tijd door. De volgende morgen vroeg zij waarom zij niet luid schreide in de afgelopen nacht. Het kind antwoordde: "Ja, ik schreide wel een beetje, omdat ik over God en Christus dacht, en hoe zij mij liefhebben". Haar moeder vroeg haar of het denken aan de liefde van God en Christus haar deed wenen en schreien. Zij antwoordde: "Ja, soms wel".

Vaak legde zij een grote bezorgdheid voor het heil van de zielen van anderen aan de dag. Ook was zij wel gewend om andere kinderen zeer ernstig te vermanen. Eind september vorig jaar was zij met enkele andere kinderen in een ruimte waar Indiaans koren gedorst werd. Na enige tijd kwam het kind naar buiten en ging bij het vuur zitten. Haar moeder merkte dat zij met een meer dan gewone ernst en diepzinnigheid op haar gezicht naar buiten kwam. Uiteindelijk verbrak zij de stilte en zei dat zij met Nabby en Eunice gesproken had. Haar moeder vroeg haar wat zij tot hen gezegd had. "Wel", zei ze, "ik zei tegen hen dat zij moesten bidden en zich voorbereiden op de dood, omdat zij slechts een kleine tijd om te leven hebben en omdat zij altijd bereid moeten zijn". Toen Nabby naar buiten kwam, vroeg haar moeder haar of zij dat inderdaad tegen haar gezegd had. "Ja", zei zij, "dat zei zij inderdaad en nog heel veel meer". Ook op andere tijden nam het kind alle gelegenheden waar om met andere kinderen over hun ziel te spreken. Zelfs zo ernstig dat het hen vaak trof. Eens was zij zeer aanhoudend en smeekte haar moeder of zij mee mocht naar haar zuster Naomi om te bidden. Haar moeder probeerde haar daarvan af te houden. Maar zij trok haar aan haar mouw en liet zich op geen enkele wijze afschepen. Uiteindelijk zei haar moeder dat Amy voor zichzelf moest bidden. "Maar," zei het kind, "dat doet ze niet". Ernstig hield zij bij haar moeder aan om toch mee te mogen naar haar zuster.

In haar leven liet zij een ongewone mate van naastenliefde blijken. En wel in het bijzonder in het navolgende geval. Een arme man in het bos had onlangs een koe verloren. Het gezin was voor een groot deel afhankelijk van dit dier. Toen deze man

een keer bij hen thuis was, vertelde hij van zijn ellende. En in welke moeilijkheden en zorgen hij terechtgekomen was. Zij gaf nauwkeurig acht op dit verhaal en werd met diep medelijden bewogen. Nadat zij enige tijd geluisterd had, ging zij naar haar vader die in de winkel was. Zij smeekte hem om die man een koe te geven. Ze vertelde hem dat die arme man geen koe had omdat jagers, of anderen, zijn koe gedood hadden. Zij verzocht haar vader dringend om hem één van hun koeien te geven. Haar vader antwoordde haar dat zij er niet zomaar één konden missen. Daarop smeekte zij haar vader of het gezin van die man bij hen mocht komen om in hun huis te wonen. Zij had nog veel meer argumenten om haar vader te overreden. In dit alles bleek haar diep medelijden met de arme man.

Zij bewees grote liefde aan haar predikant. In het bijzonder toen ik terugkeerde van een lange reis wegens mijn gezondheid, de laatste herfst. Toen zij ervan hoorde, bleek het dat zij zeer vrolijk was wegens dit nieuws. Zij vertelde het aan de kinderen met luide stem. Het was voor haar een allerheugelijkste boodschap. Zij herhaalde het nieuws keer op keer. "Ds. Edwards is weer thuisgekomen. Ds. Edwards is weer thuisgekomen!"

Voor zover het waargenomen kan worden gaat zij nog steeds door met haar verborgen gebed. Het blijkt dat zij er geen prijs op stelt dat anderen haar in deze heilige verrichting bezig zien. Hieruit blijkt dat zij een kind met een teruggetrokken aard is. Iedere avond voordat zij naar bed gaat, zegt ze haar catechismus op. Op geen enkele manier laat zij zich daarvan afhouden. Zij vergat het één keer, maar toen zij in bed lag, dacht zij eraan. Zij schreide het in tranen uit: "Ik heb mijn catechismus niet opgezegd!" Zij kon niet gestild worden voordat haar moeder haar overhoorde toen zij in bed lag. Soms bleek het dat in vertwijfeling was over de staat van haar ziel. Als haar dan gevraagd werd of zij bereid was om te sterven, sprak zij hier twijfelachtig over. Op andere tijden bleek zij geen twijfel te hebben. Als haar dan hiernaar gevraagd werd, antwoordde zij "ja", zonder enige aarzeling.

Het bleek dat wij in alle opzichten wonderlijk begenadigd en gezegend werden, tijdens het eerste deel van dit grote werk Gods onder ons, totdat dit de hoogste top bereikte. Het bleek dat satan op een ongebruikelijke manier gebonden was. Mensen die voorheen altijd geplaagd waren door zwaarmoedigheid, bleken er nu als het ware uit ontwaakt te zijn. En degenen die voorheen in buitengewone verzoeken verward waren, bleken nu op een wonderlijke manier bevrijd te zijn. Dit was niet het enige. Het was ook een zeer opmerkelijke tijd betreffende de gezondheid van de mensen. Nog nooit had ik het zo meegemaakt in deze stad. Normaal verzamelen wij iedere zondag briefjes van personen die ziek zijn. Maar nu hadden we in vele zondagen slechts zoveel briefjes als anders in één zondag. Maar na deze eerste periode bleek het heel anders te gaan.

Toen het werk Gods op het hoogtepunt was, was er een arme man uit deze stad, die in bekommering was over zijn geestelijke staat. Hij werd hevig aangevochten met de verzoeking om zichzelf van het leven te beroven. Hij deed een poging daartoe, maar hij kon het niet ten uitvoer brengen. Hierna was hij lange tijd buitengewoon overweldigd met zwaarmoedigheid. Nu is hij al weer geruime tijd krachtig hiervan bevrijd, doordat het licht van Gods vriendelijk aangezicht op hem viel. Dit stelde hem de zonde, dat hij aan de verzoeking gehoor had gegeven, zeer duidelijk voor ogen. Wij hebben alle grond om te geloven dat hij een onderwerp van zaligmakende ontferming geworden is.

In de laatste tijd van mei begon het duidelijker merkbaar te worden dat de Geest van God zich geleidelijk aan terugtrok van ons. Hierna scheen het wel dat de satan meer en meer losgelaten werd. Hij tierde op een vreselijke wijze. Het eerste geval waarin dit bleek, was iemand die een einde aan zijn leven maakte door zijn keel af te snijden. Het was een heer met een groter dan gemiddeld verstand. Hij was iemand van strikte zeden en hij was zeer godsdienstig in zijn gedrag. In de hele stad stond hij bekend als een aangenaam en eerbiedwaardig mens. Hij kwam echter uit een familie die zeer vatbaar was voor de ziekte van droefgeestigheid. Zijn moeder was hieraan gestorven. Vanaf het begin van deze zegenrijke tijd is hij zeer bekommerd geweest over het heil van zijn ziel. In zijn beleving waren enkele dingen die er zeer hoopvol uitzagen. Maar hij durfde voor zijn eigen staat nooit hoop te koesteren. De laatste tijd van zijn leven werd hij steeds meer ontmoedigd. De droefgeestigheid nam alleen maar toe. Zoveel, dat hij er geheel door overweldigd werd. Hij kreeg in overvloedige mate advies en velen spraken met hem om hem te bemoedigen. De duivel trok echter uit dit alles zijn voordeel en blies hem wanhoopsgedachten in. 's Nachts werd hij wakker, omdat hij angstige dromen had. Geruime tijd sliep hij 's nachts nauwelijks. Het was in de laatste tijd duidelijk merkbaar dat hij nauwelijks in staat was om zijn normale zaken te regelen. Door het onderzoek van de officier van justitie werd hij voor waanzinnig verklaard. Dit nieuws roerde de gemoederen van de bevolking hier buitengewoon. Bijna niemand kon het geloven. Hierna bleek het dat velen in deze en andere steden verzocht werden om hetzelfde te doen als deze man gedaan had. Ook waren er godvrezende mensen, die in geen enkel opzicht schenen te lijden aan droefgeestigheid, die toch geplaagd werden met deze verzoeking. Ook hadden zij geen donkerheid of twijfels over hun staat. Ook waren zij niet in bijzondere moeilijkheden of bekommering van geestelijke of tijdelijke dingen. Toch werden zij tot zelfmoord aangespoord, alsof iemand tot hen sprak: "Snijd je keel af, nu is het een goede gelegenheid. Nu! Nu!" Hierdoor waren zij gedwongen om met alle krachten hiertegen te strijden om het te weerstaan, hoewel er geen enkele reden was dat zij hiertoe over zouden gaan.

Ongeveer in dezelfde tijd waren er twee opmerkelijke voorbeelden van mensen die vervielen tot allerlei vreemde dweperige inbeeldingen. Eén woonde in Suffield, de andere in South Hadley. De grootste opschudding veroorzaakte het gedrag van de man in South Hadley. Hij verbeeldde zich dat hij er van God toe geroepen was om een arme man in zwaarmoedigheid en wanhopige omstandigheden te onderwijzen. Hij moest naar zijn idee in het gebed bepaalde woorden tot God bidden. De woorden uit Ps. 116 : 4. Die zouden hem dan verlichting moeten geven. Men heeft de man altijd voor een godvrezende man gehouden. Ik heb hem ook persoonlijk leren kennen. Ik geloof niet dat iemand aan de godsvrucht van deze man zal twijfelen als hij hem zo zou kennen als ik hem heb leren kennen. Hij vertelde mij van de wijze waarop hij tot deze inbeeldingen gekomen was. Dit is echter te lang om dat hier te vertellen. In het kort. Hij was buitengewoon verblijd en verkwikt door het Goddelijke werk in dit deel van de provincie. Hij werd bezet met de gedachte dat dit het begin van de heerlijke periode voor de kerk was, waarvan de Schrift spreekt. Hij had de gedachten van enkele godgeleerden gelezen, dat velen in deze tijd bedeed zouden worden met buitengewone gaven van de Heilige Geest. Bij deze opvatting had hij zich aangesloten, hoewel hij aanvankelijk dacht dat niemand anders dan de predikanten deze gaven zouden ontvangen. Doch naderhand heeft hij de oneer die hij God aangedaan had, buitengewoon betreurd. Hij voelde dat hij daarin ook de kerk schade berokkend had. Hierover heeft hij zich voor God en de mensen verootmoedigd.

De gevallen van bekeringen waren hierna zeldzaam in vergelijking met de voorgaande periode. Hoewel het opmerkelijke geval van het kind, dat hiervoor gemeld is, na deze tijd was. Niet lang na deze tijd bleek het dat Gods Geest zeer duidelijk terugtrok uit alle delen van de provincie. Wel hebben we gehoord dat het werk nog doorging in enkele plaatsen van Connecticut, en dat het daar ook nu nog doorgaat. Geestelijke dingen bleven in onze stad, en ik geloof ook in sommige andere plaatsen, het voornaamste onderwerp van de gesprekken. Dit duurde verschillende maanden. Er waren enkele veranderingen, waarin het scheen dat Gods werk opnieuw zou opleven. We hoopten vurig dat het hele werk zich zou vernieuwen. Maar in hoofdzaak was er toch een geleidelijk verval van die algemene, hevige en levendige geest in de godsdienst. Verschillende dingen zijn er nadien gebeurd. Dit leidde de aandacht van het volk af, en deed hen hun gesprekken op andere dingen richten. Zoals bijvoorbeeld de terugkeer van zijne Excellentie de Gouverneur, of de raadsvergadering over de vredesonderhandelingen met de Indianen. Daarna nog de Springfield affaire. Nadien is ons volk in deze stad zeer bezet geweest met het bouwen van een nieuwe kerk. Er zijn nog wel enkele gebeurtenissen meer te noemen, die ook meewerkten aan dit effect.

Maar betreffende degenen die in deze tijd bekeerd zijn; het is duidelijk dat er in hen een blijvende verandering gewerkt is. Sedertdien heb ik met verschillende van hen nauwe omgang gehad. In het algemeen blijken het mensen te zijn, die een nieuw gevoel, een nieuw besef van de dingen hebben. Zij hebben nieuwe bevattingen en nieuwe voorstellingen over God, over de Goddelijke eigenschappen van Jezus Christus, en de grote zaken van het evangelie. Zij hebben een geheel nieuwe bevatting van de waarheid van deze dingen en het spreekt hen op een heel nieuwe manier aan. Het is niet zo dat het altijd hetzelfde met hen is. Ook kunnen zij het gevoel van geestelijke dingen niet opwekken wanneer zij het zouden willen. Toch worden hun harten regelmatig bewogen en vervuld met nieuwe zoetheid en verheuging. Zij ondervinden een inwendige gloed en een brandend hart, zoals zij nog nooit tevoren ervaren hebben. Soms is het wellicht alleen maar veroorzaakt door het noemen van de Naam van Christus of één van Zijn Goddelijke eigenschappen. Er zijn nieuwe verlangens. Er is een nieuw soort bezieling. Het hart hijgt en hunkert zó, dat het niet uitgedrukt kan worden. Er is een nieuw soort van inwendige arbeid en worsteling van de ziel naar de hemel en naar heiligheid.

Sommigen die tevoren in hun gedrag en manieren wat ruw waren, zijn nu op een opmerkelijke wijze verzacht en vertederd. De zielen van sommigen zijn op buitengewone wijze vervuld en overweldigd met licht, liefde en troost. En dat lang nadat het werk van God in zijn buitengewone kracht verminderd was. Sommigen hebben zelfs veel heerlijker ervaringen van deze aard gehad dan in de tijd daarvoor. Zowel onder jong als oud worden in onze stad de gesprekken over geestelijke dingen nog steeds voortgezet. De neiging tot het bezig-zijn met geestelijke dingen blijkt nog steeds gehandhaafd te worden onder onze bevolking. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat er nog regelmatig godsdienstige samenkomsten bij de mensen thuis gehouden worden. Allerlei soorten mensen dienen God in zulke bijeenkomsten, die zowel op zaterdagavond als zondagavond na de preek gehouden worden. Ook veel kinderen in de stad onderhouden onderling dergelijke bijeenkomsten. Ik weet van geen enkel persoon in deze stad die teruggevallen is in de ongebondenheid en losbandigheid van voorheen, in welk opzicht dan ook. We blijven nog steeds een gereformeerd volk. God heeft ons duidelijk tot een nieuw volk gemaakt.

Ik kan niet zeggen dat er in het geheel geen enkel voorbeeld is van iemand die zichzelf onwaardig gedragen heeft. Ik ben ook niet zo roekeloos dat ik me verbeeld dat we nooit fout geweest zijn in onze goede gedachten over een bepaald persoon. Het zou best zo kunnen zijn dat er onder ons zijn die doorgaan voor schapen, maar die in werkelijkheid wolven in schaapsklederen zijn. Waarschijnlijk zullen dezen zich ter gelegener tijd vanzelf openbaren door hun vruchten. Wij zijn allermint volmaakt, maar we hebben alle reden om verootmoedigd te zijn en ons te schamen over onze onvolmaaktheid. Wij zijn ook echt niet zo geestelijk, dat degenen die op ons letten of wij nergens fout gaan, niets zouden kunnen vinden om ons en de godsdienst verwijten te maken. Maar in hoofdzaak is er toch een groot en heerlijk werk van bekering en heiliging onder onze bevolking te vinden. Zij tonen de verschuldigde eerbied aan degenen die God gezegend heeft om in dit werk een nietig instrument te zijn. Zowel ouden als jongen tonen zich gewillig om mijn raad en mijn bestraffing vanaf de kansel ter harte te nemen.

Een groot gedeelte van de provincie heeft over dit werk geen goede gedachten gehad. Tot op deze dag zijn er velen, die er afkerig en bevooroordeeld tegenover staan. Ik heb alle reden om te denken dat de onbekwaamheid en de zwakheid van het instrument, dat in deze stad gebruikt is voor dit werk, een vooroordeel veroorzaakt heeft. Het zou mij niet verbazen als dit inderdaad zo zou zijn. Maar toch komt deze omstandigheid met de overige omstandigheden van dit Goddelijk werk overeen. Want God heeft de wijze van het werk in vele opzichten zo bestuurd, om des te meer te tonen dat het Zijn eigen en onmiddellijke werk is. Hierdoor kan de roem alleen toegeschreven worden aan Zijn almachtige kracht en soevereine genade. Wat de omstandigheden en middelen dan ook geweest zijn, en hoewel ik zo onwaardig ben, toch heeft het God behaagd om zo te werken! Wij zijn zeer klaarblijkelijk een volk dat door de Heere gezegend is! Omdat God in dit gedeelte van de wereld woont, en Zijn roem doet schitteren.

Eerwaarde heer, ik heb een lang en omstandig verslag gegeven van dit opmerkelijke werk Gods. Maar als ik overweeg hoe menigvuldig Gods werk onder ons geweest is, is het toch maar een kort verslag. Ik zou het veel eerder verzonden hebben, ware het niet dat ik door ziekte in mijn gezin verhinderd was. Bovendien was ik ook zelf ziek. Wellicht is het veel langer dan u verwachtte, en misschien ook wel langer dan u gewild had. Ik heb gedacht dat het buitengewone karakter van de zaak, en de ontelbare misvattingen hierover die overal verspreid zijn, en die ongetwijfeld ook u bereikt hebben, het nodig maakten om in bijzonderheden te treden. Maar ik laat het helemaal aan u over wat u ermee wilt doen en wat u het beste toeschijnt. U mag het gedeeltelijk rondzenden in Engeland, u mag het in zijn geheel rondzenden, en als u denkt dat het allemaal waardeloos is, mag u het ook best laten voor wat het is. U doet maar wat u denkt dat het meeste tot Gods eer en het voordeel van de godsdienst is. Indien u iets naar ds. Guyse zult zenden, zou ik het zeer op prijs stellen als u hem, als mijn ootmoedige wens, zult vragen, dat zij aan ons zullen denken bij de troon der genade, om daar voor ons te smeken dat God ons niet zal verlaten, maar ons in staat zal stellen om vruchten voort te brengen die beantwoorden aan onze belijdenis en genade. Hij en zijn gemeente stellen veel belang in ons. Laat hen bidden dat ons licht zou schijnen voor de mensen, opdat anderen onze goede werken zien, en zo onze Vader in de hemel verheerlijken.

Toen ik voor het eerst hoorde van de interesse die ds. Watts en ds. Guyse toonden voor Gods genade in onze stad, heb ik dat als een gelegenheid aangegrepen om onze gemeente hiervan in kennis te stellen in een verhandeling over "Een stad op een berg kan niet verborgen blijven." Toen ik later in een brief, die u aan mijn oom Williams geschreven hebt, nog duidelijker merkte hoezeer ds. Guyse en zijn gemeente belang stelden in dit werk, heb ik dat gedeelte van die brief voorgelezen aan mijn gemeente. Zoveel mogelijk heb ik bij die gelegenheid mijn gemeente haar plicht ingeprent. Beide keren is onze gemeente hierdoor zeer gevoelig aangedaan en opgewekt.

Aan u, eerwaarde heer, vraag ik nederig om gebed voor deze provincie, wegens de tegenwoordige droeve omstandigheden, waarin we gebracht zijn door de Springfield kwestie. Meer dan alle andere dingen die voorgevallen zijn, heeft dit een verstoring van Gods heerlijke werk teweeggebracht. Hierdoor is ook het vooroordeel ontstaan en de verhinderende van de voortgang. Ook vraag ik uw gebeden voor onze stad. Vooral vraag ik uw gebeden, voor hem die is,
eerwaarde heer, met nederige hoogachting uw gehoorzame zoon en dienaar

Jonathan Edwards.

Northampton, 6 november 1736